

מערכות ים
בטאון חיל הים

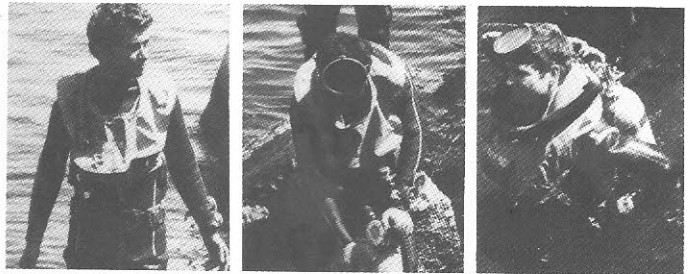
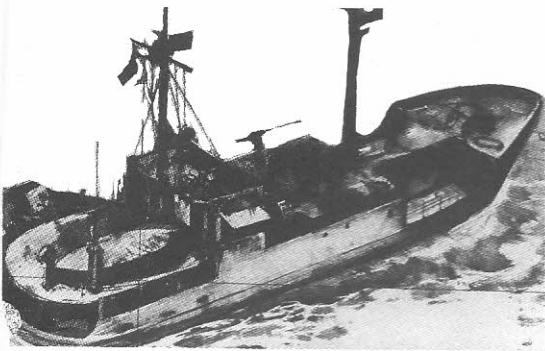
95
אלול תשכ"ט
אוגוסט 1969

קורא יקר

עקרונות המנהיגות בכלי-השיט אינם נבדלים ביסודם מעקרונות המנהיגות בחי"ר, אך עקב התנאים השונים של הלוחמה בים, מקבלים הם סממנים משלהם. הכתבה בנושא זה מנסה להציג את הנתונים הבסיסיים, הדרושים למנהיג בים וכן את התנאים בהם הוא פועל.

* פרשת "פואבלו", המתארת כניעתה של ספינת-ביון אמריקנית ליד חופי צפון-קוריאה, מבליטה אל נכון את הבעיות המיוחדות, העומדות בפני מנהיג בים. השאלה שהתעוררה היא, אם "פואבלו", בהיותה כמעט בלתי חמושה מול כוח עדיף של האויב, היה עליה ללחום ולהתנגד, או להיכנע, כדי לשמור על חיי אדם. הפרשה היכתה גלים עזים בעולם כולו, ובעיקר נבחן הנושא בחילות-הים השונים.

* "זיעה ללא זוהר" — כך קראנו לסדרת תיאורים אותם הימאים, העוסקים בתפקידי שירות חיוניים, שבלעדיהם אין צבא מודרני יכול להתקיים. הם ראויים בהחלט לתשומת לב. הכתבה מספרת על המתכננים, הפקידים, הנהגים וחבריהם, שהזיעה ניגלת ממצחם בשרתם את הלוחמים, למענם הם קיימים ופועלים.

* תמצית סיפורו של יוסי גמזו על לוחמי הקומנדו-הימי הישראלי, שפשטו לנמל אלכסנדריה במלחמת ששת הימים, מתארת בצורה מרתקת את חוויותיהם והרגשותיהם של הלוחמים הרחק מהבית.

* אירועי החיל מתרכזים הפעם סביב לטכס סיום קורס הקומנדו-הימי, קורס הנמשך חודשים ארוכים ועומדים בו הנועזים והטובים ביותר.

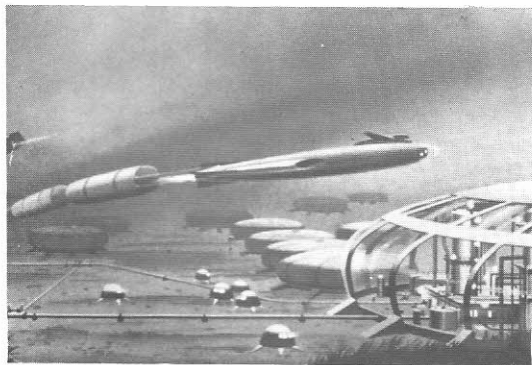
* הסקירה על "עולם המעמקים של המחר" מנסה לעמוד על המאמצים, הנעשים בחקר סודות הים לגילוי אוצרותיו למען האנושות. הכתבה מלווה בצילומים נדירים.

* לחופי הים, המתמשכים לאורך גבולות המדינה, השפעה ניכרת על הנוער הישראלי. מאות מצילים חובבים, הפועלים בחופי הרחצה, התארחו בחיל-הים ביוזמתה של רשות ה"ספורט שבמשרד החינוך והתרבות.

לא מזמן נערכו בין בתי הספר הימיים תחרויות ספורט ימיות על הירקון, שם צמחו דורות הלוחמים הראשונים של החיל.

* בגיליון ימצא הקורא גם חידון בנושא החיל, וכן צילום של צוללת — דף לתלישה.

* בגיליון מופיעה סקירה על הפשיטה של הקומנדו הימי הישראלי על המוצב בראס עדביה. הכתבה מתארת את הקרב ועומדת על לקחיו.

התוכן

מכתבים	4
בשולי הימים	5
מנהיגות בכלי-השיט	6
פרשת "פואבלו"	10
הפשיטה לראס-עדביה	14
זיעה ללא זוהר	16
באחד מבסיסי הנמלים * במספנה *	
בבסיס ההדרכה * מערכות קשר *	
בנות החן * הנהגים שלנו *	
יחידת המחסנים *	
עלי גלים	26
דרכו של חובל	28
בתחילת הדרך * הצניחות הראשונות *	
אימוני חי"ר * פיקוד בים — אתגר לאדם *	
שישה שיצאו וחזרו	33
עולם המעמקים של המחר	36
סיפורה של הצלחה	40
להקת חיל-הים בתכניתה "זביוס השלישי" *	
הצללת אח"י "לויתן" דף לתלישה	43
שבילי אימוץ	45
אירועי החיל	46
טכסים * סיורים * ביקורים *	
מצילים חובבים	48
חידון פרסים	49
א/מ "הר-גלעד"	51

עורך - רס"ן מאיר שפיר

עוזר עורך - אריה דובלין

עיצוב גרפי ודגם
אלי שפיר - חיפה

צלם המערכת
רס"ר עודד עגור

כתובת המערכת - דאר צבאי 1074 צה"ל

מחיר חוברת בודדת 1.50 ל"י. דמי מנוי לשנה (שש חוברות) — 4 ל"י. בענייני מנויים, דגמים וחברות קודמות, יש לפנות אל: ההוצאה לאור מח' ההפצה, רח' ב' מס. 29 — טל. 210516, הקריה-ת"א.

חברת מס' 95, אלול תשכ"ט, אוגוסט 1969

הודפס באמצעות משרד הבטחון — ההוצאה לאור בדפוס "אמנות" — חיפה. לחות אופסט — "חרט", חיפה

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

מערכות

עורך ראשי - אל"מ גרשון ריבלין
עורך "מערכות" - סא"ל צבי סיני
צוות המערכת - סא"ל ל. מרחב, א. גולדברשט, ממ"ק א. רובינשטיין
מרכזת המערכת - מ. דרורי
"מערכות-חימוש" - קצין עריכה רבי-סרן (מיל.) יעקב להט
"מערכות-פלס" - קצין עריכה רס"ן א. כץ
"קשר ואלקטרוניקה" - קצין עריכה סא"ל מהנדס י. בעל שם

גם ל"עכברי יבשה"

לא מזמן הצטרפתי לחוג קוראי "מערכות-ים", ושמתתי למצוא בו ביטאון ברמה גבוהה. זהו ביטאון המתאים לא רק לאנשי מקצוע, אלא גם לאנשים שהים איננו מקצועם דווקא, אך הם חובבים אותו על כלי-השיט המפליגים על פניו ובמעמקיו.

אכן, יש בביטאון הכול - סקירה על הכוחות הימיים הפועלים באזורנו, תיאורים של כלי-שיט, סיפורי זכרונות והיסטוריה, הווי ודגמים לבנייה, והכל מוגש בטוב-טעם - הן מבחינת העריכה המילולית והגרפית והן מבחינת הנייר המשובח וההדפסה הנאה. ראוי הביטאון, שיימצא בביתו של כל "זאב-ים" ושל כל "עכברי-יבשה" חובב ים. לדעתה, חשוב מאוד שיקראו אותו כל בני-הנוער שוחררי הים, העתידים להיכנס לשורות חיל-הים. הוא יקנה להם ידע וערכים גם יחד, שמיוגם הכרחי ליצירת הלוחם הטוב.

רותם הנן,
גבעתיים

צלום צבעוני

שמחתי למראה הצילום הצבעוני הנפלא של טרפדת, שצורף לחוברת מס' 92-93. סבורני, שרבים מן הקוראים יודו לכם, אם תצרפו גם לגליונות הבאים צילומים צבעוניים של כלי-שיט.

בהודמנות זו הנני מודה לכם על ההפלגה המרשימה במשחתת, לה זכיתי במסגרת "מבצע האלף". אני תקווה, שהפלגה זו תשפיע על רבים מבין המשתתפים, שזמן גיוסם לצה"ל קרב, להימנות בעתיד עם לוחמי חיל-הים.

שטייר בועז
רח' אבנר 1,
רמת-גן

ברכות כנות

גיליון 92 - 93 של "מערכות-ים" ערוך בטוב-טעם בלתי רגיל, תוך תחושה של פרוץ פורציות ושל ארגון כל פרק וכל עמוד. ברכות כנות ויישר כוח.

משה מנור,
פלמ"ח 44,
ירושלים

אלי - מעצב הבטאון

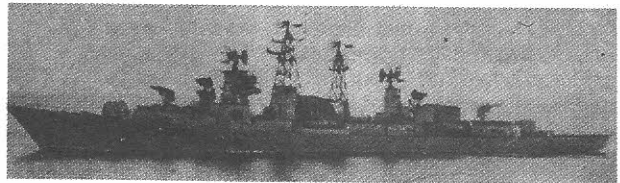

הצי הרוסי במצרים

התרשמתי מאד מהמאמר "עימות הציים באגן הים התיכון", ונראה לי כי להתבססות הסובייטית במצרים נודע משקל רב בהערכת מאזן הכוחות בים התיכון. ברשות הסובייטים מצויים כיום, באגן הים התיכון, נושאות מסוקים בלבד, אך אם יחליטו להקים בסיסי חיל-אוויר גדולים בצפון-אפריקה, עלול גורם זה להוות איום רציני, שיהא על המערב להתחשב בו.

שלגמן יוסף

שד' רוטשילד 49, חיפה

דגלים וניסים אישיים

בבקרי במשחתת הוסבר לי שבזמן ביקורים של אורחים רמי-מעלה באוניה, כגון נשיא המדינה או ראש הממשלה, מניפים דגל מיחד לתורן. התוכלו להעביר לי דוגמה?

לוברמן זאב

חיפה, רח' אבדמי 6

● בחילות הים נהוג לציין בכלי-שיט נוכחותם של אורחים רמי-מעלה ושל קצינים בכירים מסוימים על-יד הנפת דגל אישי. לפניך ניסים הנהוגים בחיל-הים הישראלי.

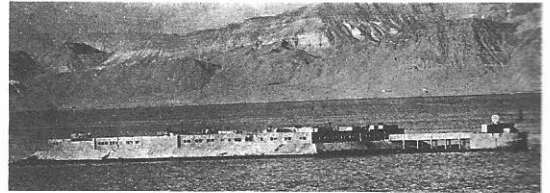
בשולי הימים

הנחתות בחיל

כקורא ותיק של "מערכות-ים" הרשו נא לי לציין את החוברת הנאה של "מערכות-ים" מס' 94. התיאור המלא של הנחתות בחיל מאז שנת 1948 הוא מאלף. נראה לי, שנעשית כאן עבודה, אשר תעזור לכותבי תולדות חיל-הים בבוא העת. מעניין גם הסיפור "חשופים לאש צולבת", אשר מבליט את העובדה, שגם אנשי חיל-הים חשופים לאש ר' משתתפים בפעולות הביטחון השוטף של המדינה.

שטיין גדליהו
רחוב רוקח 18
קרית-מוצקין

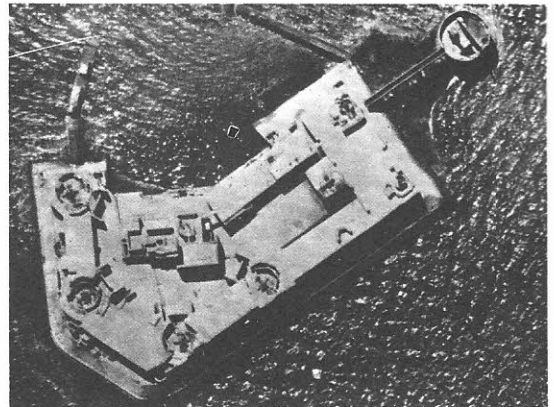
הפשיטה הנועזת על האי גרין

זה חודשים מגלים המצרים תוקפנות בתעלה, תוקפנות שהתבטאה בפשיטות על מוצבי צה"ל, בירי ארטילריה, בצליפות, במיקוש ובחבלות. כתוצאה מכך, במסגרת פעולות התגמול של צה"ל, פשטה יחידת לוחמים, על המצודה הימית של האי גרין.

האי גרין שוכן בפתח הדרומי של תעלת סואץ. אורכו כ-140 מטרים, רוחבו 40-70 מטרים ויסודותיו סלע תת-ימי. על האי שורת מבנים הסוגרים עליו מכל צדדיו. בחופו המערבי קיים מעגן קטן, ובקצהו הצפוני מגדל, ה' מחובר אל האי באמצעות גשרי המצרים ביצרו את האי והפכוהו למתחם צבאי מוגן, בו סוללות תותחי נ.מ. כבדים, מכשירי מכ"מ, מקלעים ונשק אחר. כוח האדם במקום הסתכם בכ-100 חיילים.

הפשיטה בוצעה תוך התקרבות שקטה למבצר. גל הלוחמים הראשון השתלט, בזמן קצר, על העמדות המצריות הקיצוניות, והגל שבה אחריו טיהר את המוצב במהירות נוכח התנגדות מצרית. הלוחמים התפרסו על האי, פוצצו את כל עמדות התותחים וכן הרסו את חלקו הצפוני של המבצר. לאחר ביצוע המשימה, שארכה 50 דקות, חזרו הלוחמים לבסיסם.

הפשיטה על האי גרין הוכיחה שוב, כי עליונותו של צה"ל נשמרת, ובכך היא תורמת להפחתת התוקפנות המצרית.

בדריכות מתמדת

המלחמה הקטנה, הנמשכת מאז מל-חמת ששת הימים בשתי גדות ה-תעלה נובעת מהאמונה המצרית שלא ימצא פתרון מדיני לסכסוך עם ישראל. הפגזותיהם והטרדותיהם הבלתי פוסקות של המצרים באות כדי להקנות להם את הרגשת העליונות ואת התחושה שהם "שוחקים" את בליצורי ישראל בגדה ה-מזרחית.

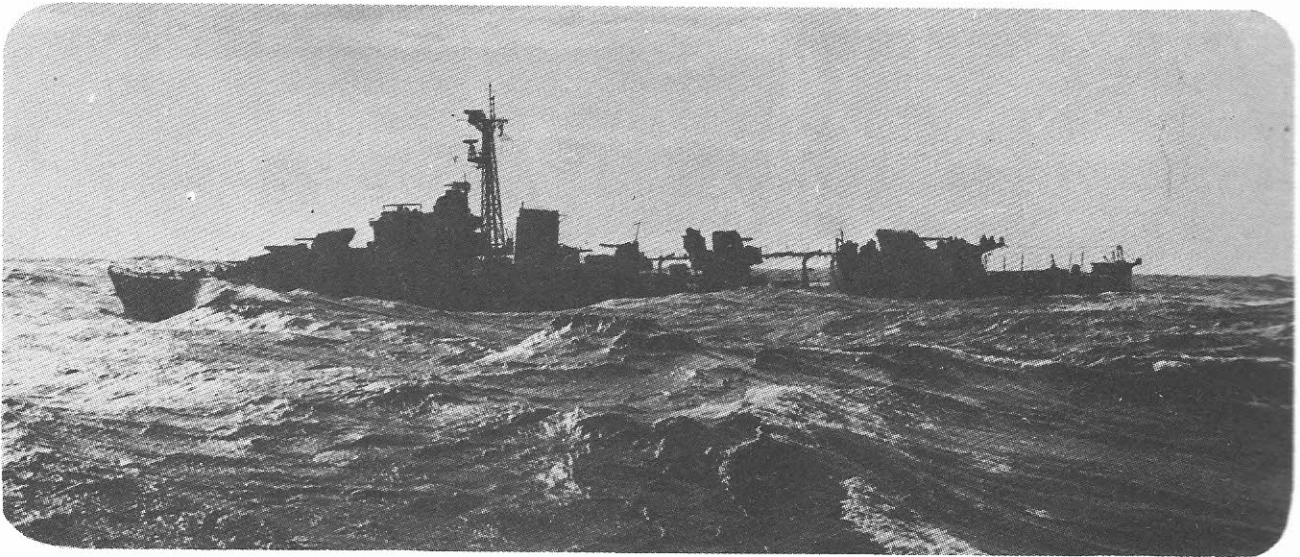
המצרים חצו את התעלה וביצעו פעור-לות קומנדו בתחומים המוחזקים בידי כוחות ישראליים, פעולות המעידות על שינוי בתפיסתם המבצעית. אך נראה שהם לא הביאו בחשבון את העוצמה הישראלית וכושר תגובתה, אשר מצאו את ביטויים, בעת האחרונה, בפעולות צה"ל בתעלה. אחת מהן — פשיטת הקומנדו-הימי של חיל-הים הישראלי על מוצב משמר ה-חופים בראס עדביה; פשיטה, אשר הצטיי-נה ברמתה המבצעית הגבוהה ובתעוזה רבה — הלמה גם היא במוראל המצרי לאורך התעלה.

מאז תום המלחמה משייטים, דרך קבע, כלי-שיט של החיל לאורך חופי צפון סיני, במפרץ סואץ ובמיצרים — לעתים חשופים לאש האוייב — ומוכיחים נוכחות ישראל בגבולותיה הימיים. לוחמי חיל-הים ה-ישראלי שבגיזרת יסוף, נמצאים בדריכות מתמדת ומוכנים לאתגרים חדשים.

מנהיגות בכלי שיט

סגן-אווף ש"קה ת.

הם קווי האופי של המנהיגות בחיל-הים? האם שונה מנהיגותו של המפקד בכלי-שיט ממנהיגו-גותו של מפקד יחידה בחילות היבשה? מהו הדיוקן המיוחד של הקצין בחיל-הים ומהי התדמית של מנהיגותו?

בשנים האחרונות קוימו בחיל מספר דיונים, שמטרתם היתה לגבש את התפיסה המנהיגותית של המפקד בחיל-הים. הדיונים העידו על כך שהמפקדים בחיל, ברמות השונות, לא רק מנהיגים את אנשיהם באופן מעשי, אלא שהם מודעים את פעולותיהם ומנתחים באורח ביקורתי את הבעיות המנהיגותיות המיוחדות לכלי-שיט. למרות שאין ספרות תורתית בכתב, המציגה בצורה שיטתית את דפוסי המנהיגות בחיל-הים, קיימים תמימות דעים והסכמה רבה בין המפקדים בחיל לגבי הדמות המנהיגותית הרצויה. שני גורמים משפיעים על כך: האחד — המנהיגות מעוצבת במידה ניכרת על-ידי התנאים בהם היא פועלת, ומאחר שכל המפקדים בחיל פועלים בנסיבות דומות, הריהם נוטים לפתח מנהיגות-למעשה ותפיסות-מנהיגות דומות; והגורם השני — התורה שבעל-פה העוברת בין המפקדים, הניסיון המשותף, התיקשורת הרבה ביניהם והמסורת. כל אלה יוצרים אצל מפקדי החיל תפיסות והתייחסויות דומות ביחס לתחומים שונים, ובכללם תחום המנהיגות.

המנהיגות, מבחינת האדם-הפרט, סגולה אישית שלו, אלא האיכות של תפקידו בתוך מערכת חברתית מסוימת. המנהיגות היא תכונת הקבוצה ותנאי יסוד לגביה. המנהיג צומח בתוך הקבוצה כתוצאה מצרכיה, ובהתאם לטבעו של המצב אשר בו היא פועלת. ניתן על כן לומר, על-פי תפיסה זו, כי תופעת המנהיגות היא אמנם כללית — במובן זה שאין קבוצה ללא מנהיג — אך היא מתממשת במנהיגים שונים, הנבדלים זה מזה בתכונות ובדרכי פעולה, וההבדלים ביניהם אינם רק תוצאה של הבדלים אישיים, אלא ובעיקר הם תוצאה של הבדלים בנתוני המצב והקבוצה.

תפיסה זו חשובה ביותר. היא מהווה נקודת מוצא, המאפשרת בכלל את הדיון בנושא המנהיגות בחיל-הים. באבחנה מן המנהיגות בחילות אחרים. אצל רבים מאתנו קיימת הנטייה לראות את המנהיגות בצה"ל כמנהיגות אחידה בתכונותיה ובסגנונה. אין ספק, כי אכן קיימים קווי אופי מנהיגותיים רבים, המשותפים לכל מפקדי צה"ל בחילות השונים וביחידות השונות. אך עם זאת, קיימים גם הבדלים הנובעים מהמשימות, האמצעים והנתונים המיוחדים לכל חיל ולכל יחידה. כן אפשר לדון באופיה של מנהיגות בעקבות ניתוח של סיטואציה מסוימת, ולפיכך במנהיגות המיוחדת ליחידות הקרובות — לצנחנים, לשריון, לחיל האויר, או לחיל-הים.

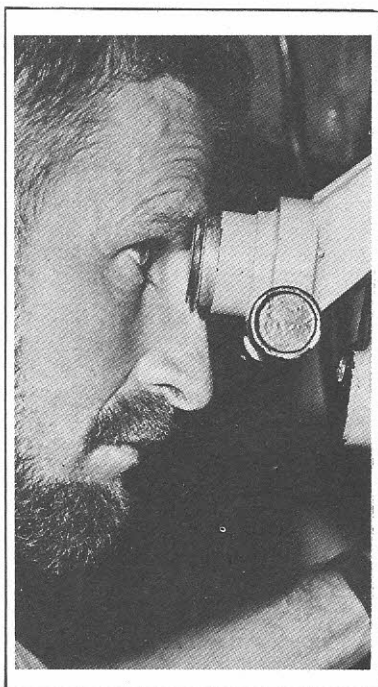
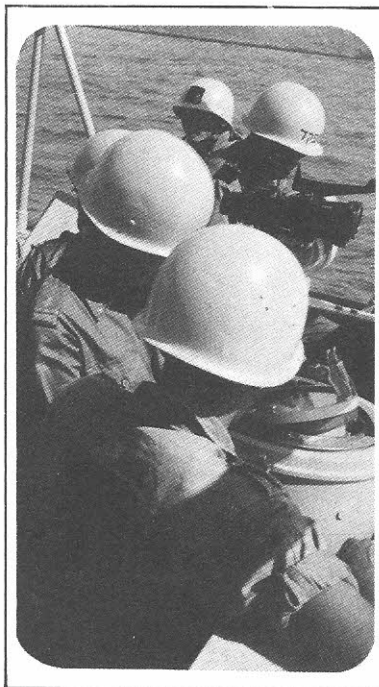
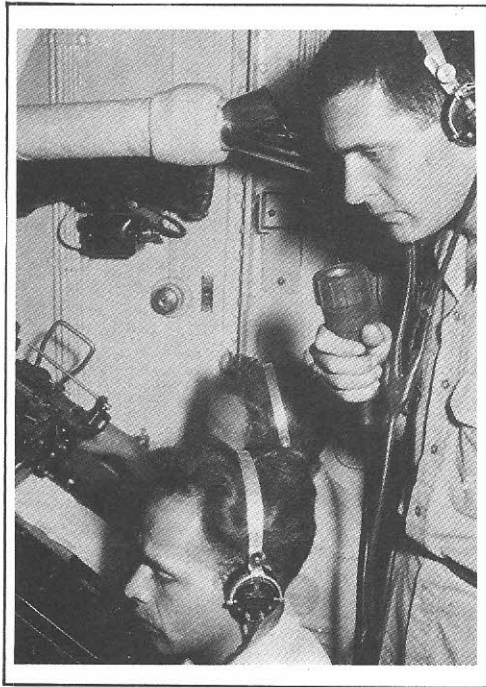
תפיסות על תפקודים וסגנונות של המנהיגות

אופי המנהיגות מותנה כתנאים בהם היא פועלת ניתן לחלק את המחקרים העוסקים במנהיגות לפי האופן בו הם מקשרים את המנהיגות לתנאים, שבהם היא פועלת. החלוקה תהיה לשניים:

✦ מחקרים הקובעים, או המרמזים על כך, כי תכונות המנהיגות הן קבועות ואוניברסליות, וכן, שתכונותיהם ודרכי פעולתם של כל המנהיגים הם זהים ואינם תלויים כלל בנסיבות "ובמצב הקבוצתי" שבהם פועלת המנהיגות.

✦ מחקרים הטוענים, כי אין לדבר על תכונות ודרכי מנהיגות הר משותפים לכל מנהיג בכל מצב, שכן תכונותיה של המנהיגות ודפוסי פעולותיה משתנים ממצב למצב.

המחקרים מהסוג הראשון קשורים בתפיסה הרומנטית והריגשית "אומרת, כי המנהיגות היא סגולה מיוחדת של אדם, סגולה אישית, הנמצאת ברשותם של אנשים מסוימים — הם המנהיגים — ונעדרת אצל אחרים — המונהגים. על פי גישה זו תופעת המנהיגות תלויה אך ורק בתכונות הקבועות של המנהיגות, המצויות ביחידים המנהיגים. המחקרים מהסוג השני מייצגים את התפיסה המודרנית בנושא המנהיגות, הנקראת התפיסה "המצבית", על-פי תפיסה זו אין

התיפקוד המשימתי והתיפקוד החברתי במנהיגות
ההבדלים בטיפוסי המנהיגות, הנובעים מגתוני המצב השונים בהם פועלים המנהיגים, מתרכזים בשני תחומים:

- ✦ תיפקוד המנהיג.
- ✦ סגנון המנהיגות והתייחסויות המנהיג.

נתחיל בתיפקודי המנהיג. גישות תיאורטיות רבות בנושא ה"מנהיגות מבחינות בשני תיפקודים בסיסיים של המנהיגות: התיפקוד המשימתי והתיפקוד החברתי. התיפקוד המשימתי של המנהיגות מתבטא בפעולות הבאות: הגדרת מטרות הקבוצה, קביעת המגמות והמדיניות, יזימת שלבי הפעולה, הכתבת תכני ה"פעולה, פתרון הבעיות המקצועיות, ובעיקר — הנהגת הקבוצה לביצוע מטרותיה. התיפקוד החברתי של המנהיגות משמעו: שמירת הסולידאריות והמוראל, עיצוב המוסכמות והנהגים החברתיים, יישוב סכסוכים בקבוצה והפגת מתח.

קיים "מתח תפקידי" בין שני התיפקודים, המשימתי והחברתי. בקבוצות רבות נמצא הפתרון למתח זה בדרך של קיום חלוקת עבודה בין שני מנהיגים: האחד הוא מעין "מומחה" למילוי המשימה, והשני — מעין "מומחה" לטיפול באנשים. ענייננו הוא המפקד, המנהיג האחד, הממונה הפורמאלי ביחידתו. אם נתבונן, איפוא, בטיפוסי מנהיגות של מפקדים בצבא, לפי מידת התייחסותם לתיפקוד המשימתי ולתיפקוד החברתי, נוכל לציין את הטיפוסים הקוטביים כך:

✦ המפקד המנהיג המשימתי — מקדיש את כל מעייניו לביצוע המשימה ביעילות מירבית.

✦ המפקד המנהיג החברתי — מרכז את כל מאמציו ל"מוראל, לרוח היחידה וליחסי אנוש, ודואג בצורה מופרזת לרווחת אנשיו.

סגנונות מנהיגות — שרירותי ומוניע בחינת מיון אחרת לאבחנה בין טיפוסי מנהיגים היא לא התיפקוד, אותו הם ממלאים (משימתי, חברתי), אלא סגנון המנהיגות והתייחסות המנהיג לאנשי קבוצתו. על-פי בחינת מיון זו הטיפוסים הקוטביים הם המנהיג הסמכותי בצד אחד, והמנהיג המניע בצד האחר. המנהיג הסמכותי הוא מנהיג, אשר פוקד ונותן הוראות באורח סמכותי, לעתים שרירותי, ללא התחשבות במערכת ה"דעות והעמדות של אנשי קבוצתו. אין הוא מנסה לשכנע את אנשיו בחשיבות המשימות המוטלות עליהם ואין הוא נוהג להסביר להם הסבר כלשהו. המבנה הקבוצתי של היחידה המונהגת כך, מאופיין ב"

נוקשות פורמאלית ובמיעוט תיקשורת בין האנשים. המנהיג המניע מבסס את מנהיגותו על ההנעה (המוטיבציה) של אנשיו — משמע, על הנכונות, המסירות, ההבנה וההזדהות שלהם. בקבוצה המונהגת כך נמצא מערכת יחסים בלתי-פורמאלית, והמבנה בה גמיש ונוח להפעלה.

בתולדות התפתחות הצבאית נדגיש רק, כי קיים תהליך של מעבר ממנהיגות סמכותית ושרירותית למנהיגות מניעה, מכוונת ודימורקרטית. הגורמים לכך הם רבים. נציין רק, כי בצד הגורמים הקשורים בתפיסות, השקפות עולם וערכים, קיימים גורמים בעלי חשיבות מרכזית, הנוגעים לתנאי הלחימה בימינו. הלחימה המודרנית נעשית תלויה יותר ויותר בנכונותם וכיזומתם של החיילים. החייל נתבע ל"עמים קרובות, לבצע הערכת מצב, לשקול שיקולים, לגלות תושיה ולהבין את רוח הפקודה. בשלבים המכריעים של הלחימה קורה שהחייל אישית הוא המפקד על עצמו, ומכריעה אז רק ההנעה הפנימית שלו. במצבים כאלה יורד משקלה של הסמכות והמפקדים יוצרים דפוס מנהיגותי, המעודד את הנעת החיילים ומטפח את הכרתם.

גורמים המשפיעים על המנהיגות בחיל

הדגם המיוחד של המנהיגות בחיל מעוצב ללא ספק ע"י הנחונים והגורמים המיוחדים המצויים ביחידותיו, ולהלן נבחן כיצד ובמה משפיעים המה על המנהיגות בחיל-הים.

הים כגורם המהימנים בים הם מיוחדים ושונים מן התנאים הנורמאליים בהם שרויים אנשים בדרך כלל. בני האדם בטוחים על היבשה. הקרקע איתן, מוכר ואינו "מפתיע". הוא מקנה בטחון ויציבות בסיסית לאדם. לא כן הים. אנשים רבים מאבדים בו את בטחונם. עוד בטרם נכנסים לתמונה גורמים קרביים, קיימת אצל ה"חיילים החדה מסויימת ומתיחות בשל עצם השהייה בים, כתוצאה מכך נוצרת תלות רבה ביותר של החיילים במפקד. מפקד כלי-השיט בחיל-הים ניצב מראש ב"קו התחלה" מנהיגותי מיוחד במינו. הוא מייצג את הידע, הנסיון והמקצוע הימיים, שיש בכוחם לנסוך בטחון. הוא נתפס ע"י החיילים כאחראי לגורלם.

המיוחד במצב זה הוא בכך, שהינו מתמיד כל משך תקופת שהותם של החיילים בכלי-השיט.

האוניה של החיילים בכלי-השיט. אוניה איננה רק כלי-מלחמה, כדרך שטנק, זחל"ם, או מטוס הינם כלי-מלחמה. אוניה היא גם בית. החיילים וה"

קצינים גרים באוניה, אוכלים בה את ארוחותיהם, מתרחצים ומתגלחים בה, ישנים בה ומקיימים בה פעילות חברתית, ומשנחוץ — נלחמים באמצעותה.

אף לכך נודעת חשיבות מרובה לגבי המנהיגות. בכל יחידה ויחידה בצה"ל רואה עצמו המפקד אחראי על כל הפעילויות של חייליו, ורבים מן המפקדים בחילות השונים מדברים על הבסיס, או על היחידה שלהם, במונחים של "משפחה" או "בית". ברם, אצלם המונחים הם שאולים ויש להם תפקיד סמלי. לעומת זאת, כינוי כלישיט בשם "בית" יש לו משמעות קונקרטית של ממש. אשר למפקד בכלישיט, בהיותו מופקד על גוף חברתי סגור ומבודד, הריהו אחראי באורח ישיר, אינטנסיבי ומתמיד על אורח חייהם וכל פעילויותיהם של פקודיו.

המפקד בכלישיט ממלא במידה רבה תפקיד המקביל לאב ב"משפחה". טוב, יתכן שאף ביחידות אחרות מושלכות על המנהיג תכונות של דמות אב, אך בשום אופן לא במידה הקיימת בכלישיט. ההוויה החברתית והפיסית גורמת ליצירת דמות אב מושלמת ומודגשת.

קירבה פיסית וסגירות חברתית ראוי להדגיש בקודה

נוספת. אמנם, היא משתמעת מהדברים הקודמים, אך כדאי להדגיש בנפרד. השירות באוניה כופה קירבה פיסית מתמדת בין האנשים וסגירות חברתית.

לעניין המנהיגות יש לכך כמה משמעויות חשובות. האחת היא זאת: לחייל בכלישיט אין כל אפשרות להתבודד. אין הוא יכול למצוא פינה שקטה לעצמו, בה יוכל "להיות עם עצמו" תוך התחמקות מן ההשפעה והתקשורת החברתית. כך גם החייל איננו יכול לשפוך את מרי שיחו בפני גורם היצוני לקבוצתו. נתון זה יוצר אצל החייל התייחסות אמוציונאלית מיוחדת במינה כלפי המפקד. מחד גיסא, הריהו שואף להתרחק ולברוח מעינו של המפקד הפקוחה עליו תמיד, אך מאידך גיסא ובד"בבד הינו קשור במפקד, תלוי בו ונוזק לו עד למאד.

משמעות אחרת נוגעת ל"מרחק" (לדיסטאנס) של המפקד מחייליו. בכלישיט המגע בין המפקד ופקודיו הדוק מאד. הכל רואים את המפקד באורח מתמיד ומכירים אותו מקרוב; הכל יודעים את דרכי תגובותיו ועוקבים אחרי מצבי רוחו, בוחנים את התנהגותו וצופים על תנועותיו. בשום מקום אחר, מלבד כלישיט, אין למונח "דיסטאנס" משמעות כה מופשטת ומנהיגותית. מבחינה פיסית, כאמור, אין "דיסטאנס", אבל דווקא משום כך הוא קיים במידה רבה ביותר כביטוי למנהיגות. לעוצמה פרסונאלית, לכבוד, לידע, לכושר מחשבה, לשיקול וליכולת הכרעה.

משמעות נוספת המשמעת מכך קשורה בדוגמה האישית. יותר מכל מקום אחר נמצא, שהדוגמה האישית של המפקד בחיילהים מתפרסת על-פני כל פרטי התנהגותו האישית של המפקד. כאן היא

איננה רק אקט חד-פעמי, נועז, נמרץ ומיוחד במינו. בכלישיט ה"דוגמה האישית פירושה דוגמה אישית בכל, פשוטו כמשמעו — דוגמה אישית בהתנהגות יומיומית, באורח דיבור, בנקיון אישי, בנימוס, בקור-רוח, במצב-רוח וברמה תרבותית.

תיפקוד מוגבל לדרגים ביניים לסגירות ולדחיסות של כלי

השיט יש השלכה על המבנה הפיקודי ומחוך כך גם על המנהיגות. בכלישיט נמצאים המפקד ומפקדי-המחלקות למיניהם, יחד עם ה"חיילים, כל הזמן בכפיפה אחת. אמנם, כל אחד ממפקדי המשנה יש לו מרחב מחיה לארגון בו את סדרי עבודתם וחייהם של פקודיו, אך מרחב מחיה זה איננו גדול. ובהשוואה להיקף סמכויותיהם ומידת עצמאותם של מפקדי-משנה בחילות אחרים, נראה כי בחיילהים היקף הסמכויות ומידת העצמאות של אלה קטנים ביחס. והכוונה איננה דווקא לסמכויות ולעצמאות בתחום המקצועי, כי בשטח זה אין להם על מה להתאונן. הכוונה היא לסמכויות ולעצמאות המנהיגותיים. בשל הצפיפות והקומפקטיות נוטל מפקד כלישיט את מרבית הקבין של המנהיגות, והוא מרכז את ההשפעה המנהיגותית והמעמד המנהיגותי. למפקדי-המשנה בכלישיט, לעומת זאת, תיפקוד מקצועי-פונקציונאלי חשוב — אך לא מנהיגותי.

כך יוצא, שלמפקד בכלישיט מעמד מנהיגותי מיוחד. ההילה המנהיגותית כולה בידיו והזיקות כלפי המנהיגות ממוקדות כלפיו.

החלטות עצמאיות לגמרי כל מפקד יחידה בצבא עשוי

למצוא עצמו פועל באופן עצמאי כשיחידתו מבודדת. בכלישיט הדבר קורה לעתים מזומנות ביותר. מפקד כלישיט מבצע עם יחידתו משימות עצמאיות לגמרי ומקבל החלטות עצמאיות לחלוטין. רובץ עליו, על כן, עומס עצום — אינטלקטואלי, פיסי, נפש ומוסרי. עוד יש

לציון, כי בכלי־השיט בים, לעתים קרובות ביותר, המפקד הינו בעל הסמכות הטקטית והמקצועית הגבוהה ביותר שאין למעלה ממנה. הוא יכול להתייעץ עם מפקדי־המשנה, עם פקודיו ואולי גם עם לוחמים מצטיינים, אך אין הוא יכול להישען על אינפורמציה כלשהי, עצה או הכוונה מבחוץ — מגורמי מטה, או מהממונים עליו.

מפקד כלי־השיט הינו, אס־כך, לעתים קרובות למדי, עצמאי בכל והוא נתפס ע"י החיילים כ"רשות" המשימתית והחברתית העליונה. **מקצועיות ועבודת צוות** מידת המקצועיות והספציאליזציה בכלי־שיט מודרני היא גבוהה מאד. המורכבות והסיבוך של הכלי תובעים אנשי מקצוע מעולים ובעלי נסיון, כל אחד בתחומו ובמקצועו. עבודת הצוות מגיעה בכלי־השיט לביטוי מושלם, אין לך כמעט גוף אחר, שבו התלות ההדדית־הפונקציונאלית היא גדולה יותר. האנשים עוסקים ברזמנית לא בפעולות הומוגניות וסטנדרטיות, אלא איש איש מופקד על תחומים מקצועיים ושטחי פעילויות מסויימים ומוגדרים וכולם יחד משולבים וקשורים זה בזה ונסמכים זה על זה. הליכוד, שיתוף הפעולה ותלות הגומלין חייבים להיות בעוצמה מירבית.

המנהיגות בנתונים אלה חייבת להיות מנהיגות מניעה. בנתונים של מקצועיות רבה ובמיוחד בנתונים של ספציאליזציה, הינו, של ריבוי המפקד ותת־מקצועות, מצטמצמת מידת הפיקוח האפקטיבית של המפקד. זה קורה בשל סבוכותן של הפעולות המקצועיות, ריבויין וגיוונן — עד כדי כך שלא תמיד מצויים בידי המפקד כל פרטי הידע של התפקידים המקצועיים השונים שעליהם הוא חולש. יתר על־כן, לא תמיד יש למפקד אמות־מידה לדעת, אם בעבודה המסויימת השקיע החייל את כל מאמציו הפיסיים והרוחניים. המקצועיות והספציאליזציה מרחיבות את "מירווח העצמאות" שיש לו לחייל המבצע פעולה כלשהי, לפיכך, גם אם יש למפקד ידע מקצועי רב, תלוי הוא במידה רבה ביותר בנכונותם, בנאמנותם וביוזמתם של החיילים, ובאחת — במידת הנעתם. ועוד, עבודת צוות מושלמת איננה מוטורית־מכנית ותירגולית בלבד, היא פועל יוצא של נכונות רבה, מסירות ואף הקרבה. נוסח המנהיגות היחיד, המאפשר עידוד של הנעה, הבנה ועבודת צוות, הוא זה של המנהיגות המניעה.

תנאי הלחימה של הלוחמים בכלי־השיט השיבותה של המנהיגות המניעה בכלי־השיט מקבלת משנה־תוקף בשל תנאי הלחימה של הלוחמים בכלי־השיט. רוב הלוחמים בעת הקרב והמגע עם האויב, ממלאים את תפקידיהם בתוככי כלי־השיט, כשהם מפעילים את המכשירים השונים. אין הם רואים את האויב, אין הם מסתערים לעברו ואף אין הם, כבודדים, יורים לעברו. היכן כאן "סערת הקרב" של הלוחמים? היכן גאון "קריאת הקרב" והיוזמה של הלוחמים? היכן כאן "התנופה" ו"הסתערות קדי" מה" של החיילים? כל אלה אינם מצויים בתנאי הלחימה של החיילים בכלי־השיט. בעיצומו של הקרב, מה שנדרש מהם הוא מילוי תפקידיהם המקצועיים במירב היעילות. ואולם, לא נטעה אם נאמר, כי מבחינות רבות נתבע מן הלוחם בכלי־השיט יותר מאשר מחברו הלוחם ביחידות אחרות. דווקא משום שהוא מנוטרל מכל "קריאת קרב" והריהו "קבור" אי־שם בבטן האניה; דווקא משום שאין הוא מסתער בשילהוב רב, אלא ממשיך לבצע את מלאכתו בדיוקנות ובקור־רוח; דווקא משום שאין הוא פועל, כשלצדו חברים רבים שהוא רואם, אלא, לעתים, בבדידות רבה — דווקא משום כך נתבעים ממנו עוצמה נפשית מרובה, אומץ לב, תבונה וצלילות דעת, הבנה, מסירות ואמון מירבי במפקד.

מצד המפקד מחייב הדבר מנהיגות, שתתבסס יותר מכל על הנעת החייל, הכרתו והבנתו.

המפקד בקרב מעמד מיוחד יש למפקד כלי־השיט בקרב. הפעלת היחידה בקרב ימי על־ידי המפקד שונה מהפעלת היחידה על־ידי דרג המקביל לו ביחידות היבשה. בים יש למפקד משקל עצום לאין ערוך בקביעת מהלכי הקרב, בתימרוני התנועה ובהפעלת אמצעי הלחימה. בים המפקד הוא הפוסק והקובע אם אונייה תפנה ימינה או שמאלה; אם התותחים יירו — אם לא; אם יגנחו צוללת, כפי שקרה במלחמת העולם השנייה, על מנת להטביעה — אם לא.

בקרבת היבשתי קורה לא אחת, שמפקדי־משנה — מ"פים, מ"מים ואפילו מפקדים בדרגות נמוכות יותר — משפיעים, מתוקף יוזמתם, פעולתם והבנתם, על שינוי מבנה וצירים, על תנופת הקרב ועל עוצמת האש. ההחלטה בקרב הימי היא החלטה של איש אחד. על־פיו יישק דבר.

מקומו של המפקד בקרב הימי — במקביל לחבריו בחילות האחרים — בראש. בכלי־שיט בא הדבר לביטוי בואת, שהמפקד על הגשר חשוף ו"מורם מעם". עיני הכל נשואות אליו ובוחנות את שיקוליו ותגובותיו.

סיכום

קרנו שורה של גורמים ונתונים המיוחדים לכלי־שיט והמשפיעים על עיצוב דמותה של המנהיגות בחיל, ובודאי לא מצינו את כולם.

מנהיגות משימתית וחברתית מושלמת המסקנה העיקרית מניתוח גורמי המנהיגות בחיל־הים היא זאת: הנתונים המיוחדים של החיל מצמיחים — ולפתוח יש בכוחם להצמיח — דגם של מנהיגות אידיאלית. בפרק הראשון נבחנו ההבדלים בין תפקוד המשימתי לבין התפקוד החברתי. כן צויין שם, כי בבדיקת טיפוסים מנהיגים נמצא את הטיפוס של "המנהיג המשימתי", המדגיש בעיקר את תפקודי המשימה, ולעומתו את טיפוס "המנהיג החברתי", הפועל בתחום האנושי והחברתי של יחידתו. בקבוצות השונות, נמצא, כי צמיחתו של הטיפוס המשימתי או של הטיפוס החברתי איננה רק תוצאה של תכונותיהם האישיות של המנהיגים, אלא גם — ובעיקר — תולדה של הנתונים המיוחדים של המסגרת בה הם פועלים.

כך יהיו נתונים שיצמיחו "מנהיג משימתי" ואילו נתונים אחרים יצמיחו "מנהיג חברתי". התיזה שלי היא זאת: הנתונים המיוחדים של כלי־השיט מצריכים מנהיגות משימתית בשיאה ומנהיגות חברתית בשיאה. הנתונים המיוחדים של כלי־השיט מחייבים את המפקד למלא בצורה מושלמת את תפקודיו המשימתיים והחברתיים כאחד. לפיכך יש סיכוי רב לכך שתיווצר — ובפועל אף נוצרת במקרים רבים — מנהיגות אידיאלית ומושלמת.

סמכותיות והנעה בפרק הראשון נבחנו גם סוגי מנהיגים על־פי בחינת מיון אחרת: סגנון המנהיג והתייחסותיו. בהתאם לכך הצגנו את "המנהיג הסמכותי" ו"המנהיג המניע". הטיפוסים הללו ידועים בספרות כטיפוסים קוטביים. אף־על־פי־כן נראה לי, כי בחיל־הים יש שילוב ומיזוג מיוחדים במינם של סמכותיות רבה והנעה רבה. היוצרים את הדגם של המפקד בחיל־הים. נתונים רבים בכלי־השיט, כפי שראינו, מדגישים בדיוקנו של המפקד אוטוריטה מלאה, קווי דמות־אב חזקה ותכונות של שולט מוחלט ב"ממלכתו". אולם, בצדס קיימים נתונים אחרים, המעצבים בדיוקנו של המפקד קווי אופי אחרים לגמרי: השפעה מנהיגותית, הנעה, טיפוח הבנה, נכונות ויוזמה ודוגמה אישית מושלמת. נראה לי, שלסינתויה המיוחדת הנוצרת על־ידי כך אין אה ורע ביחידות אחרות — היא מיוחדת לחיל־הים.

המפקד בחיל־הים ממוג, אס־כך, בצורה מעניינת ביותר, יסודות שונים של המנהיגות: תפקודים משימתיים ותפקודים חברתיים סמכותיות רבה בצד מנהיגות מניעה ומכוונת.

עד כאן הודגש הקשר בין נתוני המסגרת והמנהיגות. אולם, אין להבין מכך, כי המנהיגות המושלמת נוצרת באורח אוטומטי. מטעמים מיתודיים נעשה ניסיון לבדוד את רצונו של המפקד והתייחסותיו לעצם מנהיגותו. עתה, בסוף הדברים ראוי להדגיש: נתוני הרקע להיווצרות מנהיגות מעולה קיימים בחיל־הים, אולם אלה הינם תנאי הכרחי בלבד. אין הם תנאי מספיק לכך. מנהיגות מעולה תתממש אם המפקדים יהיו מודעים על הנתונים בהם הם פועלים, יבינו את תפקודיהם וחובותיהם כמפקדים וישקיעו מאמץ מתמיד בהכוונת אישיותם לשיפור מנהיגותם.

פרשת "פואבלו"

הכניעה

שעות הצהריים של ה-23 בינואר 1968 מצאו את קומנדר בוצ'ר על גשר הסיפון של "פואבלו". מזג האויר היה מקפיא, והים — שקט. אנשי הצוות, אשר הופעתם באה להצביע על התעסקות במחקר אוקיאנוגרפי, כביכול, עסקו למעשה באיסוף מידע אלקטרוני, בהימצאם בטווח של כ-17 מילין מהחוף הצפון-קוריאני. בוצ'ר הובהל לגשר על-ידי קצין המשמרת, אשר הבחין במרחק-מה בספינה מהירה, שנראתה כספינת-תותחים. כאשר התקרבה מעט זיהה אותה בוצ'ר, בעזרת משקפת, כספינת-תותחים צפון-קוריאנית. הוא אף הבחין, שצוותה נמצא בעמדות קרב ושכל תותחיה מאויישים. על הגשר היו כתריסר אנשים, רובם ממוקדים משקפותיהם לעבר "פואבלו". עוד הוא בוחן את המצב, ולאיוור נכנסו שלוש ספינות-טורפדו מהירות, שעמדות תותחיהן מאויישות גם הן. ארבעת הכלים הקיפו את "פואבלו" מכל עבריה. בוצ'ר דיווח על מצבו למפקדה, אך עדיין לא ביקש סיוע.

במערכת הסבוכה של ריגול מן הים לא אירע עד אז — פרט ל-מקרה "הליברטי" במימי ישראל, במלחמת ששת הימים — שספינות-ביון נורו או נלקחו בשבי. בהתבסס על כך האמין קומנדר בוצ'ר, שאין בכוונת הצפון-קוריאנים ליהרע לו. טעותו נתבררה במהרה, משקלט איתות ברור וחד-משמעי מצד ספינת-התותחים: "היכנע, או שנפתח באש". מופתע, אך עדיין חדור ביטחון עצמי, השיב, כי הוא מצוי מחוץ לתחום ה-12 המילין — המים הטריטוריאליים של צפון קוריאה.

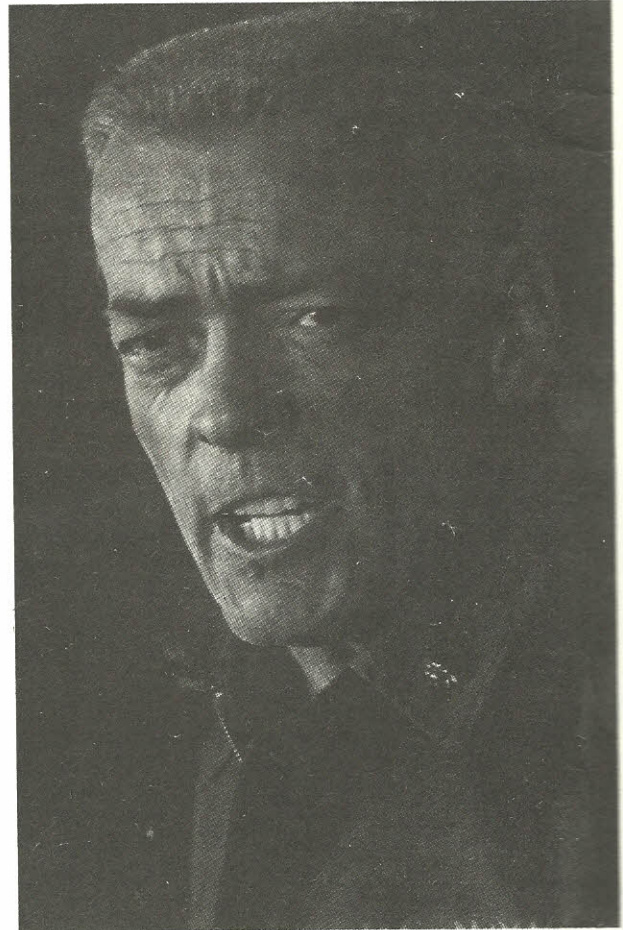
מרגע זה ואילך התחממה האווירה במהירות, ולמרות זאת החליט המפקד שלא להזניק את צוותו לעמדות קרב. כיסויי האברזין של שני תותחי ה-0.5 אינטש נתכסו פתיתי שלג, ועדיין לא נעשתה שום תנועה לעברם. "לא רציתי לתת להם עילה לפתוח באש", הסביר בוצ'ר לוועדת-החקירה, "האמנתי שכל העניין הוא בגדר של משחק". הטרפדות התקרבו אל "פואבלו" וסגרו עליה עוד יותר, כאשר תותחיהן מכוונים כל הזמן לסיפון הספינה האמריקנית. בוצ'ר שמר על קור רוחו. הוא הורה לאנשי הצוות להתכונן לתזוזה, ושידר מברק נוסף לוויינגטון: "בכוונתי לעזוב את ה-איזור". תוך כדי כך אותת לקוריאנים בשמץ לגלגנות: "חן חן על תשומת הלב, אני עוזב את המקום".

ברם, ההומור האמריקני לא נראה לצפון-קוריאנים, ומשהחלה "פואבלו" לנוע, פתחה עליה ספינת-התותחים באש. עד מהרה הצטרפו הטרפדות להפגזה, וגם אחד משני ה"מיגים", שחגו כל אותה העת מעל ל"פואבלו", ירה צרור לעבר הספינה חסרת האונים. כשהוא פצוע ברגלו ובכתפו, ולידו שני נפגעים נוספים, ציווה בוצ'ר להשמיד את החומר הסודי ושידר מברק בהול לבית-הלבן: "הורסים ציוד מסווג. S.O.S., אנא שילחו עזרה".

המצב החמיר מרגע לרגע. ימאי, אשר ניסה להשמיד ציוד סודי על הסיפון, נפצע פצעי מוות ונפטר כעבור זמן קצר. בוצ'ר השתכנע, שהמצב חמור מאד, וציווה לעצור את האוניה ולהניף דגל לבן, שכן — כל התנגדות נוספת עלולה היתה לגרום למותם של עשרות אנשים. הוא נצטווה להפליג בעקבות הספינות הקוריאניות לוונסאן, ותוך כדי הריסת החומר הסודי שיגר מברק נוסף: "יש לי ארבעה פצועים... שילחו עזרה!" "בסדר, בסדר... מניחים שחיליהויר שלח לכם כמה ציפורים", ענו לו במברק חוזר. אך העזרה לא הגיעה, והספינה על ציודה נפלה לידי הצפון-קוריאנים.

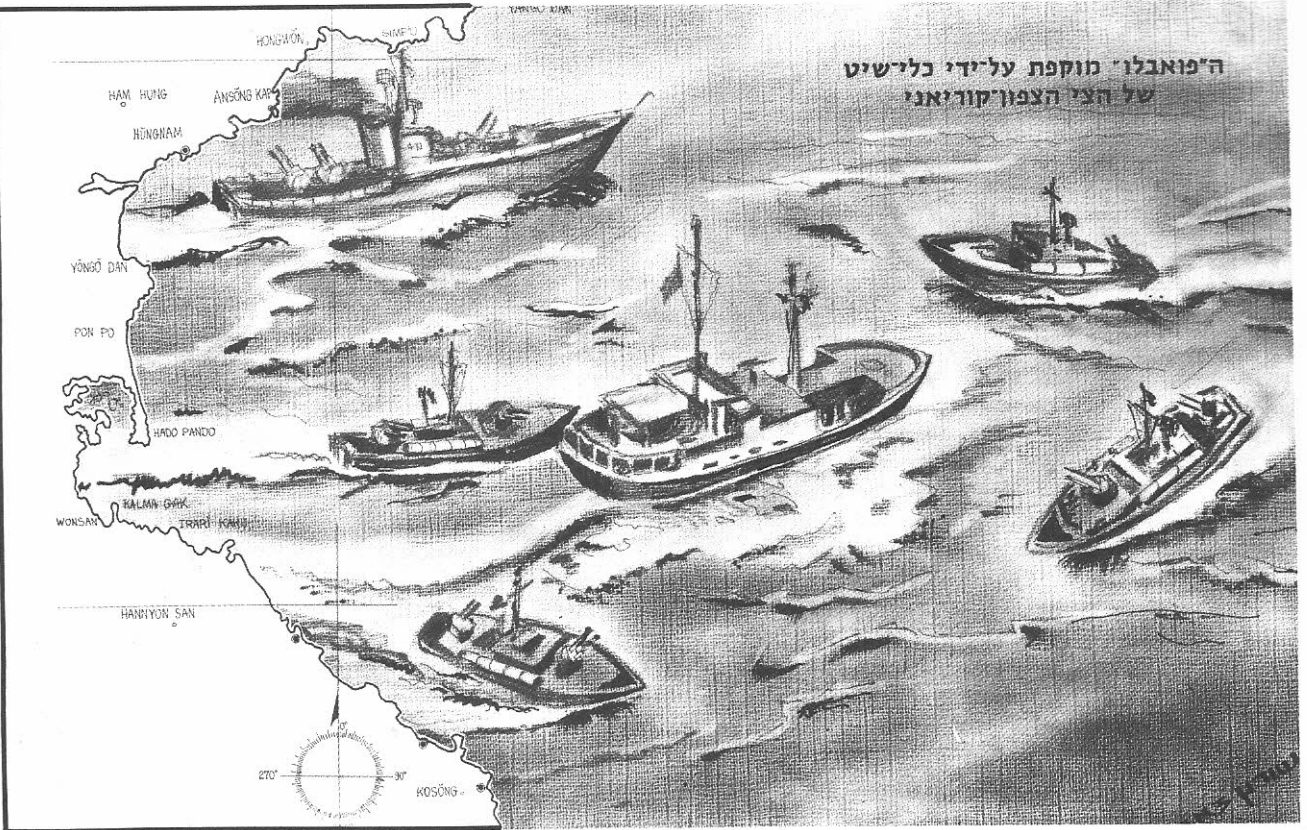
ב-ינואר 1968 נכנעה בחופי צפון-קוריאה אונית-הביון האמריקנית "פואבלו", בת 800 טון, למספר ספינות של הצי הצפון-קוריאני מבלי לירות אף יריה אחת. סיפורו של מפקדה, קומנדר לוי מ. בוצ'ר, כפי שנחשף לאחר מכן במהלך עדותו בפני ועדת-חקירה של חמישה אדמירלים מטעם הצי האמריקני, צופן בחובו גם עניין וגם סממנים דרמטיים.

הפרשה מעוררת שאלות נוקבות בדבר התנהגותו והחלטותיו הגורליות של המפקד בעת המשבר שפקד אותו; בדבר מהותו ואופיו של התפקיד, שבו היה נתון; ובדבר ערכם של חיי אדם. הפרשה מעלה גם הרהורים בקשר לאהבת המולדת, הגאווה והמסורת של הצי האמריקני: האמנם כניעתה של "פואבלו" הינה בגידה, או שמא קומנדר בוצ'ר הינו המפקד השוקל חיי אדם לעומת הישג של יוקרה?

בכל אוניה יש אדם אחד, אשר בשעת חירום אינו יכול לפנות אלא לעצמו; אדם, אשר אחראי לניווט הבטוח, לאחזקה התקינה ולאנשי הצוות. הוא המפקד — הוא האוניה.

ה"פואבלו" מוקפת על-ידי כלי-שיט של הצי הצפון-קוריאני

בקובץ התקנות של חיל-הים האמריקני מופיע סעיף ה"אומר: "לעולם לא איכנע מרצוני הטוב; בהיותי בפיקוד, לעולם לא אסגיר את אנשי, כל עוד יש באפשרותם להתנגד". לו היה בוצ'ר יורה באחד הכלים שבספינתו, אילו אך ניסה זאת — מן שהיה עבר על הכלל המפורש, ובלא כל התנגדות הסגיר את הספינה על אנשיה לידי הצפון-קוריאנים. מדוע? את החלטתו התמוהה לכאורה הסביר קומנדר בוצ'ר באומרו: "לא ראיתי טעם לשלוח אנשים אל מותם. החלטתי להיכנע, לאחר שירו עלינו אש כבדה ומטווח אפסי. הסקתי, שאין לי כל אפשרות להמשיך בתנועה. בנקודה זו עצרתי את הספינה והודעתי לכל האנשים, שבדעתי להיכנע. עשיתי זאת, כדי למנוע את אש האויב, אשר תגרום למה

בשבי הקוריאני

דקות אחדות לאחר שהונף הדגל הלבן, השתלטו מלחים קוריאנים מזויינים על ספינת-הביון. קומנדר בוצ'ר נעשה שבוי בספינתו. צוותו כונס למקום אחד, נכבל והוצב אל מול מכונות יריה.

תחילה נטפלו השובים לקומנדר בוצ'ר. הוא הוכה עד אובדן ה"הכרה, אך עמד בעינויים וסירב לחתום על הודאה האומרת, ש"פואבלו" ריגלה במים הטריטוריאליים של צפון-קוריאנה. לא פחות מזה היה סבלם של שאר אנשי הצוות. בסופו של דבר השיגו הקוריאנים את מבוקשם. משוכחו לדעת, כי בוצ'ר יעמוד בעינויי הגוף, איימו לירות באנשי הצוות בזה אחר זה לעיניו. "לא הייתי מוכן לראות במות אנשי", סיפר לאחר מכן. "השתכנעתי, שהם חיות רעות. עינויי הנפש היו כבדים מנשוא, ומאחר שהייתי בטוח, כי הם יירו באנשי עד ששיגו את מבוקשם, חתמתי".

בוצ'ר חתם על הודאה בריגול, ואחר-כך, חסר ישע, שבור מבחינה גופנית ורוחנית ומעונה, מעל לכל, על-ידי רגש הבושה בשל הכניעה ללחץ, ביקש לשלוח יד בנפשו; אך לא הצליח בכך. המכות, האימים האינסופיים, הידיעה שבוצ'ר כבר הודה במעשי ריגול וכן ההכרה, שהצפון-קוריאנים הניחו ידם על המיסמכים הסודיים של הספינה ואין טעם להכחיש את העובדות הידועות ממילא — כל אלה העיקו על האנשים. לבסוף אף הם חתמו על ההודאות.

החקירה

ב ינואר 1969 נפתחה החקירה בנסיבות כניעתה של ספינת הביון "פואבלו", ובמהלכה נתעוררו מספר שאלות נוקבות:

- * מדוע נכנעה "פואבלו" מבלי לירות אף יריה אחת?
- * מדוע לא הוטבעה הספינה?
- * כיצד זה קרה, שלא הושמד החומר הסודי?
- * בהיותם בשבי, מדוע הפרו אנשי הצוות את תקנות ההתנהגות של שבויים?

הספינה. "השתדלתי", סיפר לחוקריו, "שיתקינו מנגנון השמדה באגף האלקטרוני — בקשתי נדחתה". ברשות הספינה נמצאו גרזיני כבאים ופטישים, וכן תנור שלא היתה עבורו הזנת דלק. מובן מאליו, שבאמצעים הללו לא ניתן היה להשמיד את הציוד. יתר על כן — ובכך התבטאה אוזלת-יודו של מפקד הספינה — בוצ'ר לא ידע כלל מהו החומר המצוי בספינתו... על אף היותו מפקד האוניה ושליטה הבלעדי, לא הורשה מעולם להיכנס — ואף לא נכנס — למדורים אחדים בספינה! יש אולי להאשים את בוצ'ר בכך, שבכלל הסכים לצאת למשימה כה מסוכנת כשברשותו אמצעי בטיחות כה דלים, ושכלל לא העלה על דעתו אפשרות שיותקף. אך אין להאשימו, כי הזניח את חובותיו בתחום זה.

בחקירתם טענו אנשי "פואבלו", שלא קיבלו הדרכה מספקת בכל הנוגע למעשיהם ולהתנהגותם במקרה של נפילה בשבי. עם זאת הודו, כי הפרו את תקנות ההתנהגות של שבויי מלחמה. ל-שאלות, מדוע חתמו על ההודאות ואם אמנם התעללו בהם עד כדי כך, השיבו במשיכת כתף, במבטים בוהים ובשפתיים רוטטות. "עשינו זאת כדי להישאר בחיים", אמר החשמלאי בן ה-22 מן הצוות. "לא פחדתי מן המוות", טען קצין הקשר הראשי. "דומני, כי כבר השלמתי עם גורלי, אבל לא הייתי מוכן לשאת עיניים". האלחוטן של הצוות הביע, ככל הנראה, את דעתו כולם. "פעלתי מתוך פחד, אדוני", אמר, "זה היה פחד ותו לא".

אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו — אימרה עתיקת יומין זו, ליחה לא נס גם בימינו. לא קל לשפוט, אם אמנם נהגו אנשי "פואבלו" כהלכה, בפרט אם נתחשב בעובדה, שהמיסמכים הסודיים כבר נפלו בידי הקוריאנים בלא-הכני, ולא היה טעם להכחיש את העובדות הידועות.

סיכום

ד י באמת מוסמך לשפוט את בוצ'ר? כל אנשי הצוות, למעט אחד, נותרו בחיים והם מלאי הודיה והערכה למפקדם. מי מוסמך לקבוע היום, בדיעבד, מה היה קורה, לו החליט בוצ'ר לשחרר את ניצרות הרובים; מה היה מתרגש אז על העולם? אולי בוצ'ר היה האדם הלא מתאים לתפקיד המיועד של ספינת-ביון; מפקד על אוניה לא מתאימה בזמן לא מתאים — ואולי הוא היה האדם והמפקד הנכון, אשר עשה את הצעד הנכון ביותר, הצעד הקשה ביותר שדרש ממנו תפקידו האכזר.

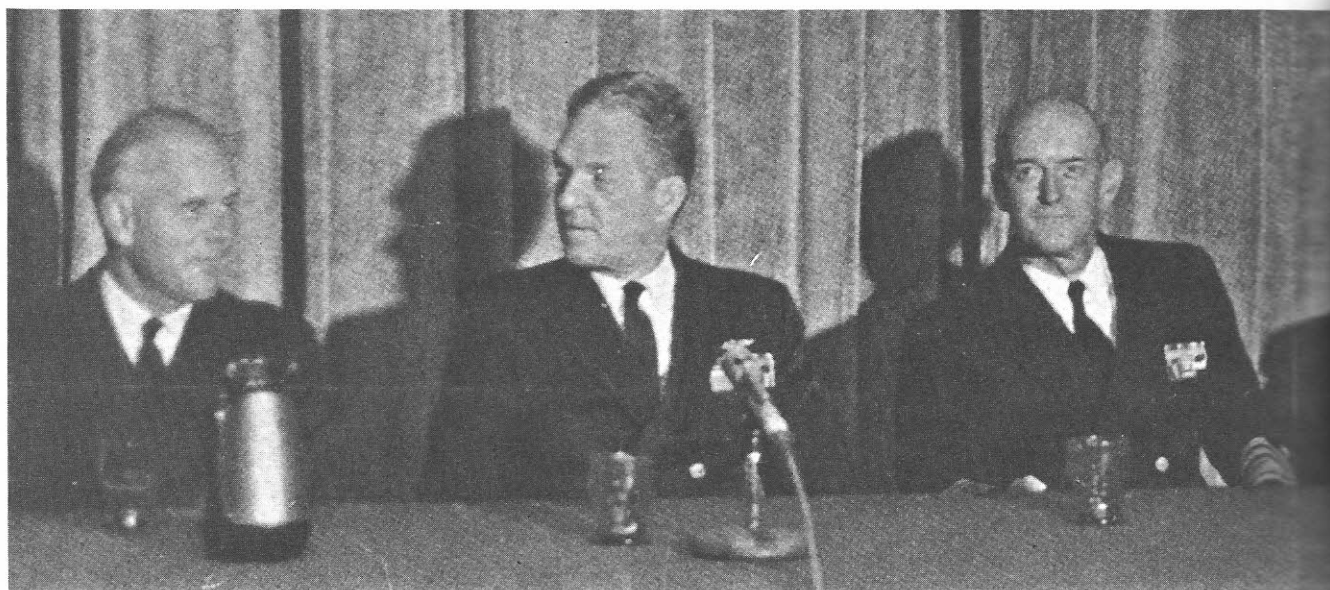
ומה סבור אתה הקורא? האם היית נוהג כפי שנהג בוצ'ר, או אולי היית נוקט בדרך אחרת? נשמח לשמוע, ואף לפרסם, דעתך.

שנראה בעיני — אובדן חיים מיותר, בלא שנוכל להתגונן כ"אות". ואמנם, אמצעי התגוננות של "פואבלו" היו דלים ביותר. התקן המקורי כלל אחד-עשר רובים בלבד, ורק לאחר מאמצים רבים הצליח בוצ'ר לחמש את ספינתו במספר מכונות-יריה ובשני תותחים קלים. הדבר עלה בידו, לאחר שאוניית-הביון "ליברטי" הוצגה ככלי ריק במלחמת ששת הימים, ומטה הצי האמריקני נשתכנע, שיש לצייד את ספינותיו בתותחים בעלי קוטר וקצב אש ניכרים. כלי היריה המועטים של "פואבלו" לא היו מוגנים על הסיפון החשוף. "הכיסויים קפאו וקשה היה להסירם", העיד בוצ'ר. "לבי אמר לי, כי ברגע שאשלח אנשים בכיוון המקלעים יירו בהם. לא ראיתי צורך לשלוח אנשים אל מוות מיותר... חשתי, שיהא זה חסר טעם להיכנס לקרב עם הספינות הקוריאניות".

אך מה בדבר המסורת והכבוד של הצי? מה יקרה, אם כל קצין ייכנע, כאשר יהיה לאויב ייתרון עליו? ובלו להילחם?! וכיצד זה מנפצים עקרונות? טען אחד האדמירלים: "מגיע רגע, בו בני-אדם חייבים להיות מוכנים למות בשביל מולדתם. רגע זה הגיע אל אנשי "פואבלו", ובוצ'ר הזניח את חובותיו כמפקד". כנודו סבר מפקד כלי-שיט במזרח הרחוק: "בארה"ב, כמו בחברה המערבית כולה, מחנכים אנשים לשמור על חיי אדם. אחת החובות הראשונות של מפקד בים היא להשגיח על שלום צוותו. אולם, יש לו גם חובה אחרת, וזו החובה לאוניתו. אוניה היא משטח של ציוד יקר-ערך ויותר מזה — אוניה היא סמל לאומי. על המפקד לדעת זאת ולשקול לעתים זה מול זה".

קומנדר בוצ'ר הודה, שכלל לא התכוון להתקפה. "הדבר לא עלה בדעתי", אמר. "לא השגחתי בשום דבר שירמוז על סכנה של ההתקפה. בהכירי זה זמן רב את העבודה הזאת, לא היה לי יסוד לחשוש מפני התקפה".

גם אם נצא מההנחה, שהמצב אמנם היה נואש והשבת אש היתה בלתי אפשרית — מדוע לא ציווה בוצ'ר להטביע את האוניה? וכיצד זה אירע, שכל הציוד המסווג והאלקטרוני נפל לידי הקוריאנים? מסתבר, שאמנם לקח בוצ'ר בחשבון אפשרות של הטבעת "פואבלו" ואף נועץ בסגנו, אלא שהחלטתם היתה שלילית. פעולות ה-הכנה להטבעת הספינה עתידות היו לגזול זמן רב, למעלה משעתיים, ובמקום בו נמצאו היו המים רזודים מאוד — כ-180 רגל בלבד — ותהא זו עבודה קלה לצוללנים לשלות מן הספינה כל דבר בעל ערך. בוצ'ר גם ציווה מספר פעמים להשמיד את הציוד הסודי. ואמנם מספר אחד מפקודיו: "כאשר נתברר לנו, שלא נוכל לשרוף את החומר ולא נוכל להשליכו לים בגלל האש, קרענו את הספרים כמיטב יכולתנו". בוצ'ר ניסה להשיג אביזרים, אשר יהיו לו לעזר אם יידרש אי-פעם להשמיד את הציוד הסודי שעל

פעטלף החגיגה בעלטה

פלהב החבתור בדוחיה פריחון המנפץ ברעם

הפשיטה לראס-עדביה

בדרך אל היעד

ליל ה-21 ביוני 1969 פשטה יחידת הקומנדו-הימית-הישראלית על תחנת חוף מצרית בראס-עדביה, כעשרה קילומטרים דרומית לעיר סואץ. הפשיטה נערכה בלילה הקצר ביותר של השנה, עובדה שיצרה לחץ זמן ואילצה את הלוחמים לפעול במהירות וביעילות. בפשיטה שולבו ידע מקצועי וכושר אישי של לוחמים מאומנים, אשר ביצעו את משימתם בלחימה על היעד היבשתי. הצורך לחזור בחשאי, תוך שמירת גורם ההפתעה באיזור מוגן, והביצוע השלם של המשימה, הוכיחו את דבקותם במטרה ואת רמתם המבצעית הגבוהה. מרגע שהיחידה נקטה את היוזמה בחוף — היה הכוח המצרי משותק לחלוטין, שרוי בהלם; ולוחמיו, פרט להתנגדות קלה, כלל לא ניסו לנהל קרב התגוננות נגד היחידה הפושטת.

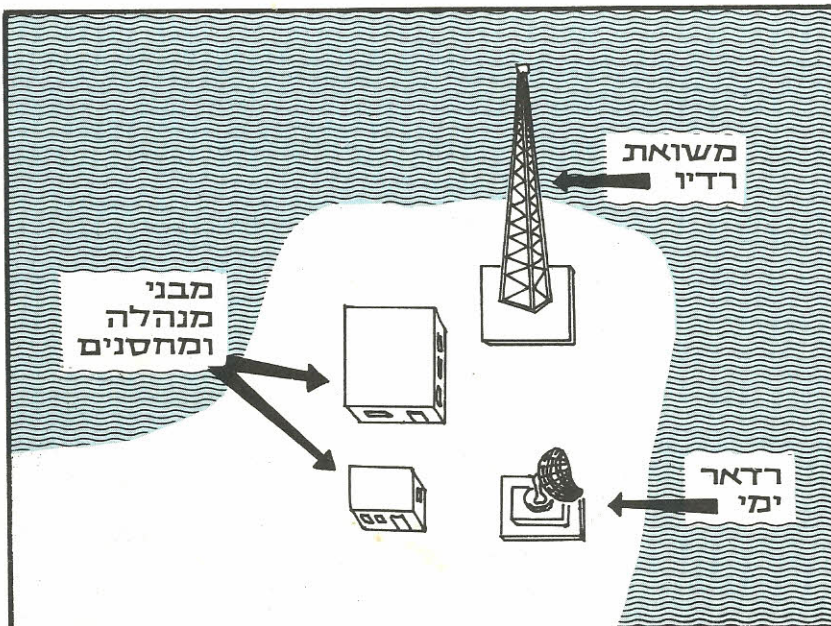
לטה מוחלטת. קבוצת לוחמים כיוונה פעמיה לעבר פורט-סואץ, בהשגתה להפחית ככל האפשר את הרעש הנוצר בתנועתם אל היעד. מרחוק ניצנצו אורות בודדים של ישוב רדום בחשכת הליל. שקט שרר בכל. דרוכים ובטוחים בעצמם התקדמו הפושטים, כשהם חודרים במבטיהם באפלה לעבר גזרת החוף המבוקשת. בידיהם נשק קל ומקלעונים, ולגופם צמודים חומרי חבלה, רימונים למכביר וסכיני קומנדו. גורם ההפתעה היה חיוני לכוח הפושט. התקרבות מירבית ליעד מבטיחה הצלחה ופחות נפגעים. לכן נזהרו הלוחמים שלא להתגלות, ודממה אפפה את הכוח.

לרפי היתה זו הפשיטה הראשונה בחייו, ומשום-מה לא התרגש. חודשים רבים וארוך בים התכונן לרגע זה. הוא נזכר — מה שאף להימנות בין עונדי סמל מדריך הקומנדו הימית. האם יהיה ראוי לכך? הוא התנדב. היו עמו רבים וטובים, אך לאחר הבדיקות הקדפניות ולאחר חודשים של אימונים מפרכים נותרו בודדים — מובחרים שב מובחרים.

לאחר שסיים אימוניו לא הרגיש רפי כל עליונות על חבריו הלוחמים בחיל או בחי"ר. הוא נשאר אותו רפי, על סגולותיו וחול"שותיו, אך מבוגר יותר ומחושל יותר. הוא ידע, שכל לוחם מסתגל לתנאיו וכל מתנדב נוטה לרחשי ליבו. מה בעצם משך אותו לקומנדו הימית? הבריכה שבקיבוץ? ידיו, שסיפר לו על פרטי מבצעיו, שרבים מהם אינם ידועים לכלל? ואולי יצר ההרפתקנות? היה זה תהליך ממושך, עד שרגשותיו הת-

גבשו והביאוהו הלום. והנה הוא כאן, לצד חבריו, ובליבו אמונה בצדקת דרכו. צלליות היעד כבר ניראו באופק האפלולית. אט-אט, כאלו לא היו, התקרבו הלוחמים אל המוצב. מכאן, כ-60 מטרים עד ליעד. למרות היותם כה קרובים למבנים לא הרגיש בהם איש. בהסתייעם במגדל התמרור, שהתנוסס לגובה רב ועזר להתמצאות בשטח, התקדמו הפושטים, תוך שמירה קפדנית על גורם ההפתעה, כדי לקצר את שלב ההסתערות ככל האפשר.

לפתע, כ-15 מטרים מהמבנים, צצו שתי דמויות לנוכח הלוחמים. היו אלה כנראה השומרים, שגורלם ייעד אותם להיות ה"ראשונים להיתקל בכוח המשימה. צעקת תדהמה הדהדה בשטח, רק זאת — וצורר יריות קטל אותה באבה. "כל אחד למקומו", פקד מפקד הכוח וההסתערות החלה. יש לפעול מהר וביעילות, שכן הלילה קצר. ה"לוחמים התפרסו במהירות, כל אחד ליעד שהוקצה לו: אלה — לזרקור הגדול ולמבנים; ואלה — לתמרור הניווט.

לפתע נפתחה אש לעבר המסתערים מ-
 עמדה חפורה שבחזית התחנה. כתגובה
 הושלך רימון והעמדה חוסלה. אחד ה-
 בחורים נפצע מכדור רובה, ושני — ידו
 נפגעה מרסיס, שניתז מקיר אחד המבנים.
 אלא שהם המשיכו להילחם, כאילו לא
 קרה דבר. במשך חמש־עשרה הדקות ה-
 באות, בשלב טיהור היעד, התפרצו הלוחמים
 לתוך המבנים, דרך פתחים "חסומים" על-
 ידי כבסים, "וטיאטאו" את החדרים בצורות
 כלי־נשק אוטומטיים ובהשלכת רימונים.
 צעקות וגניחות נשמעו מכל עבר, ופה ושם
 יראו חיילי הקומנדו הימי דולקים אחרי
 פעמים מחיילי האויב הנמלטים.

מנוסת המצרים בין המבנים הצפופים
 ובאפלה ששררה במקום עוררה בעיות זיהוי
 בין ידיד לאויב, ודרושים היו חוש מיוחד,
 סביעת עין וזריזות מחשבה, כדי שלא לפגוע
 בחבר לנשק. "התדריך שניתן הקל על ה-
 מלאכה והחבר'ה עמדו על הגובה" — סיכם,
 לאחר מכן, מפקד הכוח את הפעולה.

בינתיים התמקמה חוליית־החסימה
 באיזור, כדי לאבטח את הכוח הלוחם. לפתע
 הבחינו אנשיה בארבע דמויות הנעות ממש
 לידם בכיוון לים. היו אלה חיילים מצריים,
 שהצליחו להתחמק מהתחנה. נורה לעברם
 צור, והדמויות זינקו לתוך המים. המצרים

איבדו עשתונותיהם לחלוטין למראה החיי-
 לים הישראליים שעטו עליהם. צרור קצר
 חיסלם. חיילי־החסימה שבו למסתור. ב-
 מרחק כמה מאות מטרים ממקומם הב-
 חינו במכונית הקריבה ליעד. היא נעצרה,
 משום מה, במרחק כמה מאות מטרים
 ממקום הקרב, הסתובבה ושבה על עקבותיה.
 "מה שבטוח בטוח", פלט מפקד חולית-
 החסימה, והחזיר תשומת ליבו למתרחש ב-
 תחנת החופים המצרית.

משטוהרו המבנים מהמצרים, פנו ה-
 פושטים להכין את מתקני התחנה, על ציודם,
 לפיצוץ. בזריזות טמנו החבלנים את חומר
 הנפץ וגררו את החוטים הרחק מן המקום.
 וכשמפקד המשימה ווידא שכל חייליו עזבו
 את השטח, ציווה: "הציתו את הפתילים".
 רגע של דומיה, והילה של אור מסנוור
 אפפה את כל השטח. הדו של פיצוץ עז
 שבא מיד לאחר־מכן זיעזע את המקום והת-
 גלגל למרחקים. המבנים קרסו ארצה, כ-
 במטה קסמים. לשונות אש פרצו מכל עבר
 והאיזור כולו הפך ללפיד בוער, שפלט חום
 עז מסביבו. הלהבות דעכו אט־אט, מלחכות
 את שארית המבנים.

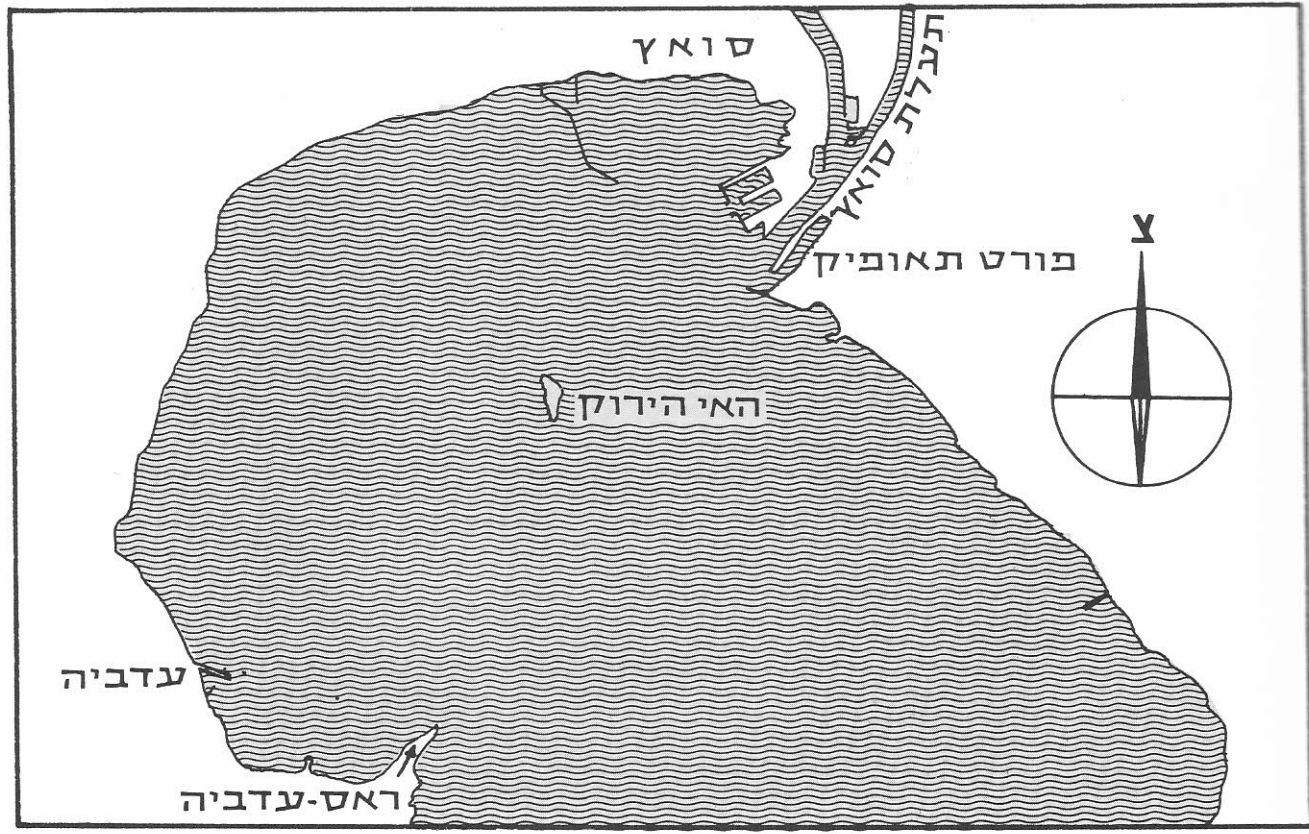
ההתקפות

ל הענין נמשך לא יותר ממחצית השעה,
 ושוב השתלטה דממה על האיזור. לא
 הגיעה כל העזרה לאנשי התחנה המותקפת

ואנשיה הופקרו לגורלם המר. במהירות הת-
 קבצו הלוחמים, אליהם הצטרפה יחידת-
 החסימה, לאחר שווידאה כי לא נותרו חיילים
 בשטח, והכוח כולו התקפל לכיוון יעד ה-
 מוצא. רק עתה התאושו המצרים מתדהמת
 הפשיטה, והחלה הפגזה ארטילרית כבדה על
 המוצבים הישראליים — תגובת זעם שבחוסר
 אוניס, בדרך הלחימה היחידה שעמדה ל-
 רשותם.

מיוזע ומלוכלך בבוץ היררר רפי בפשיטה
 הראשונה של חייו, שזה עתה נסתיימה.
 למעשה צריך היה לפחד. לפי הכללים שהס-
 בירוהו אין אדם שאינו מפחד. אך משום
 מה לא אחז בו רגש זה. ההתקרבות ליעד
 היתה כה מושלמת וההסתערות כה מהירה
 ומוחצת, שלא היה לו די זמן לחשוב ולפחד.
 רפי עשה את המוטל עליו ביעילות ובי-
 מיומנות. למעשה, התרגילים והאימונים ה-
 מפרכים שעבר בחודשי שירותו עד עתה
 היו מסובכים וקשים בהרבה מעצם ה-
 פשיטה. נדמה היה לו, כי רק עתה החל
 לעכל לאמיתיה את מהות הקומנדו הימי
 כיחידה של מתנדבים עזי רוח. שכן, רק
 מתנדבים מסוגו יסכימו ברצון ליטול על
 עצמם פשיטות נחשניות מעין אלה, כשהם
 עמוסים מוקשים, רימונים וציוד לוחמה
 מורכב ומסובך...

רפי התנער ממחשבותיו. לידו ישבו חבריו
 לנשק רגועים וזקופים.

זיעה ללא זוהר

הלוחמים בחיל־הים הם חוד החנית. הם הנועזים, האמיצים; הם ההולכים בראש המחנה. אך כדי שיוכלו לפעול ביעילות הם נעזרים על־ידי חבריהם הרבים, השוקדים בהכנת המשימות והמבצעים השונים, הדואגים לאלף ואחד הפרטים הטכניים לקראת ביצועם.

הם, העוזרים והמסייעים, תמיד בצל, מאחורי הקלעים, אך עושים מלאכתם בשקידה, בנאמנות ובמסירות. הם אינם צועדים בראש, אך בלעדיהם לא תיתכן כל משימה ראויה לשמה.

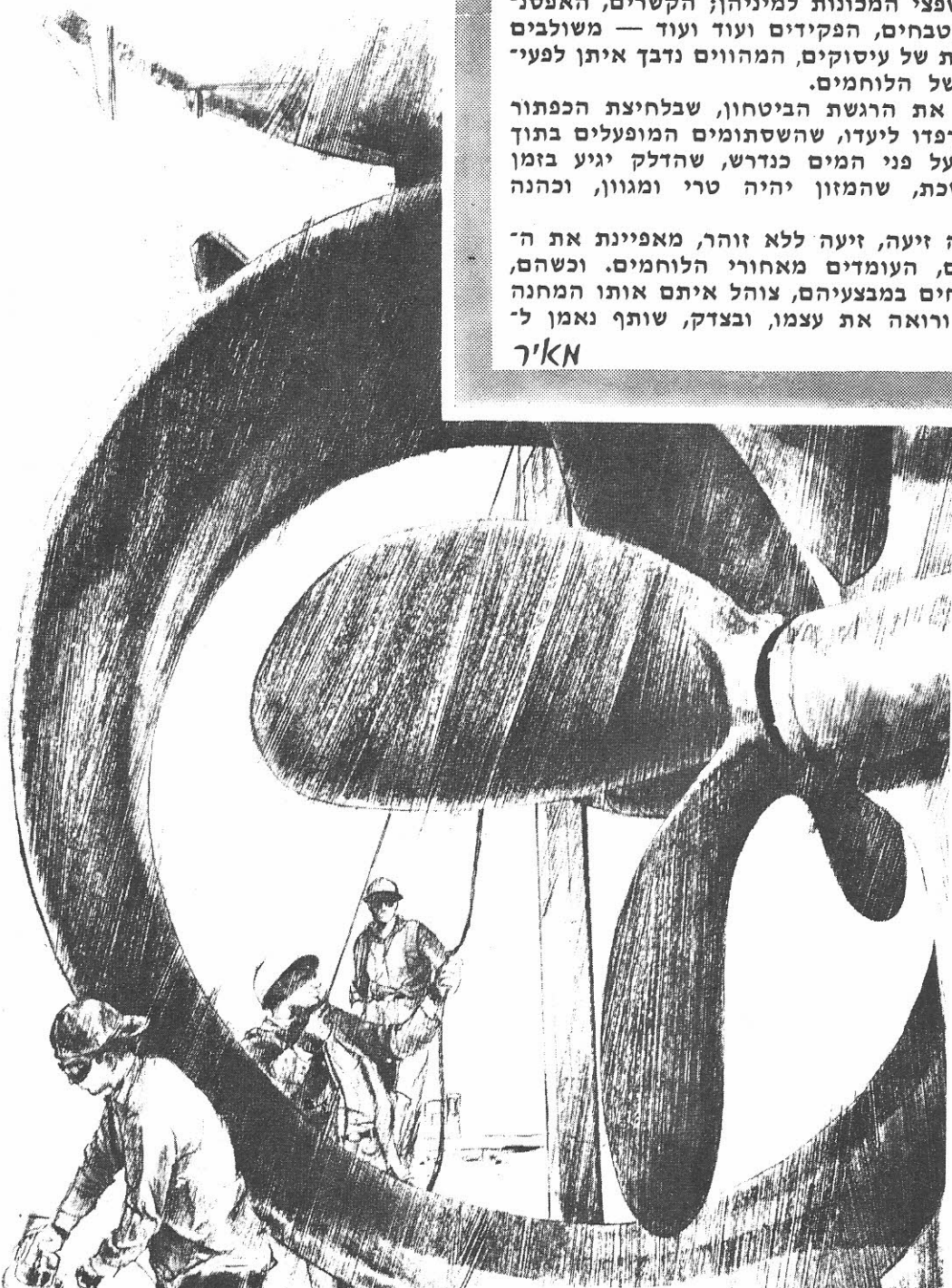
הם — המתכננים, המהנדסים, מתקני האביזרים ה־אלקטרוניים ומשפצי המכונות למיניהן; הקשרים, האפסני־אים, הנהגים, הטבחים, הפקידים ועוד ועוד — משולבים יחד בקשת מגוונת של עיסוקים, המהווים נדבך איתן לפעילותם התקינה של הלוחמים.

הם מקנים את הרגשת הביטחון, שבלחיצת הכפתור אמנם יזנק הטורפדו ליעדו, שהשסתומים המופעלים בתוך הצוללת יעלו על פני המים כנדרש, שהדלק יגיע בזמן להפלגה הממושכת, שהמזון יהיה טרי ומגוון, וכהנה וכהנה...

אכן, הרבה זיעה, זיעה ללא זוהר, מאפיינת את החיילים האפורים, העומדים מאחורי הלוחמים. וכשהם, הלוחמים, מצליחים במבצעהם, צוהל איתם אותו המחנה העמל בשבילם, ורואה את עצמו, ובצדק, שותף נאמן ל־הישגיהם.

א"ר

זיעה ללא זוהר

בבסיס המילואים

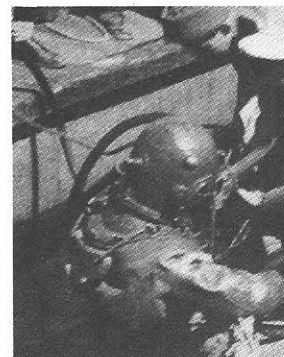
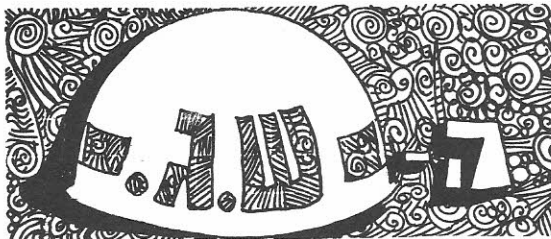

חיל בנמל, על קביעת מקומות עגינה, על השטת צוותים וגרירת מטרות לאימונים על חיפוש ושליית טור-פדות לאחר תרגילי ירי, ועוד ועוד. מצטחק הרס"ר: "עובדים ועוב"דים, והעבודה לעולם קיימת. משרתים את כולם, כדי שיבואו על סיפור קם המלא. וכל זה מבלי לדבר על סידורי השמירה בבסיס, פסי-חופשה ונושאי משמעת. אכן, כל אלה — עבודה אפורה וקשה, חסרת חשיבות לכאורה, אולם היא מחייבת שקדנות ומסירות. זאת תשלוט אחת של יעילות, שאין חיי צבא בלעדיה".

רישומים לאין ספור ודואר מכל הסוגים והמינים. ולמרבה הפלא, כל מיסמך, כל נייר, מוצאים את מקומם הנכון. המשכורת משולמת וגם ההוצאות האישיות — יש לחשב, לרשום ולעמוד בביקורת. אך בזה לא די. כל טכס, כל אירוע חגיגי, נופלים על שכמיהם של הקצינים, של המתכננים ושל הימאים המבצעים, אשר אינם חוסכים עמל וטורח, כדי שאירועים אלה ייצגו בכבוד את החיל וישאירו את רישומם הנאה על הנוכחים. קצין המעגן יספר על אחריותו הרבה לתנועת כלי-השיט של ה-

צרוני ליד שער הכניסה — בדיקה שגרתית, כיאה לבסיס נמל מסודר. תנועת עוברים ושבים ומכוניות נעה על הכבישים הפנימיים, והבסיס שוקק חיים. כלי-שיט יוצאים ובאים; אלה מתקשרים למזחים ואלה מנתקים חבלים ומפליגים. נוהם מכוונות רבי עוצמה נשמע לעתים קרובות. אה-דוד מהספינות בכוננות מתמדת, על אחרות — צוותים נינוחים בצפייה להנחיות. כל אלה זקוקים לשירותים אין ספור.

"החיים כאן תוססים ומרתקים", סבור רס"ר הבסיס. "אתה חי בדריכות ומפעיל עשרות חיילים במתן קשת מגוונת של שירותים לכלי-השיט ולצוותיהם".

לפנינו דשאים מטופחים, ומעונות מגורים מסודרים לאנשי הספינות למיניהן. אליהם צמודים חדרי תרבות ועיון, מלאי אביזרי בידור, הדורשים אחזקה וטיפול מתמיד, כדי לשרת נאמנה את דייריהם. לא הרחק משם נמצאים הסדנאות ובתי המלאכה. מכונאים, חשמלאים ואמודאים עוסקים בתיקונים שוטפים של כלי-השיט, בפיקוחם הקפדני של מהנדסים. הם הדואגים, שמערכות השיט למיניהן תימצאנה בכוננות מתמדת.

גם האפסנאות פועלת "במלוא הקיטור". אנשיה דואגים לארוחות טעימות ומשביעות במשך היום, אך גם למשמרות ולחוזרים ממצעים בלילה מצפות ארוחות חמות. תלבושות, החלפות, נושאי תחבורה, תובלה והסעה, אספקת מזון ודלק לכלי-השיט — כל אלה מוטלים על שכמיהם של קומץ אפסנאים, הפועלים ללא ליאות במשך היממה כולה.

אין לשכוח גם את אנשי ה"משרדים". הללו תמיד בלחץ דרישות, טובעים בניירת משרדית, שאין בלעדיה: צווי קריאה לאנשי המילואים, צווי העברה, סיפוחים והצבות,

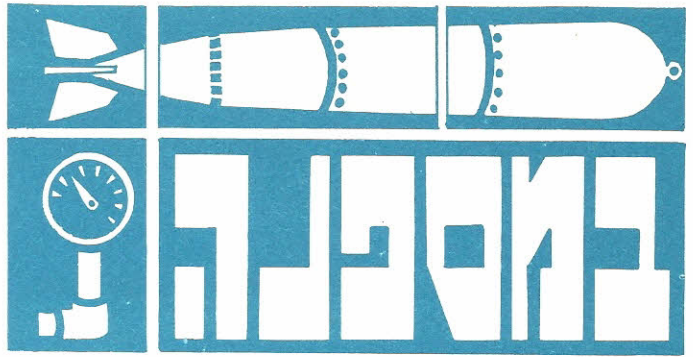
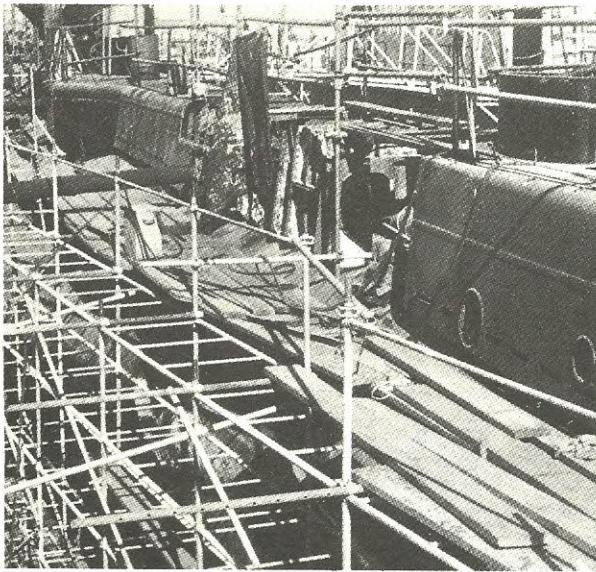
השרשרת מתפתלת ויורדת, כל היום היא מוטרדת. זה עודנו עובר והשני כבר בא. החוליות, חוליות השרשרת, לא תדענה מנוחה. מבהיקות בפלדתן הממורטת, ממדרך צמיגי המכוניות — מרתקות הן למקומו כל רכב, כל הלך.

בחדרון המשמר ניצב ידידנו ה"ש.ג." קסדה לראשו, קרסוליות לרגליו, חגורה לבנה תשנץ מתניו. מנצח הוא ביד תקיפה על היציאה ועל הכניסה. עינו האמונה בוחנת — הצדעה מרשימה ורשות הכניסה ניתנת. ברכב וברגל חולפים על פניו חיילים, אזרחים ומפקדים טרוידים וממהרים. להצדעת ה"ש.ג." משיבים הם, אמנם, בנחת, אולם, אך יחלפו על פניו וכבר הוא נשכח...

קרני שמש צהרים יוקדות מפזזות על האספלט המהביל, מבריחות אל מסתורי הצל הקריר כל ברדעת וגיל. הדקות המשובצות בלוח השעון מתמשכות שעות ארוכות בחדרון המשמר. משקל הגוף עובר מרגל לרגל, אך אין הדבר מביא הקלה.

הקסדה, שעם חבישתה קלה היתה כנוצה, כעופרת כבדה עם חלוף כל שעה. כלל לא קל להוסיף ולהרים השרשרת, אך מה לעשות — המציאות מחייבת. גם זאת הדרך לשרת אומה העומדת בפרץ, והמלאכה תבוצע באהבה, אפילו אפורה היא ולא תחת ברד אש ועופרת.

השרשרת עולה ויורדת, היד מצדיעה וחוזרת — יד אלמונית, יד שזופה, ידו של ה"ש.ג." בזמן מילוי תפקידו.

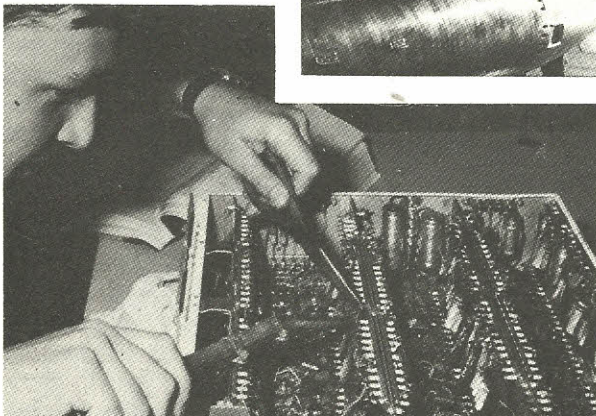
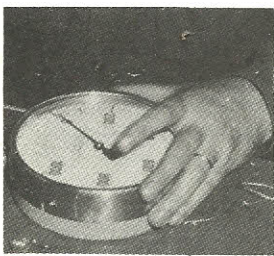
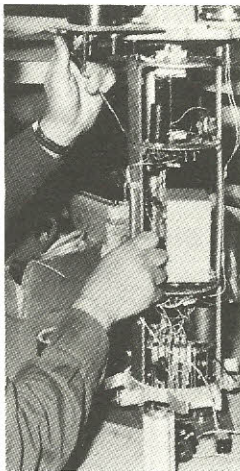
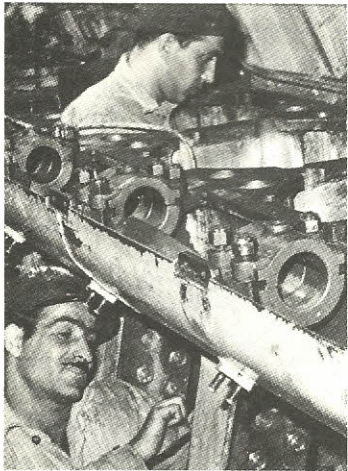

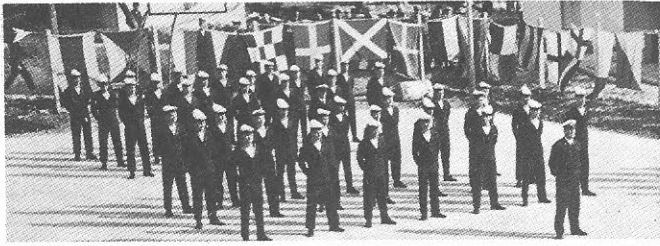
מוסכים הנרחבים של מספנת חיל-הים חורטות המחרטות ללא הרף, משורי הענק צורמים, אבני המשחזה מלטשות חומרים, מכשירי-ריתוך מאחים משטחי פלדה וקורנסי אוויר כבדים נותנים את הטון. בתי-המלאכה שוקקים חיים, והעובדים עסוקים בתיקוני האביזורים האלקטרוניים המגוונים, המערכות לפצצות עומק, מכשירי קשר למיניהם. מנועי חשמל וכן נשק תת-ימי ועל-מימי.

גם מחסני הציוד, משרדי התיכנון והמינהלה רוחשים ככוורת דבורים, כדי לעמוד בלוח הזמנים המצומצם והגדוש של מאות עבודות קטנות וגדולות. אף בכלי-השיט עצמם, הפזורים במזח הצבאי, רבה המלאכה. עשרות עובדי המספנה עוסקים שם בפירוק ובהרכבה של מכונות, בשיפוץ דוודים ובתיקונים מתיקונים שונים. הם עובדים בתוך חדרים צפופים, משקיעים מאמץ וזיעה בחום הכבד מנשוא וממלאים את המוטל עליהם באמונה.

אחריות רבה רובצת על אנשי המספנה — אחריות למכונות ולאבי-זרים האלקטרוניים, שיפעלו כדבעי בעת הצורך. מחובתם להקנות הרגשת ביטחון ללוחמים, אשר סומכים על המערכות השונות ועל מהי-מנותן בעת קרב. הם חדורי הכרה, שחיהם של אנשי הקרב והצלחת המשימות תלוים בכלי-נשק ובאביזרים תקינים.

תפקיד נכבד מוטל על שכמם של עובדי המספנה. הם מלוכדים בגאוות היחידה, עושים את מלאכתם בצנעה וללא זוהר חיצוני, תוך הרגשת סיפוק מלא, שעבודתם יעילה וחשובה במערך החיל.

ליצה חוסכת דם

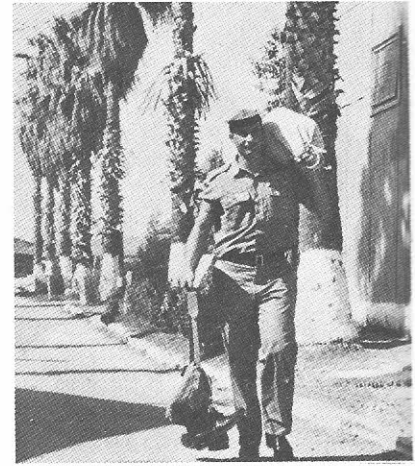
בבסיס ההדרכה

עבודה רבה ושיטתית מושקעת על-ידי פיקוד הבסיס בהתווית תכנית אימונים, שתתאמנה לכלי השיט החדשים, לטכניקות הלוחמה החדשות ולרזי המכונות רבי ה-עוצמה. סגל העובדים של הבסיס, על שלוחותיו, מפעיל את תכניות הלימוד, דואג לאימוני חוץ בים ומקפיד על המשמעת ועל תנאי השירות של החניכים, אשר מתאמנים ללא ליאות.

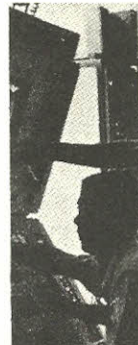
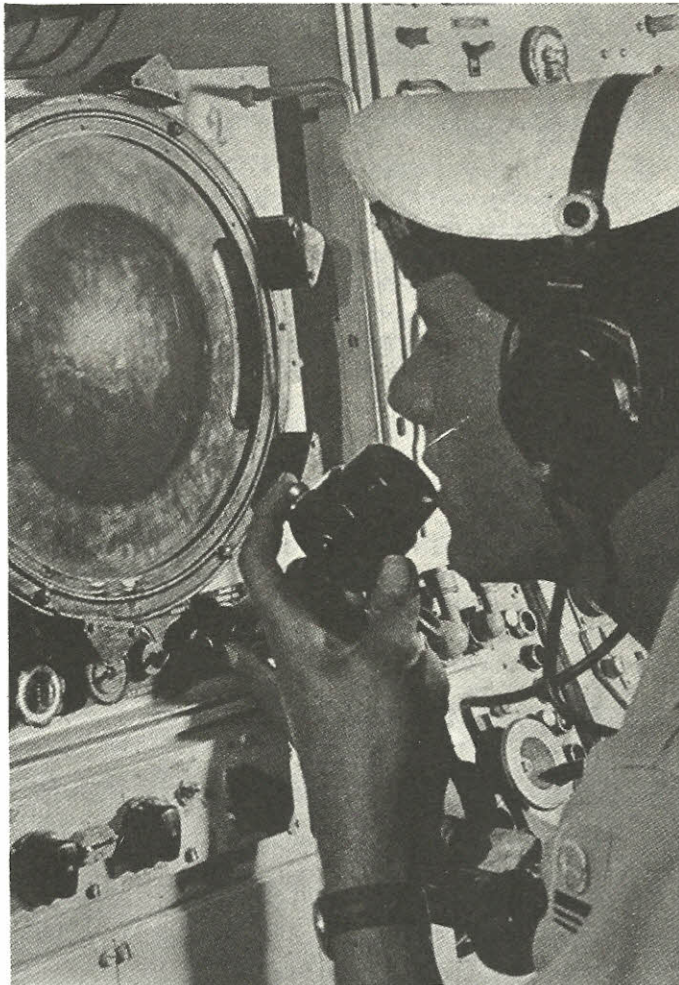
הרבה מאמץ וידע משקיעים ה-מדריכים ותלמידיהם, כדי להגיע לתוצאות מירביות. עבודת ההדרכה אפורה מטבעה, אך פירותיה יתבטאו במבחנים הצפויים בכלי-השיט.

די בוקר מסתדרים החניכים, המדריכים וסגל הבסיס על משטח האימונים הנרחב למסדר בוקר. מסביב למגרש מרוכזים בתי-ספר לימאות לאלקטרוניקה, לתותחנות ולמכונאות, בהם אביזרי אימונים למיניהם.

מכאן מתפזרים כולם לעיסוקיהם השונים. הימאים על מדריכיהם — לספסלי הלימודים ולאיימונים בים למשך היום. סוגי הלימוד מגוונים ועומדים על רמות שונות — לאלה המתאמנים במסגרת הקדם-צבאית ולמתקדמים יותר, "שטעמו" את הים על תהפוכותיו ושעליהם להשלים ידיעותיהם בלוחמה ימית.

מטרה בנות הקשר

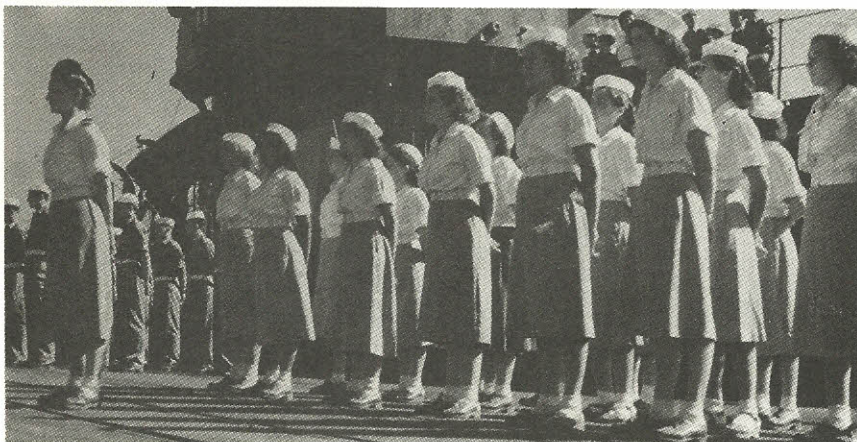

"מברק מידי" — זו קריאת תגר לאיש פלוגת הקשר ב־משמרתו. במסירות ובשקט, עשרים וארבע שעות ביממה, מו־פעלים המכשירים, הטלפרינטרים, ומועסקות הצפניות, כדי לשמור על קשר מתמיד עם כלי-השיט בים ועם הבסיסים המרוחקים.

כל ידיעה, כל הנחיה מבצעית, עוברת דרך ידיהם המ־אומנות של מספר אלחוטאים ערים, אשר משמשים מעין חוליה מקשרת בין זרועות המבצעים והלוחמים של החיל לבין המפקדה המפעילה. במשך עשרים וארבע שעות מטר־טרות מכוונות הקליטה והאוזניות צמודות לאוזניים בצפייה לכל קריאה.

מעטים שמעו על תנאי העבודה הקשים והמפרכים של יחידה זו, על המשמרות הבלתי פוסקות, על ביצוע מלאכה יעילה ומסורה. הם הראשונים לדעת את כל המתרחש בחיל. הינה נתפסה ספינת־דייגים עויינת; כאן מבקשים עזרה בים סוער; שם מתנהל קרב. הנחיות, פקודות, דרישות והודעות — זהו לחם חוקם של אנשי הקשר במפקדה מדי יום־ביומו, וכך נשמר הקשר בין הזרועות השונות של החיל, כדי שתעמודנה במבחן בשעת הצורך.

לוותיקי החיל זכורים עוד אותם הימים, כשבנות חיל-הים ה־ישראל שירתו באוניות הקרב. אותה רוח התנדבות, שפקדה את בנות ה־פלמ"ח, לא פסחה גם על בנות ה־פלי"ם, שליבן נמשך אל הים. הן שירתו בקורבנות כקשריות, כאלחור־טאיות וכמזכירות; הפליגו בסע־רות, עמדו בתנאי שירות קשים ו־תרמו את חלקן בביצוע משימות ה־חיל. אולם, הן לא הסתפקו בכך. טבעי היה לראותן בכל מבצע ומ־שימה, ונפשן חשקה גם באימוני ה־חפה — צעד, שחייב אומץ לב ותו־שיה. אכן, בצדק עוררו בחיל הערצה לכושר עמידתן.

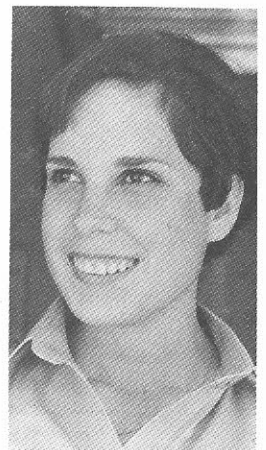
כמו בעבר כן גם כיום מוסיפות בנות החיל, באשר תהינה, את החן הנשי. ואם נוכחותן במחנות רצויה, הרי להימצ־אותן בבסיסים המרוחקים יש משום חיר־ניות והכרח לשמירת המוראל שם. בחברתן התנהגותם של החיילים מעודנת יותר והן מצליחות להחדיר לכל מקום את ההרגשה הביתית. מן המפורסמות הוא, שהחיים ב־צוותא מביאים בסופו של דבר להתקשרויות משפחתיות רבות, הצומחות מתוך חברות כנה, המתפתחות במשך השירות.

בתום מלחמת העצמאות, כשהגיעו כלי־השיט החדשים, הפריגטות, וגובשו נר־הלי קרבן ושהתחיל החיל להתארגן — לא ניתן עוד היתר לדור החדש של הבנות לעלות על אוניות הקרב, ולמרות רצונן חוייבו להסתפק בתפקידי חוף, המעניינים כש־עצמם.

הבנות מוצאות את עצמן מועסקות בקשת מגוונת של עיסוקים: בחדרי המלחמה, ב־מפקדה ובבסיסים השונים, מפעילות עם עמי־תיהם את מערכות הקשר והאלחוט; מטפלות בערימות של ניירת, שאין צבא מודרני יכול בלעדיה לפעול. הן עובדות גם כשרטטיות, חובשות, לבורנטיות ואחראיות על משמעת. בין כל אלה מורגש רישומן של קצינות חייניות בשירות החובה ושל קצינות, אשר החליטו לקשור את גורלן בשירות קבע, ומבצעות תפקידי פיקוד, ניהול ותכנון ל־מיניהם.

תפקיד מיוחד נועד לבנות במלחמות וב־מצבי חירום. הן היוו תוספת נכבדה למוראל הכללי, ועצם הימצאותן במחנות החדירה בהם אווירה טובה יותר. בעלות היוזמה ש־ביניהן טרחו להעביר פריסות שלום ומכתבי עידוד מהלוחמים למשפחותיהם וחברותיהם הדואגות שבעורף.

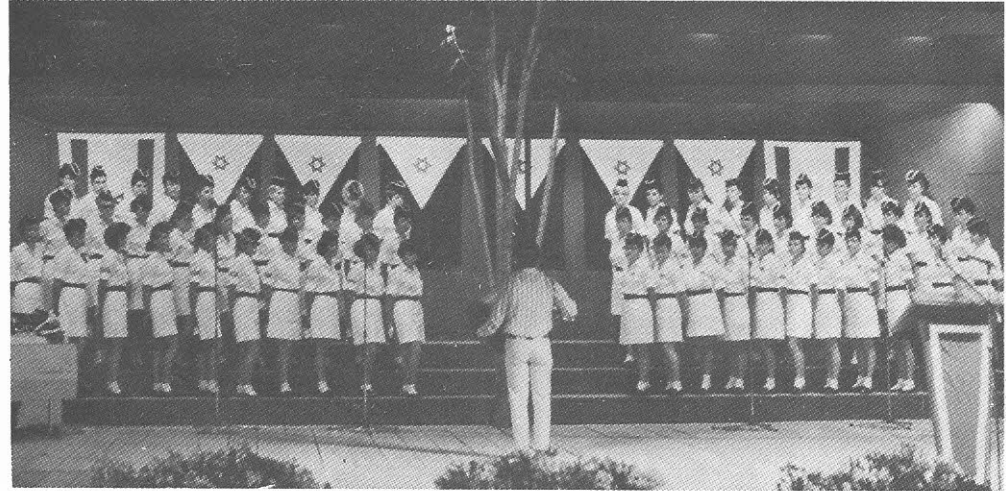

בנות בהן

הווי הבנות מתרכז סביב למגורים מסודרים בטוב-טעם, תודות לטיפולם המסור של הועד-למען-החייל ושל ועדת-האימוץ, אשר אינם חוסכים עמל, כדי להנעים את תנאי שירותן. חדר התרבות שבמרכז ה- מגורים מטופח ומשרה אווירה חמימה, וכמותו גם החדרים האישיים — פינות חמד, המשקפות כל אחת את אישיותה של המתגוררת בה. כמו כן מלווים הגופים הציבוריים את הבנות במשך חודשי שירותן ומארגנים עבורן סיורים וטיולים ברחבי ה- מדינה. מאידך, בנות החיל הן שותפות נא- מנות בהפעלת האימוץ של הישוב מעלות, שבגליל המערבי, על-יד הדרכת ילדיו ב- קייטנות.

הבנות בחיל מבצעות את המוטל עליהן. הן מוסיפות חן וחדווה, באשר תהיינה. אכן, אין לתאר את החיל בלעדיהן.

המלחמה שנינו

"עסקנו בהורדת מאות טנקים וטרפדות במלחמת ששת-הימים", מבליט שלמה את עיסוקיו בתקופת הקרבות. "הרגשה טובה היא לתרום את חלקנו למבצע כה חשוב". מוסיף אליו ומספר: "כיום, כשהמרחקים התארכו, הננו יורדים לעתים לבסיסים המרוחקים. זו עבודה לא קלה. נוהגים לסירוגין — אחד נוהג והשני ישן — לאורך קילור מטרים על כבישים-לא-כבישים. אך כשמוגי עים למפרץ-שלמה והחבר'ה מקבלים אותך באהדה ואתה מספר להם את כל הצ'יזבטים מהעורף — שווה כל העמל".

טוען לעומתו שמוליק: "בדרכנו, לאורך התעלה, הפכנו לא פעם מטרה להפגזות — הרגשה לא נעימה ביותר... עזרנו לא פעם בהגשת עזרה לפצועים. אתה תמיד במתח, אינך יודע מה צפוי לך. עליך גם לזכור, כי אסור לך לרדת לשולי הכביש הצר, שמא תיתקל במוקש. כבר קרה לאחד מחברינו, "שעלה על אחד כזה" וריסק גלגלי מכוניתו. טוב שהוא עצמו יצא שלם".

יש גם מן "הרומנטיקה" ליד ההגה, מצטחק אבי. "הנה מיכאל, אסף טרמפיסטית חמודה — התאהבו ממבט ראשון ועומדים להינשא בעוד חודשים. גם זה קורה". יש להם, לנהגינו אלה, הווי משלהם, הווי רבי-גוני. הם מתגוררים בצריף נקי ו- מסודר ולידו גינה מטופחת. עושים הרבה תורניות. נקראים בלילות לגרירת רכב, ל- הסעת לוחמים ולתפקידים שונים ומשונים אחרים, בלתי צפויים מראש.

"גם הסדנה החיילית תורמת את חלקה בנאמנות", מדגיש שלום, מפקדה, "היא נותנת שירותה לכל כלי-הרכב בחיל, הקטנים וה- גדולים כאחד".

טוען יוסי, מפקד היחידה: "בזמן ה- אחרון, בעיקר לאחר המלחמה, אופפת את החבר'ה הרגשת אחריות. הם נוהרים ב- מעשיהם ומשתדלים להתרכז בביצוע תפקידם. מסתבר, שהמצב הביטחוני הוא אחד הגור- מים למשמעת ולרוח הטובה הפוקדת את ה- יחידה".

אכן, היחידה פועלת כדבעי וביעילות כה רבה, שכמעט אינך מרגיש שהינה קיימת.

אנו לבקרים בשעות הערב, במשמרת. רבים היו, צעירים ומכורזלים, עטויים בסרבלי עבודה. דמויות ססגוניות, רגועות, מוכנות לכל קריאה. מי אינו מכיר אותם, את הנהגים, העוסקים מידי יום-ביומו בהסעות, בהובלות שונות ובהספקת דלק, מזון ותחמושת לכלי-השיט ולבסיסים המרוחקים. הם עובדים בימים ובלילות — וכי אפשר לתאר כיום את חיי צה"ל ללא אמצעי תובלה תקינים?

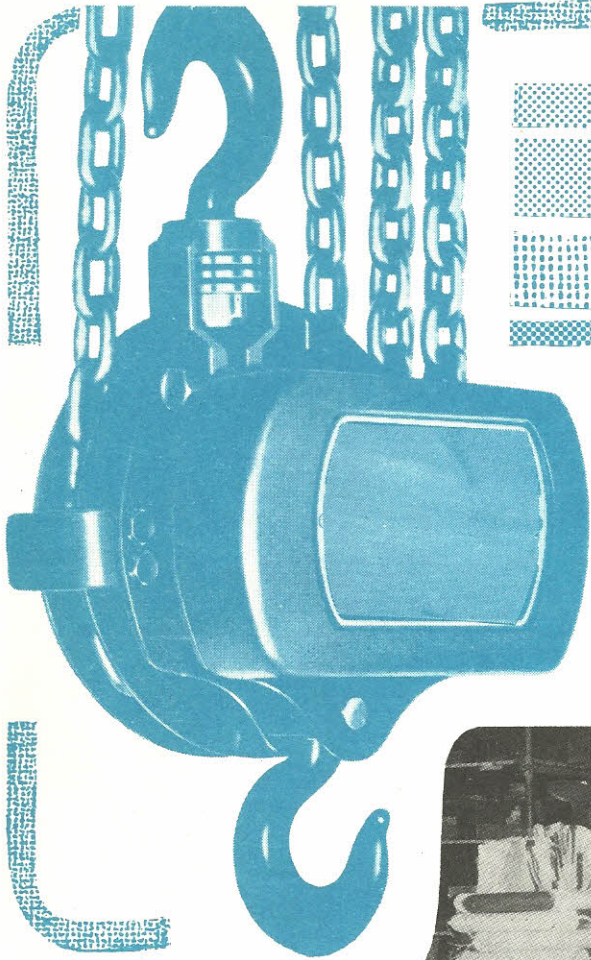
במסדר

הצוות

במבחן

יהדות המחסנים

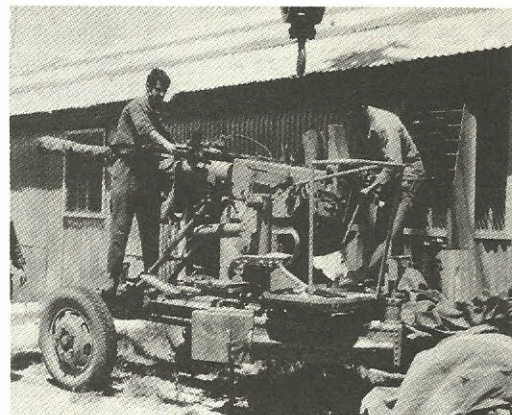

יִקרְנוּ בְּבִסֵּי הַמַּחְסָנִים. בְּאֶחַת הַחֲצֵרוֹת הַתְּנוּעָה וְהַתְּנִשָּׁף בְּכַבְדוֹת מְנוּף-הַמְזוּלָה, עַד שֶׁמִּפְעִילוּ הַצְּלִיחַ לַהֲנִיעַ אֶת הַדִּיזֵל הָעֵנֵק מִבְּסִיסוֹ וּלְמַקְמוֹ עַל הַמַּשָּׂאִית. הַדִּיזֵל שׁוֹפֵץ לֹא מְזַמֵּן וְ"צִיפָה בְּסִבְלָנוֹת" עַד שֶׁהִטְרַפְדָּת תִּזְדַּקֵּק לְשִׁירוֹתָיו. הֵיוּ לוֹ דוֹאגִים. טִיפְלוּ בוֹ, הִשְׁגִּיחוּ לְבֵל יַחְלִיד וְשִׁיחִיהָ בְּמַצַּב תִּקְיָן לִ" הִרְכַּבָה בְּבוֹא הָעֵת.

רְבִים הֵם הָעוֹבְדִים כְּאֵן, הָעוֹסְקִים בְּקֶשֶׁת מְגוּוֹנֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת אַחְסָנָה וְאַחֲזָקָה שֶׁל מֵאוֹת פְּרִיטִים שׁוֹנִים וּמְשׁוֹנִים, שֶׁל צִוּד יְעוּדֵי וְחֲלָפִים לְכִלֵּי-הַשֵּׁיט, הַחֵל בְּבִרְגִים זְעִירִים וְכֹלָה בְּסִירוֹת גּוֹמֵי גְדוֹלוֹת-מִידוּת. הֵם לֹא רַק מְנַהֲלִים רִישׁוֹם מְדוּיָק, מְסַפְקִים לְדוֹרֵשׁ אֶת מְבוֹקְשׁוֹ וְקוֹלְטִים אֶת הַבְּלָאִי, אֲלָא גַם מִתְכַּנְּנִים אֶת הַמְּלֵאֵי הַדְּרוֹשׁ וּמַחֲשִׁבִים אֶת הַצְּרָכִים. הֵם בְּכוֹנְנוֹת מִתְמַדְּת, וְכִשְׂדוּקֵקוֹ — יִימְצָא הַפְּרִיט וְיוֹגֵשׁ לְדוֹרֵשׁ עַל "מִגֵּשׁ שֶׁל כֶּסֶף" וְלֹא שֶׁהֵיוֹת מִיּוֹתְרוֹת.

עַד כִּמָּה שֶׁהָעֲבוּדָה נֹרְאִית אֲפוּרָה וְחֹד־גּוֹנִית, הִיא מְחַיִּיבֶת יָדַע רַב וְחוֹשׁ מְפוֹתַח לְסֹדֵר וְלִהְתַּמְצָאוֹת, כְּדֵי לְעַמּוֹד בְּדִרְיֹשׁוֹת ה־שׁוֹטְפוֹת הַיּוֹם-יּוֹמִיּוֹת שֶׁל הַמַּסְפָּנָה הַחִילִית, שֶׁל כִּלֵּי-הַשֵּׁיט וְשֶׁל הַבְּסִיסִים הַמְרוּחָקִים. גַּם הָאוֹטוֹמַצִּיָּה הַמְשַׂרְדִּית, הַחוֹדְרֹת א־ט־א־ט לִ" סְדְרֵי הָעֲבוּדָה, כְּבֵר מְסִייעֶת לֹא מַעֵט בְּמַצִּיאוֹת מֵאוֹת הַפְּרִיטִים הַטְּכָנִיִּים, הַמְבוֹקְשִׁים לְכִלֵּי-הַשֵּׁיט הַחֲדִישִׁים, עִם הַתְּעַצְמוֹתוֹ וְהַתְּפִרְסוֹתוֹ שֶׁל הַחֵיל.

"עוֹמֵד לְרִשׁוֹתָנוּ צוֹוֹת מְאוּמָן וּמְסוֹר שֶׁל עוֹבְדִים", מְדַגֵּשׁ סֶגֶן-אַלּוֹף יְהוּדָה. "הוּא הוֹכִיחַ אֶת עַצְמוֹ לֹא אַחַת בְּמַלְחַמַת שֶׁשֶׁת הַיָּמִים וּבְמַצְבֵי חִירוֹם שׁוֹנִים אַחֲרֵים; אַכֵּן, אֲפִשֶׁר לְסַמֹּךְ עַל הַבְּחוּרִים".

על גלים

שנים רבות היתה תופעת הגלים בים חידה שתומה אף למדענים. רק הודות למחקרים יסודיים, שנעשו במהלך מלחמת העולם השנייה, לצורך מציאת שיטות נאותות להנחתת גייסות דרך הים, הגיעו האוקיאוגרפים לידי פתרון של אחדות משאלות היסוד לגבי אופן היווצרות הגלים, הגעתם אל החוף וגוויעתם בו.

מהו בעצם גל ?

ניגוד לסברת ההדיוטות, אין הגל מסה של מים החולפת ב" מהירות על פני משטח הים. אם נשקיף על גזיר-עץ הצף על פני גל בים, ניווכח כי בתחילה הוא נע אחורנית קמעה, ואחר כך עולה מעלה, מתקדם מעט, ושוקע שנית. בחלוף הגל יתברר, כי הגזיר נשאר ממש באותו מקום שבו נמצא לפני עבור הגל. מכאן, שהגל אינו זרם מים, אלא תנועה החולפת דרך המים. הגל איננו אלא פעימה של אנרגיה, שמוליכה הוא האוקיאנוס. מבחינה זאת רב הדמיון בין גל הים לזרם החשמל, החולף דרך מוליך נחושת, ומעורר בו את אטומי הנחושת, הנשארים אחר חלפו ממש באותו מצב שבו היו לפני הזרמתו.

הרוח היא "הדינאמו" המחולל אנרגיה זו. היא עורמת גלים אחדים, מניעה את דפנותיהם, מגביהה ומשפילה אותם עוד ועוד, ולבסוף צורת אותם יחד בעוצמה הולכת וגוברת. מחציתה של אנרגיית-הגל, שמקורה ברוח, באה לידי ביטוי מתחת לפני הים, והצוללים אל קרקעית הים עשויים להבחין בה לפי תנועת אצות הים אנה ואנה. אולם, מחציתה האחרת של אנרגיית הגל, המש-

תקפת בכרובלתו העילית, היא היא מקור דאגותיו של יורד הים. המדענים אומרים, כי גם בסערה אין רוח יכולה לערום את הגלים לגובה העולה על 16 מטר. בתחומי גובה זה עשוי הגל ליפול לאורך תלילות-הוא, ואילו ראשו עלול להיקטם בזרם הבלתי-מופרע של הרוח. אם כך הדבר, כיצד תוסבר עובדת קיומם של "גלים קטלניים", אשר גובהם עולה הרבה מעבר לגובה המירבי שקבעו אנשי המדע ?

לפני כשנתיים עשתה אנגייט הנוסעים "מיכאל אנג'לו" את דרכה בסופה אטלנטית קשה, שגובה גליה הגיעו לכדי 10 מטרים. לפתע צץ מתוך האפלה גל מעורר פלצות, שרבי-החובל העריך את גובהו בכ-20 מטרים. הגל התנפץ אל הספינה בעוצמה כבירה עד ששיטח את לוחות הפלדה של קשתות הספינה שעוביים כ-3 אינצ'ים, פרץ חור בגודל 10 x 20 מטרים בגשר הספינה, ואף מעך את קירות הפלדה של תא מגורים בפנים האונייה.

אולם בפי המדענים יש הסבר להופעתם המקרית של גלים שכאלה. הם מצביעים על כך שמשטח פני הים משמש זירת מיפגש לסדרות גלים, הנוצרות על-ידי הסופות הרבות, קרובות כרחוקות. כאשר נפגשים גלים אלה מכיוונים שונים

משברים הרחק מהחוף

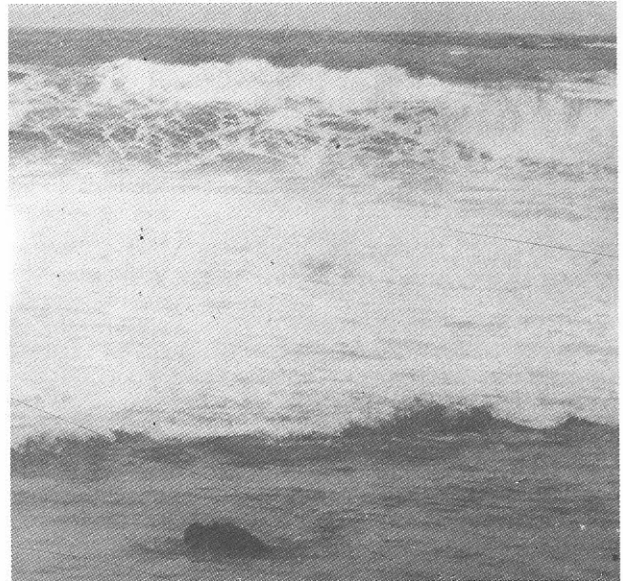
שפוגעת פעימת האנרגיה, המניעה את חלקו התחתון והנסתר של הגל, בקרקעית הים, משתנה תכלית שינוי גם התנהגות חלקו העליון של הגל. חלקו התחתון מעמיק חדור כדי מחצית אורכו של הגל המקביל לחוף, וגל רגיל באוקיאנוס האטלנטי, שאורכו במקביל לחוף 100 מטרים, פוגע איפוא בקרקעית הים כבר בהגיעו למקום שבו עומק הים 50 מטרים. העומד על צוק סלע בחוף עשוי לעמוד על טיבו של שינוי זה בתנועתו של הגל. בתחילה, בהתחכך הגל בקרקעית, מואט קצב התקדמותו, אך ככל שגובר לחצה של הקרקעית, כן מתרומם הגל ועולה מעל פני המים, ולבסוף, מחמת אייכולתו לתמוך את עצמו, הוא מתמוטט מטה, אל פני המים, תוך יצירת קצף רב. מסיבה זו נוצר קצף מועט מאוד כאשר חוצה גל קצר, אשר חלקו התחתון אינו מעמיק בתוך המים, אפשר שלא יוצר כל קצף.

מאחר שהגלים הנוצרים על-ידי הסערה נעים, בדרך כלל, מהר יותר ממרכז הסערה, עשויים הם להגיע לפניו אל החוף ולהזהירו על התקרבותה. ברם, לעתים נעה הסערה בכיוון שונה מזה של הגלים. סופות האוריקן באוקיאנוס האטלנטי, למשל, מחוץ ללות גלים הנעים אל החוף המזרחי של ארה"ב, ואילו הן עצמן שבות ללב ים. אגב, אין כל יסוד לסברה הרווחת כאילו כל גל שלישי או שנים-עשר הוא גל גדול. אמנם, אם ייפגשו בחוף שני גלים רגילים שמהירותם שונה, אפשר שיתאגדו לגל אחד גדול, לאחר מכן תתרחקנה כרובולותיהם זו מזו, ולבסוף יתאחדו שוב. בתכנון משימות החפה של כוחות נחיתה יש לזכור, אל נכון, את כוחם של הגלים. הם עשויים להיוותר רגועים, אך גם — זרעפים וסוערים ולהגביל ביצוע ההנחיות בחוף.

ומסתערים זה על זה בעוצמה רבה, לעולם אין לדעת מה תהיה תוצאת הצטרפותם. בדרך כלל נבלעת כרובולתו של גל כזה בשקערוריתו של אחר, ושניהם "מעמידים פנים" כאילו חלה הפוגה רבתי בפעילותה של הסופה. אולם יש ותחת להיבלע זה בזה מצטרפים שניים, שלושה ואף ארבעה גלים, וכרובולותיהם מצטברות זו על זו בבת אחת, ותוך שניות אחדות מעפילות מעלה מעלה, אחת על כתפי חברתה, ויוצרות גל ענק וקטלני.

הדיווח המהימן ביותר על גל ענק ממין זה, שגובה ממנו טרם נודע, בא בעקבות סערת טיפון שלתוכה נקלעה מכלית הצי אמריקני באוקיאנוס השקט בשנת 1933. מתוך עדויות שניגבו במדוקדק ועל סמך חישובים טריגונומטריים שעשו קציני הספינה נסתבר, שבאיזור שיוטה של המכלית החלה מתפתחת סידרה של גלים שגדלו מרגע לרגע וגובהם הגיע ל-26 מטרים. לבסוף נוצר גל אחד אשר התנשא — מתחתיתו ועד קצה כרובולת הקצף שלו — לגובה של 38 מטרים.

הגלים הנראים מתנפצים אל החופים אינם גבוהים כפי שנדמה. תצפיות מדעיות על גלים אלה מלמדות, שגובה כ-80 אחוז מהם אינו עולה על 1.5 מטרים בקיץ, ו-3.3 מטרים בעונת החורף.

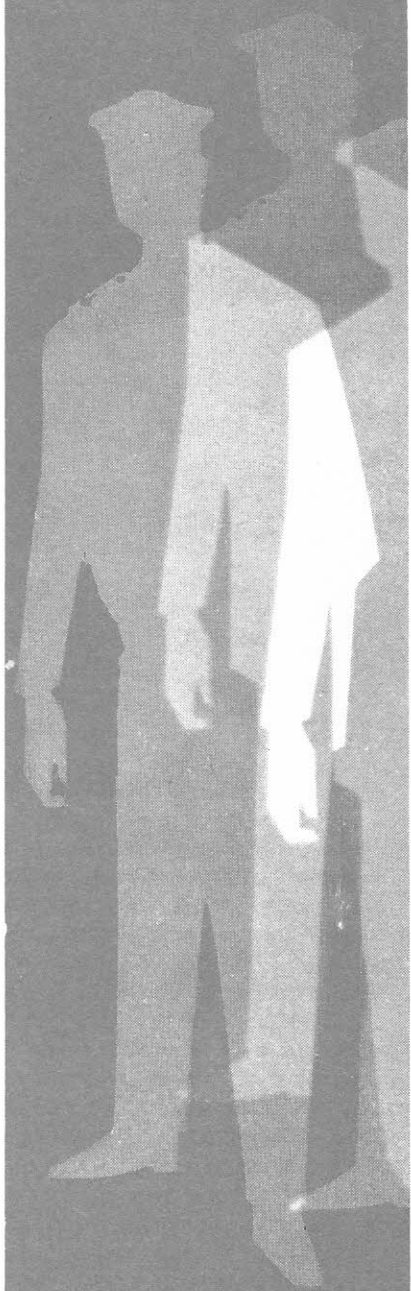
טוח הגל

רגע שבו מפסיקים הגלים להוציא את האנרגיה האצורה על התנגשויות והתערבולויות במשבי הסערה שילדה אותם, הם נעשים "נחשולים" תחת להיות "ים", ותוך גלגולים קלים, נישאים ב"מהירות שבה טסה גם רוח הסערה — מהירות המגיעה לעתים לכדי 70 מילין. בשעה — על פני מחציתו של העולם.

מחקרים שנעשו בשנת 1949 בסידרת גלים שהתנפצו בחוף קורנוול, באנגליה, הבהירו כי הם נוצרו ארבעה ימים לפני הגיעם אל החוף, כנראה על-ידי סערה שהתחוללה בחוף ארה"ב, במרחק כ-3,000 מילין. בדיקת האקלים העלתה, כי אכן התחוללה סופת האוריקן באזור פלורידה במועד המשוער של היווצרות הגלים. כן נתברר, כי נחשולי הגלים באוקיאנוס השקט מונעים לרוב על-ידי אנרגיה שרוכזה ימים ספורים קודם לכן על-ידי רוחות-על שבו מאוסטרליה.

להדגמת עוצמתם של הגלים מן הראוי לבחון את תוצאת התנגשותם בחוף. גל שגובהו כ-1.3 מטרים, המתנפץ אל קטע חוף שאורכו מיל אחד, משחרר תוך שניה אחת או שתיים אנרגיה בת 35,000 כוח-סוס. מדי-כוח שהוצבו על מזחים שונים רשמו עוצמת התנפצות של הגלים שהגיעו עד לחץ של 50 טונות על מטר מרובע.

דרכו

של חובל

הנה 91111111

יוסי בן ה-18, הלומד ב"שמינית" תיכון, התלבט. עוד מעט יגויס, ועדיין לא החליט על הדרך בה יבחר. היה ברור לו, שיתנדב לאחת הזרועות הלוחמות — אך לאיזו? חבריו הצליחו לבלבלו, כאשר עצותיו של כל אחד מושכות לכיוון אחר. ואז, ברגע של אמת, גיבש לעצמו את שאיפותיו. ראשית, הוא מחפש אתגר ראוי לשמו, שיעסוק במקצוע מלא עניין. רכישת ידע חשובה היא, אך גם בהרפתקאות חפצה נפשו... הוא, אמנם, מעוניין להכיר עולם ומלואו, אך גם הפיקוד והנהגת אנשים משכו את לבו.

אט אט הגיע יוסי למסקנה, כי נתיב מלא עניין ימצא בים הרחב על צפונותיו הרבים, על מעמקיו אין חקר להם, על האתגרים והתהפוכות הרבים הטמונים במרחביו. וכך מצא את עצמו, באחד הימים, כמועמד לקורס-החובלים בחיל-הים, קורס המסמך לקצונה ולפיקוד בים.

בתחילת הדרך

בתחילה נערכו ליוסי מיבדקים שונים, וכן הוצגו בפניו עשרות שאלות ובעיות פסי-כוטכניות למיניהן. לאחר מכן עמד בפני ועדת-קבלה, ולבסוף הגיע הרגע המאושר, בו הודיעו לו, כי נמצא הוא ראוי ומתאים להיכלל בין המועמדים לקורס-החובלים.

הרס"ר שקידם את פניו על סף בית-הספר לחובלים היה נעים הליכות ונימוסין. הוא הראה לחניכים את חדריהם הצנועים, וכבר למחרת מצאו עצמם יוסי וחבריו במחנה ה-ימי, כדי לטעום את טובו וטבעו של הים מקרוב; להכיר את יסודות הימאות וללמוד את המושגים הבסיסיים, על הסירה ועל ציוד ההצלה.

אכן, מושגים חדשים הוחדרו ללקסיקון הימי של יוסי. "מתח ראשי", "שחרר חלוץ", "עלה לרוח" מיד הפכו נחלתו. חוזר היה, לאחר יום של הפלגת מפרשים, צרוב מהשמש ושדוף רוח ונתזי מלח, אולם מרוצה. הנה יכול הוא לים, ואין עוד הים זר ומתנכר לו; הוא מתחיל להיות מוכר וחביב. יוסי כבר הספיק להכירו גם בקצפו ובזעפו, כשגליו מתנשאים ונשברים אל החרטום. כבר "האכיל את הדגים" לא פעם, אך האתגר קסם לו. הוא וחבריו, עד כה "עכברי היבשה", ה"חלו לאט לאט להתנער מחול החופים שדבק בהם, והפכו ל"זאבי-ים". החול פינה מקומו למליחות מ-הים, שהלכו וחדרו לעצמות החניכים, ובתום סדרת הימאות הבסיסית לא עוד זרים היו איש לרעהו. וראה זה פלא, הים והסירות ליכדו את יוסי וחבריו לקבוצה מגובשת, עם הווי ושפה משותפים, עם הרגשה ששותפים הם למשפחת הימאים והים.

על סיפון האוניה

בודה של הסירה במקומה מונח, אולם היתה זו רק ראשית הדרך. מן הסירה עבר יוסי שלב נוסף ועלה על הכבש המוביל

אל האוניה — אוניה של ממש, גשר פיקוד, סיפון, תרנים ועוגן בקצה השרשרת. עולם חדש, עולם מלא, נתגלה לעיניו המשתאות של הנער. עד מהרה התחילה שגרת האוניה. יוסי למד לדעת מה משמעותה של משמרת, מהם הגאי וצופה, כיצד "קוראים" מצפן, איך עושים "ציפינג", מתי ובמה צובעים, היכן החרטום והירכתיים ומה, בכלל, מצוי ב-יניהם... הוא למד את האוניה לאורכה ול-רוחבה, טיפס על תרניה וירד לעומק ש-יפוליה — וכל זאת עוד בטרם נותקו חבלי ההתקשרות של האוניה לרציף, והחניכים טרם יצאו להפלגת היכרות ראשונה עם הים על סיפונה.

יוסי למד לדעת, שצידה הימני של האוניה נקרא "ירוק", ואילו צידה השמאלי — "אדום", על שום פנסי הניווט הקבועים בצדי האוניה... הוא למד, בדרך הקשה משלו, כי אין צורך בנפט אדום, כדי להדליק את הפנס האדום עם שקיעת החמה, וכי המפתח הענקי, אותו סחב, כל עוד נפשו בו, מחדר המכוונות שבתחתית האוניה אל מרומי הגשר, איננו מיועד לפתוח שום בורג במצפן, ובמחילה

פיקוד בים אתגר לאדם

התוכל לשלוט בכלי־שיט. הנע בבטחה על משטח מים ענקי ושקט. ההופך לפתע גועש וסוער?
התוכל להפעיל נשק משוכלל וחדיש. מורכב, ויקר. המופעל על־ידי טכנאים מעולים?
התוכל להנהיג צוות בודד בלב ים, רחוק מביתו ומבסיסו, מוקף מים מאופק אל אופק, ועיני כולם נשואות אליך — המפקד?
התוכל לשאת יממות ללא שינה, טלטולים בלתי פוסקים. מתח נפשי וגוף כואב?
אם תתנדב לקורס חובלים!

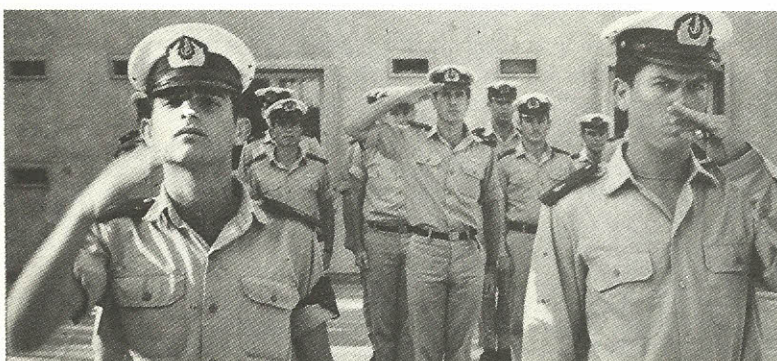
- * **תעמוד** במבדקי קצונה ומבחני מיון קשים.
- * **תעמוד** במבדקים רפואיים לכושר גופני מעולה.
- * **תהיה הייב** להתנדב לשירות בצבא־קבע לפרק זמן שישלים את שירותך בצה"ל ל־5 שנות שירות; אולם חצי שנות־חובה תשרת בתנאי קבע.
- * **תקבל הכשרתך** לקצונה בקורס־החובלים. בקורס זה תוכשר לפקד על כלי־שיט ולהפעיל את מערכות הניווט המורכבים ואת כלי־הנשק החדשים ביותר.

מכבודו עליו להחזירו לחדר המכוונות לקול צחוקים של ימאיה הותיקים של האוניה... בליטות החוף, שוניות האלמוגים, האורות המועטים משני צדי החוף במפרץ אילת החלו להיות מוכרים ומועדים, וכל פגישה איתם היוותה חוליה נוספת בהכרת הזירה החדשה ובהרגשת השייכות לאוניה, עליה בילה יוסי מספר שבועות. בסיימו תקופה זו הרגיש, כי הוא לוקח עמו מטען של ידע מעשי בים, מטען קטן, אמנם, אולם בסיסי וחינוכי ל־המשך. שוב אי־אפשר להתייחס אליו ב־ביטול. ה"סלנג" הימי כבר שגור על לשונו, והמתחיות שמתחווהו הם כבר נחלת העבר. יחד עם הגון החום, שעטה את גופו, חדרה גם התודעה הימית אל קרבו.

ניווט חופי

יום אחד השאיר יוסי מאחוריו את האוֹ—
ניה והובא חזרה לספסל הלימודים. ב־"קוצר רוח" חיכו לו עשרות ספרים ותקצירים, מפות ימיות, מכשירים שונים, סקסטנטים וכרונומטרים. עיקר העומס הוטל עליו בעבור דה עצמית. הוא לעט נושאי מתימטיקה, פי־סיקה, חשמל, ניווט אסטרונומי ומטאולוגיה — שיעור אחר שיעור, נושא דרך נושא. החומר נקלט, נעכל והשאיר את רישומו העמוק תוך תירגול בלתי פוסק. אט־אט החל יוסי מרגיש את הנטל הרב של הלימודים המרוכזים, וכפורקן באה הפלגת ניווט חופי — והי פעם על אונית־מלחמה של ממש. לא עוד ורוק וטירון, המשמש שוליה של סמלי המשמרת, של הגאי או צופה, יצא יוסי להפלגה זו, אלא כנווט, אשר רזי המקצוע נהירים לו, לאחר שתורגל רבות בכיתה ובחדרי המגורים. הרי גשתו היתה עצומה. הנה הוא מנווט את האוניה, קובע את מקומה בים, מתווה את נתיבה לאורך חופי היס־התיכון. בחולפ־עוברו ליד נקודות חוף, שעד עתה היו מר־כרות מהנסיעה בכביש החוף בלבד, הן נראות לו לפתע שונות לחלוטין, וזהותן הרי לכת ונעשית מורכבת יותר ויותר, מראש הנקרה בצפון — דרך סלעי אכזיב, מגדל המים של נהריה הבולט למרחוק, מגדל עכו והעיר על מסגדיה, המשמשים נקודת כיוון אר־פינית, מלון דן־כרמל, הבולט מעל רכס ה־כרמל, מגדלור חיפה המבזיק והמנצנץ ל־מרחוק, ועוד ועוד נקודות־עד נמל אשדוד ודרומה לו. הוא למד להבין את האופייני למגדלור, להבחין בין אור מנצנץ לאור קבוע, למדוד את העומק לפי המסומן במפה, בקיצור — נווט מושלם.

ושבו לספסל הלימודים, והפעם כדי ל־העמיק את הידע בנושא הניווט האסטרונומי ולהפעיל ממ־מ לצורכי ניווט. אכן, החזירו ביוסי את ההכרה, שגם בים ישנם חוקי תנועה ובטיחות, הנקראים חוקי־דרך, ויש לדעתם "מתוך שינה". הוא תירגל "הורדת" כוכבים באמצעות הסקסטנט ו"שקע" בטבל־אות מלאות מספרים, כדי למצוא ולהגדיר מקומו במרחבי הים.

הצניחות הראשונות

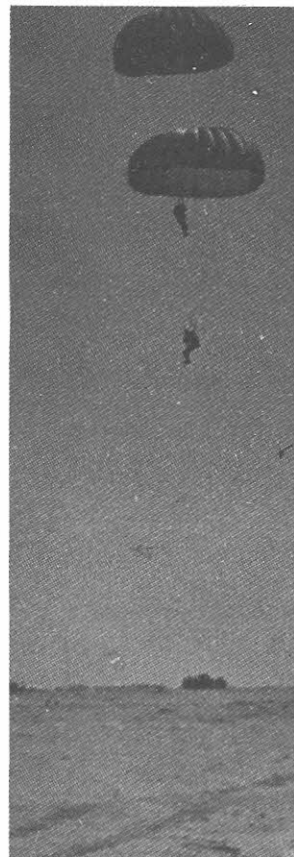
לאחר סדרת שייטת קשה ומפרכת נותר בפני חניכי קורס החובלים עוד אתגר — קורס צניחה, לו ציפו ברטט. מספר חניך אלי: "באחד הימים הגענו לביה"ס לצניחה ולוחמה זעירה ונתקבלנו עלידי מדרך שלי ונחמד. יום האימונים הראשון התנהל במרץ רב ובקצב מהיר: "פול, קוס, גלגול לימין, גלגול לשמאל, קדימה ולאחור", וחוזר חלילה... מיום ליום נעשו האימונים מפרכים יותר, עד שהגענו לקפיצה מ-5 מטרים, ל"סווינג" בן 12 המטרים ולבסוף ל"אומגה". בין אימון למשנהו נתוודענו למצנחים, למדנו את השימוש בהם וכיצד להתאימם לגוף.

"יום הצניחה הראשון. הננו נבלעים בתוך "נורד", שציפה לנו על המסלול. הפחד, שהוטוה עד כה, נותן כעת אותותיו בפני החברה. המטוס מתחיל "לרוץ" לאורך המסלול, ואנו "מסייעים" לו להמריא בקריאות "היהופ!". השמים כחולים להפליא, אף לא ענן אחד להעיבם. הרחק למטה בולטות קוביות זעירות — מושב, הנראה כאילו עוד נס את שנתו, אדיש לחלוטין לפחד המחלחל בקרבנו.

"...מצב אווירי" הדהד הרמקול. אנו נרעדים רגע וממהרים לשלוף את "וו'החבור" — הוו המחבר את המצנח למטוס. עוד שנייה ועוד שנייה — והנה הגיע הרגע. לפתע נדלק אור אדום ועמו באה הפקודה: "קבוצה ראשונה, קוס על הרגליים". קמים ברטט קל. "ביקורת ציוד" — בודקים איש לרעהו את הרצועות והמצנח. פני רבים חיוורים מאוד... "תמסור דרישת שלום להורים שלי", נשמע לפתע קול חנוק, ותשובה בוטחת יותר: "אין דבר חבר, הכול חוויות". האור האדום מהבהב — "היכון!" — ואחר־כך משתנה לירוק.

"קפוץ!" בזה אחר זה נעלמים החברה בתהום שמתחת. כעת תורך. קפיצה ואתה באוויר... צניחה ראשונה! נסחפים עם רוח המטוס, מאבדים לשנייה אחת את ההכרה, ואז המצנח נפתח. מסיבב שקט עד כדי להחריש; אתה נמצא בין שמים לארץ... ממערב היס, מדרום חולות, סביבך חברה מוכרים, שותפים לקורס הצניחה, קוראים זה לזה וצורחים מרוב התרגשות. "קח מינה", צועק אחד, "אני לוקח שמאלה". והשני, נפעם מעוצם החוויה, אין מלים בפיו להשיב. לפתע חבטה ואתה על הארץ. גלגול, חופטים את המצנח והולכים כבדת דרך ארוכה עד לנקודת האיטוף.

"כך גם הצניחות הבאות, ובכל צניחה גוברים הביטחון והעליצות. צניחה חמישית, אחרונה, וטכס ענידת הכנפיים. מיד לאחריו מתייצבים החברה בפני הראי, לכאורה — לשם שיפור התסרוקת. מעתה כבר ניתן ללכת בחזה מתוח".

אימוני חי"ר

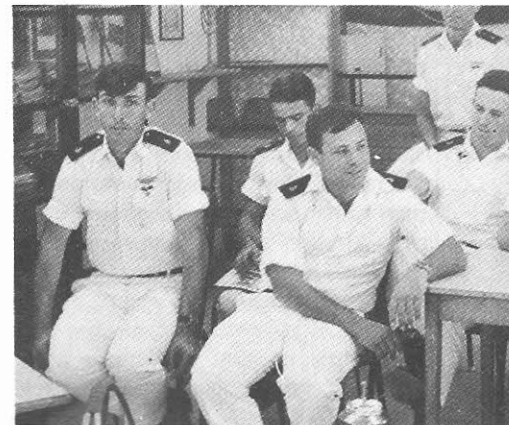
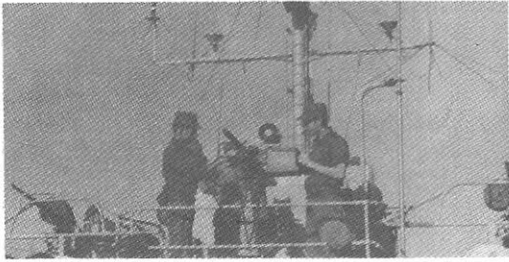
באחד מבסיסי ההדרכה של צה"ל השלימו חניכי קורס החובלים סדרה בת מספר שבועות באימוני חי"ר לשם רכישת ניסיון בפיקוד.

מספר חניך דני: "הימים היפים ביותר בבסיס היו השבועיים האחרונים לשהותנו במקום. אז כבר חשנו עצמנו אנשי חי"ר לכל דבר, ומוכנים היינו למבחני הסיכום.

"סדרת התנועה לעבר יעד אויב על מנת לכבשו היוותה אתגר לכושרנו. לאחר מסע בדרך־לא־דרך, לאורך כ־12 קילומטרים, הגענו לשדה המערכה. הכוח כונס במהירות, המשימה הובהרה, חולקו תפקידים לכוחות המשנה, ובשעת ה"ש" יצאנו לקרב.

"היעד נמצא בקירוב מקום, על אחת הגבעות, ולפקודת מפקד הכוח נפתחה לעברו אש ריכוך כבדה ממרגמות וממקלעים. הכוח הפושט החל לנוע לעבר היעד, בהשליכו רימוני עשן, כדי להסתתר מעיני "האויב" המבוצר, כשכל אותה העת המשיכו הרגמים לרתקו אל הבונקרים. לאחר הסתערות עיקשת של הפושטים נאלץ "האויב" לסגת.

"התרגיל המסכם — "כיבוש" הר הגריזים — נמשך יומיים. הוכחנו בו, כי כשרים אנו ללוחמת שדה. ההר "נכבש" לאחר קרבות מרים, ועם תום התרגיל נערך על הפסגה מסדר הסיכום. מכאן חזרנו לבסיס, כדי לחגוג את סיום פיקוד האימוני החי"ר."

הפלגה לרודוס

ליסיכוס תקופה זו נתקיימה התמורה ה- מצופה — הפלגה לחו"ל. הכנות ותידרו- כים לאין-ספור קדמו לביקורו הראשון של יוסי בחו"ל. הבהירו לו ולחבריו, שהם נציגי המדינה בארצות ניכר, ושהתנהגותם והרושם שיעשו על הגויים בלבושם ובהתנהגותם יקבעו בעיניהם את דמותו של הישראלי המצוי ואיש הצי.

תמו סוף-סוף הביקורות, ניתנו הוראות אחרונות, נותק החבל ויוסי בדרכו לרודוס, הוא אי-הורדים המפורסם. יום רדף יום, ו- תרגילי ניווט על-פי גרמים שמימיים של דמ- דומי בוקר וערב מילאו את יומו של יוסי תוכן, יחד עם תרגילי ימאות, גישות למצוף בים ותרגילי ביקורת נזקים. לא היה רגע של שיעמום.

ביום השלישי להפלגה פרצה סערה — ה- סערה הממשית הראשונה אליה נקלע יוסי. עד אותה עת גמל עמו הים חסד ולא הטיל בו את זעמו, ולא-פעם חשב לתומו, שענין שבשגרה הוא, כי הים שקט ורוגע... אולם, כעת הבין לפתע את החשיבות שב- קשירת כל חפץ בלתי קבוע באונייה; הבין, לשם מה משמשים החבלים המתוחים לאורך הסיפון, שבלעדיהם לא ייתכן מעבר ממקום למקום באונייה המיטלטלת. ושעות ארוכות זעף הים. אמנם, לא היתה זו אלא סערונת, אולם ליוסי נדמה היה, כי סמבטיון של ימות השבוע הוא כאין וכאפס לעומת מה שהרגישה קיבתו... הבחילה אחזה בו ולא

יום ולילה — והנה התנשא באופק רכס הכרמל. פגישות ידידים, החלפת רשמים מה- ביקור החטוף והמהיר בחו"ל וכבר מתכוננים לטכס סיום שלב נוסף בקורס החובלים. תו- ספת עוד פס לבן לכותפה, במסדר חגיגי בבסיס, היוותה פיצוי נאות לתקופה ארוכה של חודשי עמל, גדושי ידע שהוקנה, וניסיון ימי חשוב שנרכש, שאין ערוך לו.

עוד לא תמה הדרך. עדיין יוסי רק ברא- ביתה. אולם התקופה שחלפה היוותה שלב חשוב וחיוני בנתיבו כחובל והוסיפה נדבך רב ערך לבניין, שבסופו של דבר יעצב קצין מנוסה בחילה-הים.

הרפתה, עד מצותה מיץ הקיבה עד תום... אולם "סוף טוב — הכל טוב", ולקראת הכניסה לנמל רודוס רגעו המים, נעלמו הגלים המקציפים והים הפך שוב כחול ושקט.

ושוב דרכה רגלו של יוסי על קרקע מוצקה. טכס מרשים לקבלת פניהם של נכבדי המקום, סיורים לאורכו ולרוחבו של האי היפה, קניית מתנות — ושלושת ימי החופשה, ועמם הביקור בחו"ל, נסתיימו חיש מהר. על מי-מנוחות ועל מלאי חוויות ו- רשמים עשו יוסי וחבריו דרכם ארצה. שוב אימוני עמדות-קרב של בוקר וערב, ניווט

שישה

שיצאו וחזרו

חמישה ביוני 1967, ביום הראשון למלחמת ששת הימים, הורדו על-ידי צוללת שישה לוחמים מחיל-הים הישראלי בנמל אלכסנדריה, כדי לחבל בכלי-השיט המלחמתיים של הצי המצרי. להלן תמצית סיפורו של רס"ן איתן על הרפתקאותיהם של ששת הלוחמים משך שהותם בשבי המצרי, כפי שסופר ליוסי גמזו, והתפרסם באלבום חיל-הים.

המסתור במערה

הגענו לחוף, וזולת מספר סירות דייגים בודדות לא ראינו דבר. חשבנו, בהתחלה, שאולי ניתן יהיה לקחת "בהשאלה" איזו סירה נטושה, אך האור היה חזק מדי ואנחנו — יגעים מדי. החלטנו לחכות. מצאנו איזו מערה, שהיתה פעורה בחוף, כמעט בגובה פני המים, ושם שכנו, מסוים את עצמנו עד כמה שאפשר.

בערך בשתיים-עשרה בצהריים התיישב לו איזה דייג מצרי על פיסת החוף שבדיוק מעל למערה שלנו. ראינו רק זוג רגלים יחפות, משתלשלות בנחת, וחכה הטבולה במי-הים. חיכינו. לא נראה היה לנו שהוא הרגיש בנו, אבל בערך בשלוש וחצי אחר-הצהריים הצטרף אליו איזה נער, וכאילו ידע בדיוק מי מסתתר במערה, שרבב את ראשו בפתח, הציץ לעומקו החשוך של מחבואנו — שם שכנו לחוצים, בקושי נושמים ומבלי יכולת להתהפך או להזיז איבר — והתחיל לצעוק ולקלל בערבית. הבינונו שהתגלינו.

לא נותרו לנו הרבה ברירות. החלטנו שאסור לנו להילכד במערה, וזינקנו החוצה. שם, על פני החוף, כבר חיבתה לנו קבלת פנים: אספסוף הולך ומתעצם של "שאבאב", עם סכינים ובאנים בידיים, כשאליהם מצטרף פים כאחוזי טירוף הדייגים שהיו פזורים לאורך החוף. הבינונו שאין לנו לברוח, לא אל המים בחזרה, ובוודאי שלא — אל העיר; ושהינה אנו מזמינים לעצמנו "לינץ".

הם ניסו, קודם כל, לגשת בתקיפות ולהושיט ידיים. צעקתי, ואמרתי בערבית הבסיסית, שכל "סאבר" ה" יודע מילדות, שית' נפנו מיד הצידה. הם נרתעו קצת, ומיד שיניתי את הטון ואמרתי בנימה שקטה, אבל תקיפה ביותר, שיורידו מיד את ה" ידים. את האמת להגיד, לא רק הם נדהמו

הטווחים היו גדולים, וכן גם שעות ה" שהייה הארוכות שלנו במים. ואז זרקה לנו סירת-משמר שלהם, בתור ברכת "ברוך" הבא", מטען לגמרי לא ידידותי של פצצות עומק, מעל לראש. מה שהפתיע אותנו זה לא כל-כך ההגזמה שלהם בכל: באש, ברעש ובאנדרלמוסיה; מה שהדהים היתה דווקא העובדה, שלמרות כל זאת לא נפגענו...

תראה, מה שרצינו כל הזמן היה — לתת מהלומה לצי האויב, אך דבר זה לא נתאפשר. התברר, שהם פשוט נמנעו מהתמודדות והח" ביאו את כלי-השיט בעורף. ברגע שזה הוברר לנו, עמדה בפנינו המשימה הבאה — להגיע, ברגעים האחרונים ממש, באור יום מסגיר, לאזור שבו היינו צריכים להיאסף, כמוסכם. כיום, אחרי שיחות עם החבר'ה, ידוע לנו לאיזה סבך מקצועי ומצפוני נקלע מפקד ה"צינור" — לאיזו דילאמה נוראה: לחכות עוד קצת לשישה שיצאו וטרם שבו, לסכן בכך את אנשי הצוות שבתוך הכלי, או לחמוק עם ה"צינור" מאיזור הסכנה ולהפקיר בכך את ששתנו... הוא בחר, כמובן, באפשרות הגרועה יותר מבחינה טאקטית, אך העדיפה מבחינה אנושית. גם חיכה לנו לאור היום, ומעבר לזמן שהוקצה; וגם סיכן בכך את הצוות, כשהמועד הקריטי האחרון לתידלוק ולאיוורור הצוללת הולך ומתקרב, וקיר" בתו לאיזור הסכנה מונעת ממנו לעלות לפני המים ולרענן את מערכת החשמל והחמצן של ה"צינור".

לאיזור נקודת האיסוף הגענו, אולם את הצוללת לא מצאנו. מה שברור — כולנו עשינו מה שביכולתנו בתנאים אלה: ה" אנשים שב"צינור", בנקודת האיסוף המוס" כמת, ואנחנו, השישה שבחוף, בגהינום ה" פרטי של כל אחד ואחד מאתנו, במימי האויב.

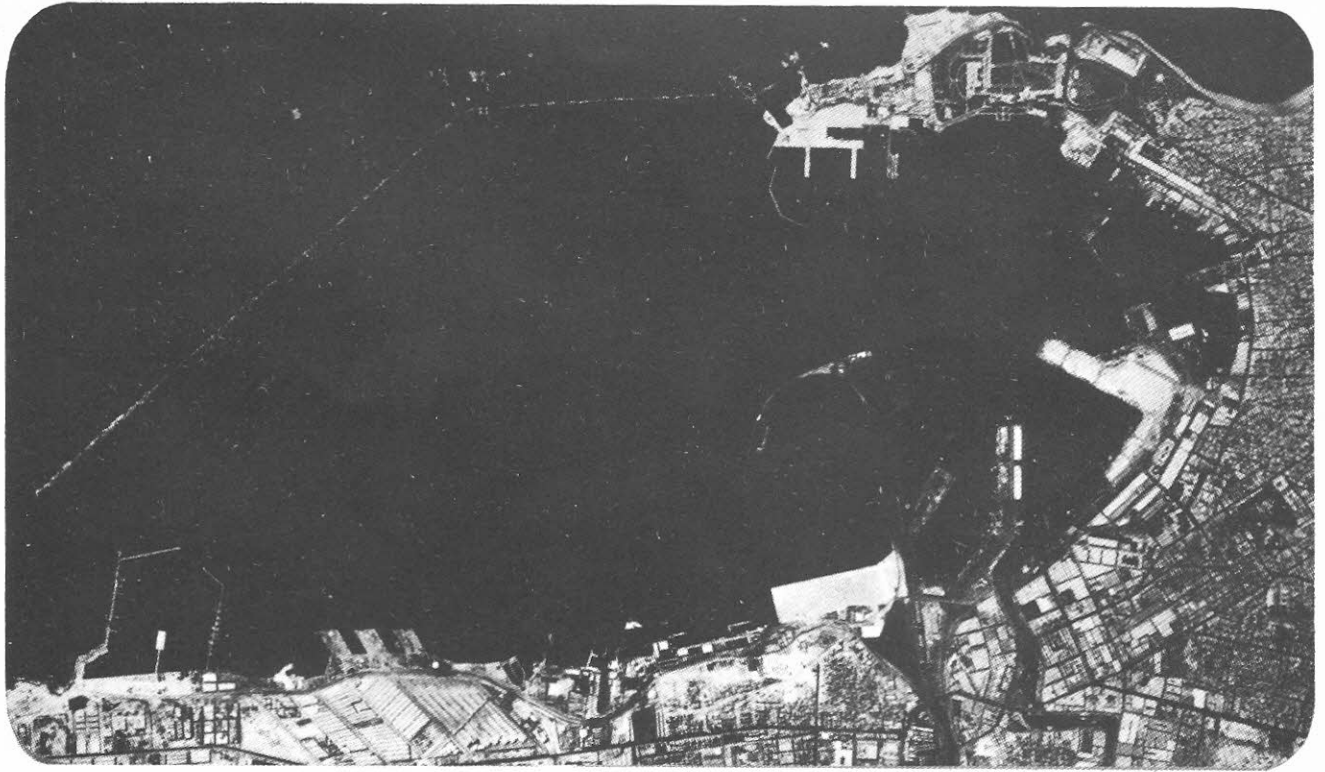
פצצות עומק מעל לראש

אותו בוקר החמישה ביוני, שמצא שיר" יונאים, חי"רניקים ואוראים רבים בהתקדמות כה מהירה ורעשנית בסיני, נמצאנו אנו מילין ספורים מנמל אויב — בדומיה ובהתקדמות איטית, עם לא מעט דפיקות-לב, לקראת ביצוע משימתנו.

מפקד הצוללת הבטיח, למרות כל ה" פקפוקים שהיו לנו, כי ייעשה הכל על מנת להסיע אותנו לאותה הנקודה, שבה יהיה עלינו לנטוש את ה"צינור", הצוללת, וכך להביא את המלחמה, שנכפתה עלינו עם סגירת המיצרים, אל מימי האויב.

בדקות האחרונות שלפני נטישת הכלי היה "חשמל באוירה"; כולם התרגשו — מן הדתי שבחבורה ועד האפיקורוס האחרון. נפרדנו והתחלנו להשתחל החוצה.

נפלטנו מן ה"צינור", וכאן החלה ה" מלחמה הפרטית שלנו — שישה גברים צעירים, בבוקר הראשון למלחמה, מתחת לאפם של המצרים, מתחת לפני המים. אינני יודע מה בדיוק עובר על הטניקיסט ב"פטון", על הטייס במטוס, או על איש חיל-הרגלים, המפעיל את ה"בונגלור" ועולה על יעד מבוצר. אבל פה, בעסק התת-מימי הזה, אם אתה הולך קצת הצידה, או ממחר יותר מדי, או מרעיש — אתה אמנם הולך, אך הולך לאבדון...

נמל אלכסנדריה

הסכם הבלתי כתוב של השתיקה ואמר: "חבר'ה זה בסדר — אל תדאגו..." אט אט התחלנו לסנון אלה לאלה טיפופים דלילים של ידיעות. כשהתחילו להגיע כמויות של מזון ישראלי, היו הפירות עטופים בעיתונים של הארץ. את העטיפות בלענו בהרבה יותר רעבתנות מאשר את התפוחים למיניהם. ואלה היו התפוחים הראשונים שטעמנו מעץ הדעת... וכשגורמי הביטחון שלהם עלו על הענין, הם השתדלו להפסיק את שיטת האריזה הישראלית, אך הם החלו לספק לנו יום-יום את "האגיפושן גאזט", יומון מצרי רשמי באנגלית, ותתפלא — שם לא הסתירו את מפתם, והפרטים היו, פחות או יותר, נכונים.

ואז, מרגע שנודע לנו כמעט הכל על המלחמה — בקווים גסים כמונן — התחיל הרעב השלישי, זה שאחרי הרעב לאוכל

מאוחר יותר, כשהקיבה התחילה להתמלא, הרגשנו ברעב האחר, שהיה מציק לא פחות — הרעב למוראל, לאינפורמציה, למה-קורה-שם-בינתיים-לכל-הרוחות? נפלנו ב"שבי בבוקר הראשון של המלחמה, אבל האם המלחמה נמשכת או שהיא נגמרה? וכיצד, ולטובת מי?

נכון שעוד בצוללת, בלילה שקדם לבוקר הגורלי, קיבלתי עם פקודת המבצע שלנו גם מין הודעת מוראל כללית: "צה"ל שולט באויר. כך, שהיה איזה ביטחון יסודי בלב, ששלנו חולשים על העניינים ואין מה לדאוג. אבל אחרי שבועות של ישיבה בכלא זה לא הספיק לנו, לגמרי לא, ואז התחלנו לחפור אחרי מקורות מאולתרים לאינפורמציה. ב"שלב מסוים, כשכבר הגיעה המתיחות ה"נפשית לשיא, לא התאפק אחד הטייסים, שנתפס יותר מאוחר, ושבר את ה"

מהסגנון הזה, גם אני עצמי... אבל הם רגילים, כנראה, כבר הרבה שנים לקבל פקודות, וזה השפיע. וברגע זה הורו לנו לעלות לאיזה מבצר עתיק בשטח החוף. ידעתי, שברגע שנראה סימן ראשון של פחד וחולשה אנחנו גמורים. תפסתי שניים מה"אספסוף, שדיברו אנגלית, הסברתי שאנו קצינים בריטיים ודורשים לדבר עם קצינים של חיל-הים המצרי, אבל תיכף ומיד. למזלנו זה פעל. בו בזמן הגיעו כוחות משטרה וחיל-הים מצריים, שהתחילו להוריד על האספסוף מטר מכות רצח.

טיפופים של ידיעות

הוכנסנו לגיפ של המשטרה והובאנו לחקירה ראשונה. מכאן ואילך היו לנו איזה עשרה ימים קשים ביותר, ותודה לאל שעמדנו בהם כמו שעמדנו. לאחר מכן ריכזו אותנו ביחד וסיפחו אלינו את ה"טייסים הישראליים, שנפלו גם הם בשבי. אז, בפעם הראשונה, נפגשנו עם נציגי הצלב האדום. מיד הרגשנו שיש כאן שינוי במדיניות. לאחר תקופת-מה הצלחנו להגיע עם המצרים למצב שהם כמעט לא כפו עלינו כלום, פרט למנעול על הדלת. כך, אני זוקף את זה בהחלט לזכות הרושם שהביאו איתם למצרים שבויים משלהם מ"שנת 1956, על אודות השבי הישראלי, על ה"יחס וההומניות שנהגו בהם. איך אמר זאביק מעינג-ב! התייחסו אליהם ב"סבלנות משגעת"...

שקפיץ מיד את הקצינים והרס"ר שלהם ל"דום" מתוח. מאותו היום התחילו לכבד, בגללנו, את דגלם הם... מובן שהיו לנו אחרי זה ויכוחים פנימיים לא מעטים, אבל המעשה ההפגנתי הזה היכה הדים עצומים. בפעם הראשונה בחייהם הזדמן להם להיתקל ביריב שאינו מאבד צלם האדם והחייל שבו, גם לגבי ערכים וסמלים של האויב, וזה פעל מיידית על הכבוד שהגו אלינו.

לאחר מכן, כשהוציאו אותנו לכמה סיורי תעמולה, היה היחס אחר לגמרי מיחסם של שובים לשבוייהם, עם הרבה הערצה ודרך ארץ. לא ידענו מתי נשתחרר, אבל עובדה היא, שביום האחרון לפני השחרור ערכו לכולנו סיור בקהיר וקצין הקישור ניסה להתחרות בנו בהישגיה המופלאים של ה"רפובליקה המצרית. הרגשנו שחשוב להם שנתרשם מהמצרים כעם תרבותי, אירופי, ובעיקר — הומאני. בכל אותם הויכוחים שמרנו, כמידת יכולתנו, על קומה זקופה כישראלים — אבל בלי להתעלם מהנקודות החיוביות במציאות המצרית, במידה שניתן לנו לעמוד עליהן.

הייתי הראשון בין החוזרים הביתה. כל-לית, הייתי מבולבל נורא. החברה היו נפלאים — לא קנאה, לא למה-אתה-כן אנחנו-לא; פשוט עזרו לי לארוז, הרימו אתי כוסית וטפחו על הכתף.

מקאהיר לקחו אותי בג'יפ לקאנטארה, ושם פגשתי את קצין הקישור מטעם ה"צלב האדום. הועליתי על ספינת-מעבורת, ה"חוצה את סואץ לרוחבו. השאלה הראשונה ששאלתי את נציג הצלב האדום היתה, אם אצלי בבית הכל בסדר. ואילו השאלה השנייה, כשכבר הגיע ה"לאנץ" לגדה המזרחית של התעלה, לצד שלנו, היתה, אם מותר לי, סוף סוף, לחזור הביתה. זה מה שעושים שמונה חודשי שבי לנימוסים הטובים של "סאבר"ה מרדני ממעוז...

"מותר לך", אמר איש הצלב האדום, אבל לא היה בכך צורך. על החוף ממול עמדו החברה — חברים לנשק לשנים ארוכות של יחד. שוב פעם בבית, במולדת — מלה מליצית כזאת, ציונית כזאת — מולדת; אבל ימח שמה — עושה לי דמעות בעיניים, כמו לילד קטן שחזר אל אמא...

ולידעות — הרעב המציק לחופש, לחירות, לאויר פתוח. כמו שאנחנו "סאבר"ס ולא להו"טים אחרי ציונות, התחלנו פתאום להזדהות עם כל הלב, עם עצירי רפיח ולאטרון של ימי "המדינה בדרך", עם אלה שישבו כלואים בקניה, בקפריסין ועוד.

ומאז, במשך החודשים הארוכים, עשינו לילות וימים בקריאה, בלימוד שפות ומדעים, בלי שאיבדנו בין השאר את החשק לשחמט ולששיבש. במקביל לזה התחילה פריחה משגעת של תושיה, וככה צצו, לתדהמתם של הסוהרים, אביזרים משונים ורבים — עם תקעים חשמליים — שסיפקו לנו מים חמים ותרמו להקלת חייו. ובאמת לא פעם שמענו את הסוהרים המצריים מפליטים, למראה המצאה או מתקן חשמלי כלשהם, שהופיעו בחדר: "וואלה, מוח יהודי... מוח יהודי..." באותה עת התחילו שיחות משותפות בינינו לבין הסוהרים, שבהן עשו חיילים צעירים את מה שפוליטיקאים מתקשים עד היום — נידברו ודיברו אלה עם אלה, בפשטות, כמו אנשים אל אנשים.

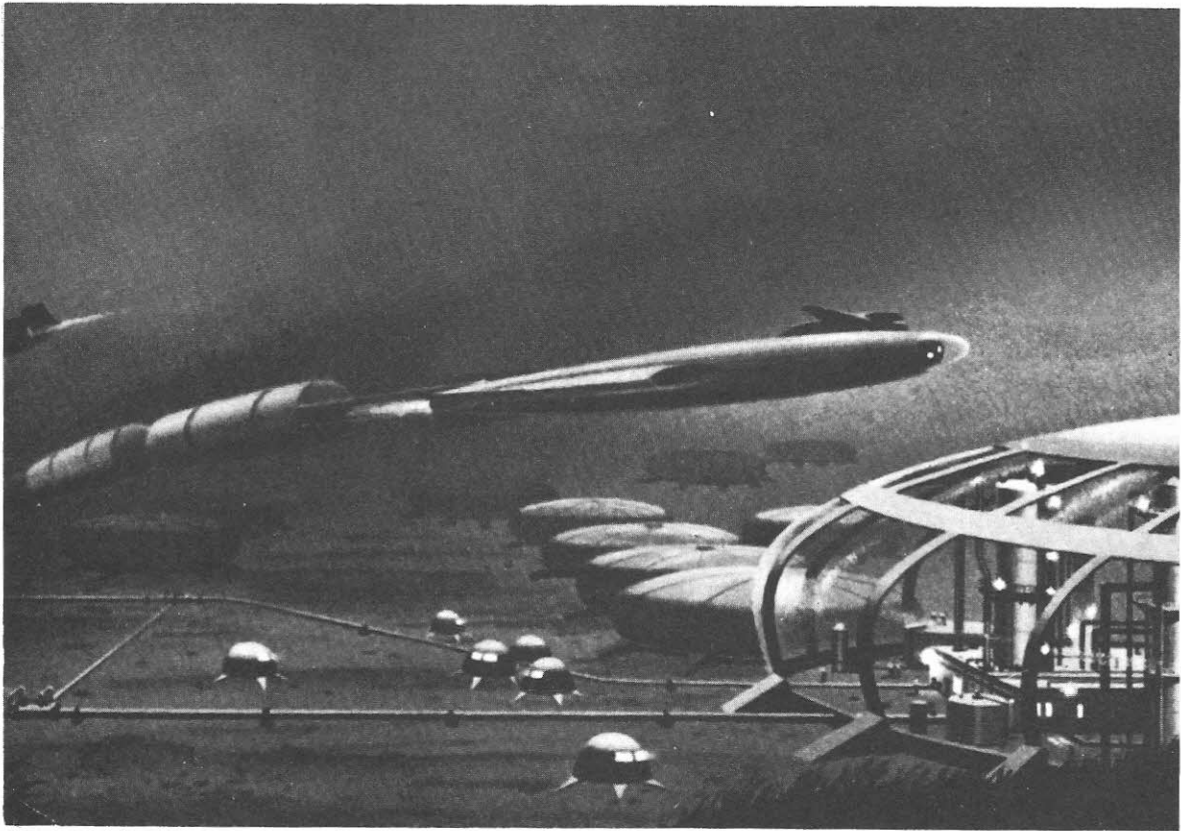
כל אותו הזמן היינו חיים על הדלק ה"נפשי החיוני ביותר לשבויים מאחורי ה"סורג" על מכתבים. וכאן הלכה והתפתחה שפה מיוחדת במינה בין המשפחות ובינינו. מבלי שהוסכם בין הצדדים על סימני-סוד של אותה שפת-סתר, התבשרנו בין השורות, ברמזים שונים ומשונים, הן על היקף ה"מלחמה ותוצאותיה והן על המתרחש ב"ארץ.

עמדנו דום

אחד הדברים שהביך והדהים את ה"סוהרים המצריים היה זה: בכל יום ויום נערך אצלם מסדר מול הדגל המצרי, כשפלוגת המשמר קוראת: "תחי הרפובליקה הערבית המאוחדת!" כשחוצצרה מריעה וכל הסגל במחנה חייב, על הניר בלבד, להצדיע ולעבור לדום. מובן שלאחר שנים של זלזול במילוי הוראת קבע זו, הם נשאר פטור-יפה יום אחד, כשיצאנו לשעת ספורט, עברנו בדיוק בעת המסדר היומי שלהם, ראינו את רשלנותם ואת יחסם לדגל, יהיה איזה שיהיה, והתייצבנו בנוש מלוכד אחד, ב"דום" שקט,

בחזרה למולדת

האוקיאנוסים העצומים והעמוקים, המכסים את מרבית שטחו של כדור-הארץ, נחשבו מאז ומתמיד לחידה. זהו עולם, המכיל בחובו אוצרות ועושר בלתי משוערים, עולם הנחשב על-ידי רבים כמקור החיים של תבל ויושבי-בה, ולמרות זאת מצומצמות ביותר ידיעותינו עליו. משך מאות בשנים הסתפקו בני-האדם בכך, שיכלו לחצות את משטחי הימים האדירים מעל פני המים, ולא שאפו לחקור את צפונות המעמקים. כיום פותחים המדע והטכנולוגיה שער אל מעבר לגבול תת-מימי זה. וכבר מהמחקרים הראשונים, בסיוע צוללות חדישות וכלי-שיט תת-מימיים משוכללים, מתברר כי הים, "גדול היבשות", חשיבות אסטרטגית וכלכלית ממדרגה ראשונה לו. ואמנם, מוסדות תעשייתיים, ממשלתיים ואקדמיים מרכזים עתה את מיטב הכישרון המדעיים וההנדסיים, כדי למצוא פיתרונות לבעיות האינסופיות, המתגלות משאיפת האדם לחקור ולנצל את משאבי הים. כבר עתה מתברר, שהאוקיאנוסים עשויים לספק מכרות וחוות, שטחי בידור וכבישים, תחנות-כוח ומפעלים תעשייתיים. הידע הנחוץ לפיתוח עולם המעמקים ולניצול אוצרותיו כבר מצוי בידינו, והמומחים אינם שואלים עוד "האם", אלא "מתי".

רב-סרן ראובן

עולם המעמקים של המחר

פוספטים ומגנזיום; ובשנת 1964 הודיעו הבריטים על הצלחתם להפיק כמות קטנה של אורניום מן הים. אכן, אין ספק שהתפתחות כלי־השיט התת־מימיים עשויה לחולל מהפכה בחיי עולמנו.

המזון במעמקים

תחת למים קיימת למעשה צמחיה בכמות השווה לכל היערות, שטחי המרעה והפלחה שעל היבשה. זהו גורם בעל חשיבות עליונה בשיס־לב לעובדה, שתוך 30–40 השנים הבאות יהיה העולם חייב להכפיל את תפוקת המזון, כדי להאכיל את 3½ ביליון הבריות הנוספות. להן מצפים עד סוף המאה הנוכחית.

בהתחשב בעובדה, ש 2/3 מאוכלוסיית העולם סובלים מתת־תזונה, וביודענו שאוכלוסייה זו תמשיך לגדול, ברור, שהיבשה לא תספק את צורכי המזון של האדם. לשם כך הכרחי להרחיב את הידע על הדייג, ובכך יהיו כלי־השיט התת־מימיים לעזר רב. אוקיאנוגרפים יוכלו לעקוב אחרי התנועות העונתיות של הדגים למיניהם, בעלי הערך המסחרי והתזונתי. ניתן יהיה לחזות את כמויות הדגים, את מקומות הפיזור, ובמרוצת הזמן אולי אף תיתכן האפשרות "לרעות" דגים בדומה לבקרי, תוך טיפוח ושיפור הגזע. ידע נוסף דרוש לגבי הצמחייה המימית והפלנקטונים — צורות החיים הזעירות — מהם ניזונים הדגים. על־ידי הסתכלות תיבדק גם יעילותו של ציוד הדייג, וניתן יהיה לשפרו.

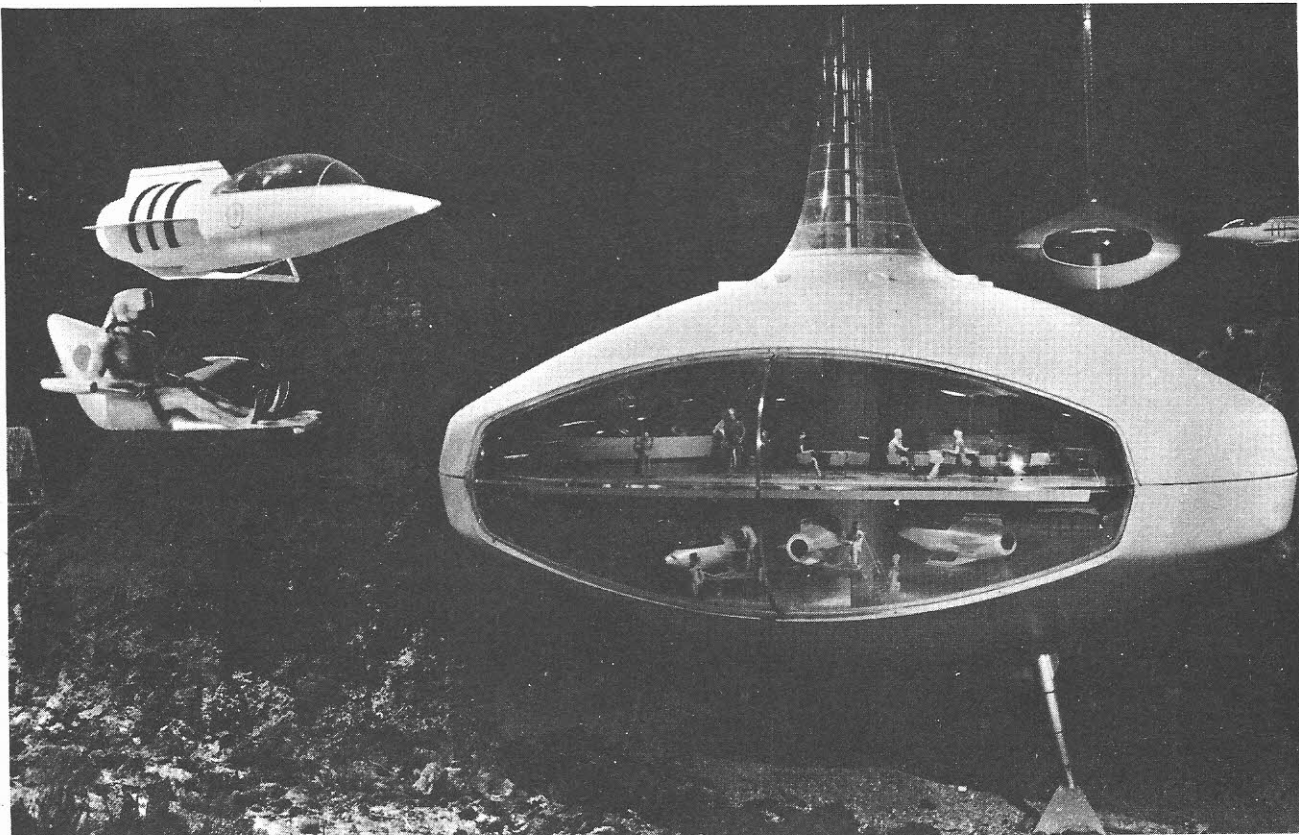
גם הביולוגים להוטים לאסוף ולזהות את בעלי־החיים השורצים במעמקים, ואינם נלכדים ברשתות הנגררות במים רדודים. התמנון, למשל, מצוי בכל האוקיאנוסים, אך על מנהגי החיים שלו אין ידוע כמעט דבר. כלי־שיט תת־מימיים עשויים לאפשר מעקב אחרי בעלי־החיים אלה ואחרים; לסייע בחקירת אורח חייהם של הלווייתנים והדולפינים, ניס, לאיזה עומק עשויים הם להגיע, מנהגי התזונה שלהם ואפילו אופן התקשרות בינם לבין עצמם באמצעות קולות.

אז ימיה הראשונים של האוקיאנוגרפיה. נעשה חקר העולם התת־קרקעי בעיקר מכלי־שיט שעל פני המים. רשתות, חבלים, מקדחים ומכשירי־מדידה — אלה היו כליו העיקריים של חוקר הימים עד לפני שנים מספר; וברור שבאמצעותם לא ניתן היה לבדוק את רווי הים מעבר לכמה מאות מטרים. בשנות השישים הראשונות ניבנו צוללות המחקר הראשונות, ובכת אחת נפתחו שערי התהומות לעיני חוקרי הימים. וכעת — אין גבול לגיוון הכלים התת־מימיים, הנמצאים בפיתוח. מי היה נותן דעתו לפני זמ־מה על האפשרות של מטוס תת־מימי? המדובר בספינת־טיס, המסוגלת לצלול ל־מעמקים. רבה חשיבותו של כלי־שיט כזה לצורכי מחקר ולמטרות צבאיות.

קרקעית הים היא מאגר בלתי מנוצל של אוצרות מינרליים. ייתכן, שבמרוצת הזמן תיבנינה צוללות, אשר תהיינה מסוגלות לעסוק בעבודות כרייה, קידוחי נפט, גידול דגים וכדומה. כבר עתה יש לחברות הנפט מתקני קידוח ניידים, המחפשים בר קרקעית הים אחר מאגרי־נפט עצומים, שטרם נוצלו. אנשי המדע מדברים אף על מתקני ייצור ומיכלי אחסנה מתחת לפני המים. ייתכן יום אחד, שרכבת תת־מימית, המונעת בכוח גרעיני, תמלא קרונוטיה ותוביל את הנפט אל בתי הזיקוק ביבשה — וזאת, מבלי לחשוש מפני סערות משתוללות על פני המים. עוד הוברר, שעל קרקעית האוקיאנוסים ניתן למצוא גושים ענקיים של חומר, הכולל ברזל, מנגן, קובלט ואבץ. כמרכיב נמצאו מרבצי בדיל ניכרים ליד חופי אינדונזיה, מחצבי זהב ויהלומים ליד אלסקה ובקרבת חופי מערב אפריקה — מחצבים שחשיבותם רבה לעין ערוך בתעשייה העולמית.

אולם, ככל שקרקעית הים עשירה, כן קיימים אוצרות טבעיים גדולים עוד יותר במים עצמם. כבר עתה מפיקים ממי־הים מלח, ברז, וכו'.

"גן עדן" תת־מימי — רוכב על גבי "קטנוע" טובר ליד בית מלון תת־מימי.

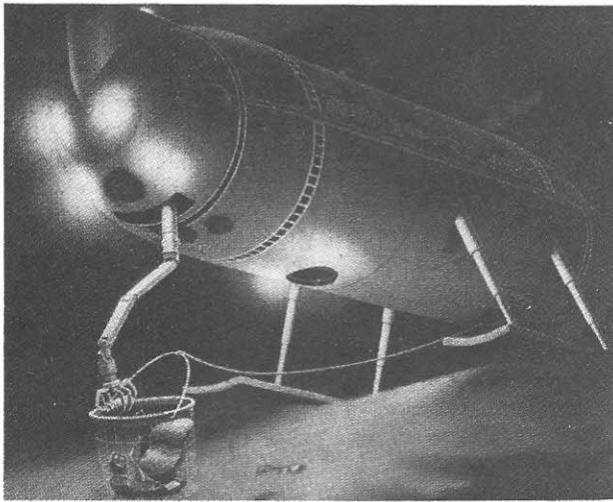
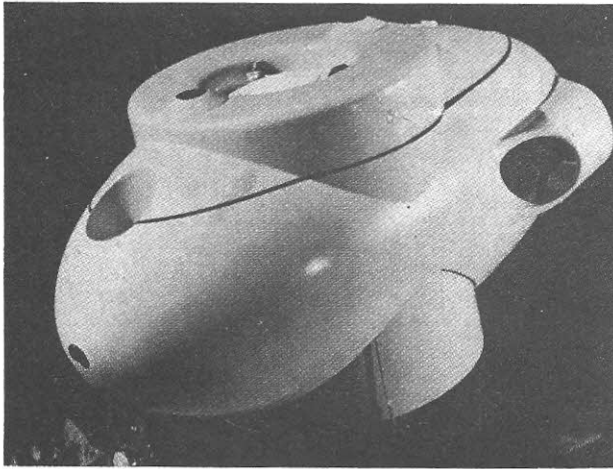
החיים במעמקים

קרה המעמקים חיוני לאנושות. אך להתגורר בהם בקביעות יחשב היום להרפתקה. אולם גם בתחום זה מתקדם האדם תוך הצלחה ניכרת. אדריכליים חזונים בתימלון ובתי-הבראה מתחת לפני המים כמקום "שונה" לבילוי חופשה. יתר על כן, כבר נעשו נסיונות "לישב" את קרקעית הים, והוכח, שהחיים והעבודה הממושכת במגורים תת-ימיים ניתנים לביצוע ללא תוצאות לוואי בלתי רצויות. בקרבת יפן, למשל, מתכננים כעת מסעדה תת-ימית, ובפוארטו ריקו — מחנה גופש במעמקים. אכן, הבינוי התת-ימי אינו עוד בגדר חזון.

ניתן להרכיב יחידות על היבשה, לגרור אותן למקום הרצוי ול- שקען על גבי יסודות, שהוכנו מראש. מעל למבנים יצופו "רציפים" להתקשרות ספינות. או משטחי-נחיתה למסוקים, מהם תרדנה מעליות אל המבנים. כוח השמלי יסופק על-ידי כבלים, ובעתיד על-ידי תחנות כוח גרעיניות או על-ידי מתקנים חשמליים, הממונעים בכוח הגלים וזרמי הים. האדם המתגורר במבנים כאלה לא יהיה חייב להגביל עצמו אליהם. תאי הצפה להשוואת לחצים יאפשרו תנועתו מהמבנים למים הסובבים ולהיפך. עוד מתכננים סוגים שונים של "כלי-רכב" תת-ימיים. פעמוני צלילה שקופים וכלובים פתוחים מוגנים מפני כרישים ישמשו לצילום ולספורט. לנסיעה ישמשו "קטנועים", בהם יישבו נוסעים מצוידים במכשירי צלילה, או — צוללות קטנות משפתחיות.

תרומת הימים לקיומו של האדם תלויה בחיובו, כוח-המצאתו ורצונו. אנו חייבים לסגל לעצמנו תהליכים ושיטות חדשות. כדי לנצל במלואם את המשאבים העומדים לרשותנו. והעבודה כבר התחילה. מסביב לעולם שואבים נפט, גורפים יהלומים, כורים כימיקלים ועופרות ומגדלים דגים. עד לתקופה הנוכחית לא ידע האדם מה לעשות עם הים. הוא שט על פניו, אך מעולם לא הרגיש גוח בקרבו ותמיד הזדרז לשוב אל ביתו שעל היבשה עם סיום ההפלגה. ואילו בעתיד, אפשר שביתו יהיה חווילה על קרקעית הים. גורלנו קשור אל הים עד כדי כך, שהדורות הבאים יתפלאו כיצד זה התקיימנו זמן כה רב בקירבתו וניצלנוהו כה מעט...

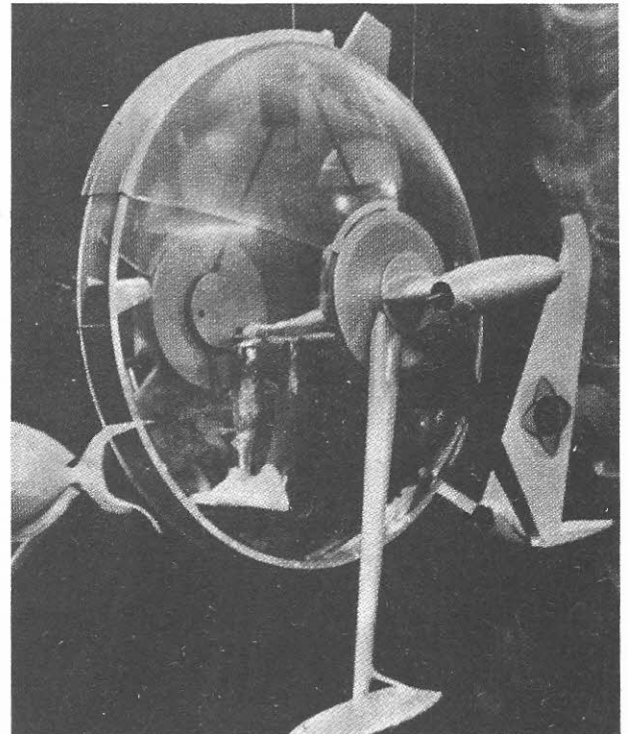
"דג השמש" — כלי המיועד לטיולים ולצילום. הכלי פועל בדומה למסוק ונועד לאיש אחד לתנועה במים רדודים.

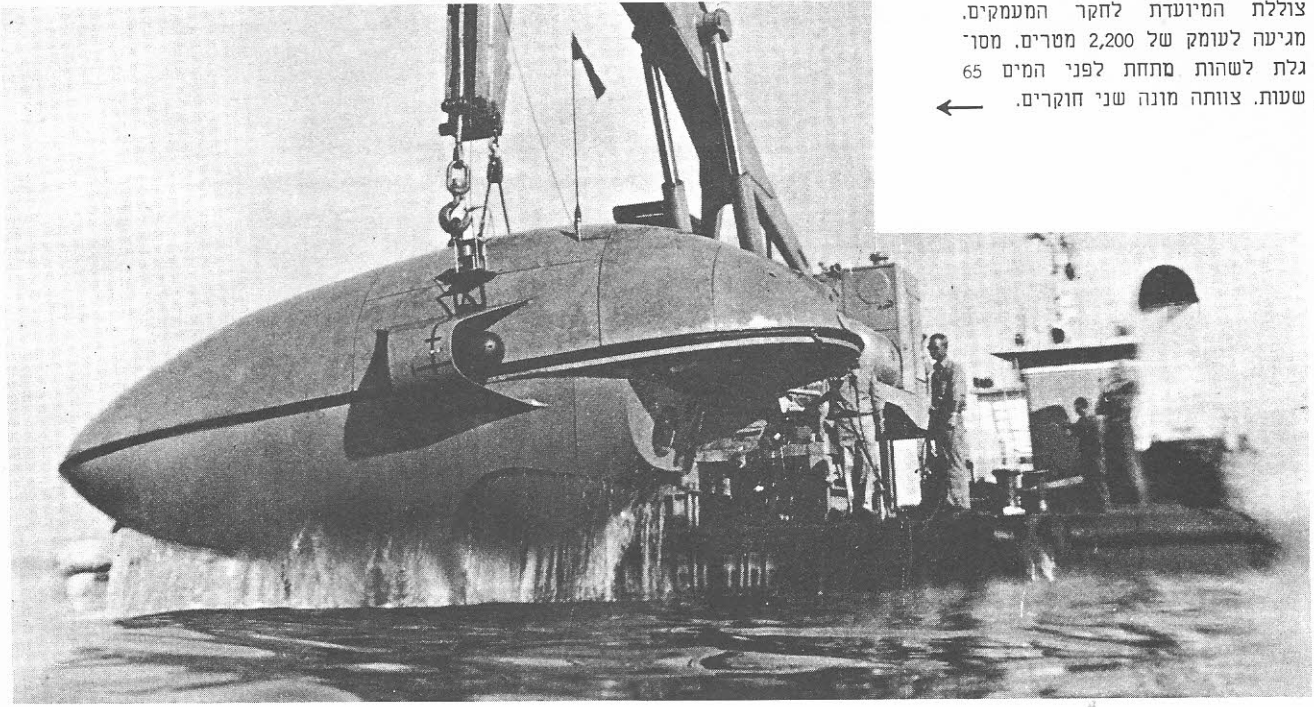

חלליות לחקר המעמקים

בה בשעה שתשומת לב העולם מתרכזת בהרפתקת "אפולו", נושאים כמה מדענים מרחיקי ראות את עיניהם קדימה, לקראת יישומים עתידיים של הטכנולוגיה, שפותחה לצורך טיסה לירח. הטיבה לכך היא, שה- חללית, אשר נבנתה לטיסה בחלל, אינה שונה ביותר מכלי-שיט שניבנו לנסיעה מתחת לפני המים — וזאת, משום שדרושה מערכת דומה-לקיים החיים בסביבה העויינת, בין של החלל החיצון בין של החלל הפנימי.

בעמדתן על ההקבלות הסביבתיות בין האדם בחלל לאדם בים, נכנסות החברות ל- ייצור חלליות ולתחומים ימיים ואוקיאנו- גרניים, במיוחד בשטח של כלי-שיט לשקיעה עמוקה. כלי-שיט אלה, לצרכי מחקר, יהיו מסוגלים להעמיק למעמקי האוקיאנוסים, שאין להגיע אליהם בטכנולוגיה של היום. עשרה אחוזים ממעמקי האוקיאנוסים בעולם הם בעומק בין 3000 ל-6000 מטרים. עתה, בעקב החומרים החדשים, הציוד ה- אלקטרוני החדש וטכניקות הייצור החדשות, שפותחו בשביל מאמץ החלל, מנצלות החברות את הטכנולוגיה שלהן ומכוונים אותה לעבר האוקיאנוסים.

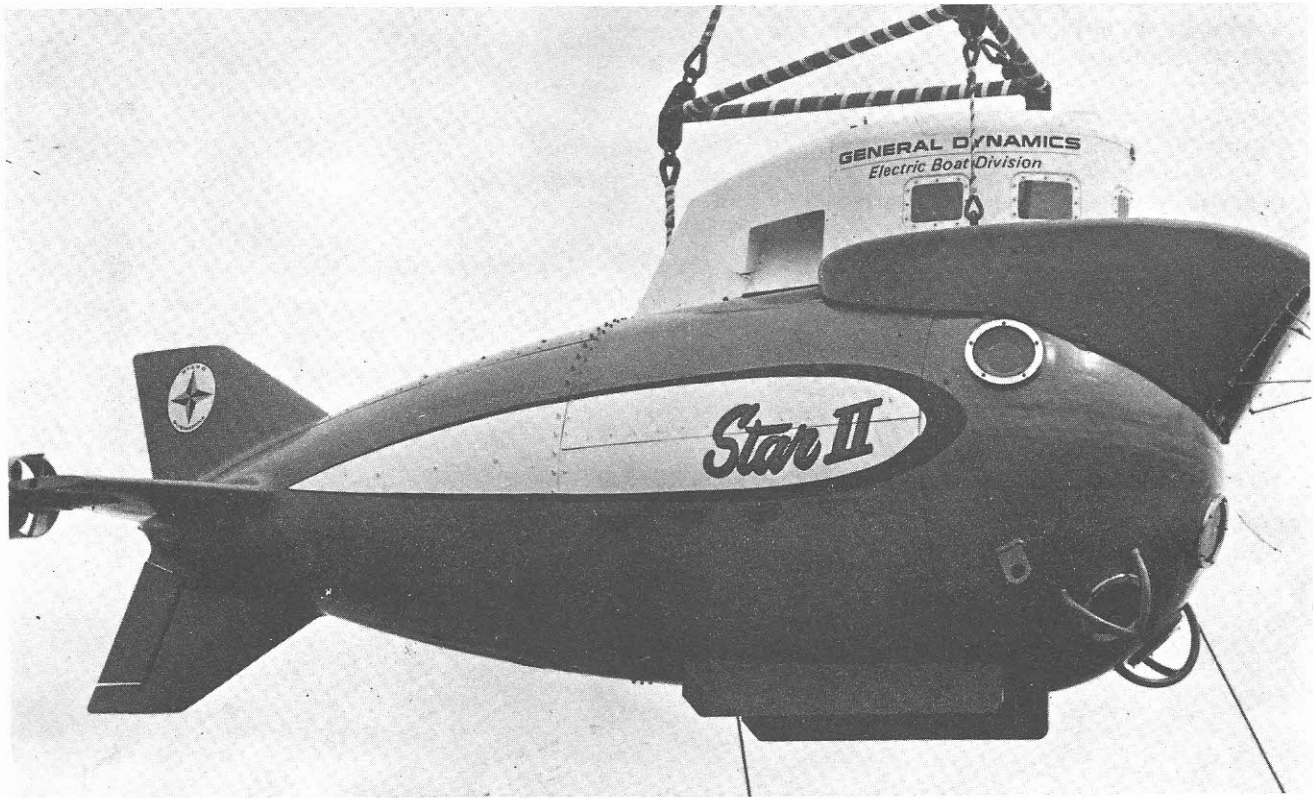

צוללת המיועדת לחקר המעמקים. מגיעה לעומק של 2,200 מטרים. מסוג גלת לשהות מתחת לפני המים 65 שעות. צוותה מונה שני חוקרים. ←

כוכב II — צוללת מחקר לשני אנשים. מגיעה לעומק של 400 מטרים.

“כוכב המעמקים” — צוללת המופעלת על-ידי שלושה אנשים ומיועדת ל־ תפקידים מדעיים, צבאיים ומסחריים. היא מצוידת במטרות, בזרוע מכנית וב־סל” לאיסוף מדגמים. מגיעה לעומק של 1,300 מטרים. →

סיפורה של הצלחה

להקת חייל-הים מופיעה לפני לוחמים

המשאית הטלטלה זה שעות על כביש-לא-כביש לעבר ה-מוצב הבא. אותו יום הופיעה כבר הלהקה ארבע פעמים לפני תותחנים ושריונאים, וכעת הגיע תורו של הבונקר אשר על שפת התעלה. הרוח השובבה והעזה החדירה, ללא רחם, גרגירי חול לכל פינה — גרגירים שהפכו בימים ה-אחרונים חלק בלתי נפרד מהווי הלהקה.

באופק הסתמן סוף סוף הבונקר. ביצורים מסביב, כלי-נשק מחופרים לאורך משטחי חול, המשתרעים למרחקים ומשרים אוירה של חידלון. הלהקה, על עשרים בניה, בנותיה ונגניה, הסתדרה בשורה חזיתית על גבעת חול מתנשאת, כשמולם ישובים מספר לוחמים מאובקים ומשועממים. הרוח הצפונית המשיכה להציק והקור חדר לעצמות, אך השירה היתה מרגשת, מחממת לבבות והעלתה מבטי הערכה על פני הלוחמים. כך עמדו חברי הלהקה שעה קלה, ושיעשעו את אלה שהוטל עליהם לפקוח עין על הנעשה מעבר ל-תעלה.

לחיצות יד חמימות, הערות קונדסיות, בקשות למסור דש"ם למשפחות שבעורף — ושוב גומאים קילומטרים ל-בונקרים ולמוצבים שלאורך התעלה, ממשיכים לבקעת-הירדן ועולים לעמדות רמת הגולן.

נלאית, כשהמטרה המופגנת — להגיע ל-צמרת הלהקות הצבאיות. המאמץ הרב ש-הושקע נשאר, בסופו של דבר, נחלתם של העוסקים במלאכה. לציבור החיילים התוצאה היא הקובעת. לא אכחיש — גם טיפת מזל דרושה".

מספרת בהתרגשות רב'לה זוהר: "ה-

צבאיות, הבינו לרוחנו והצליחו לגבש אותנו לגוף אחד ומצליח.

"היו אלה שישה חודשי חזרות גדושי עבודה מאומצת, לשם השגת שלמות של תנועה וקולות. שבע בנות, שבעה בנים ו-ארבעה מנגנים שקעו, משך חמישה חודשים, בחזרות מייגעות ובעבודה מפרכת ובלתי

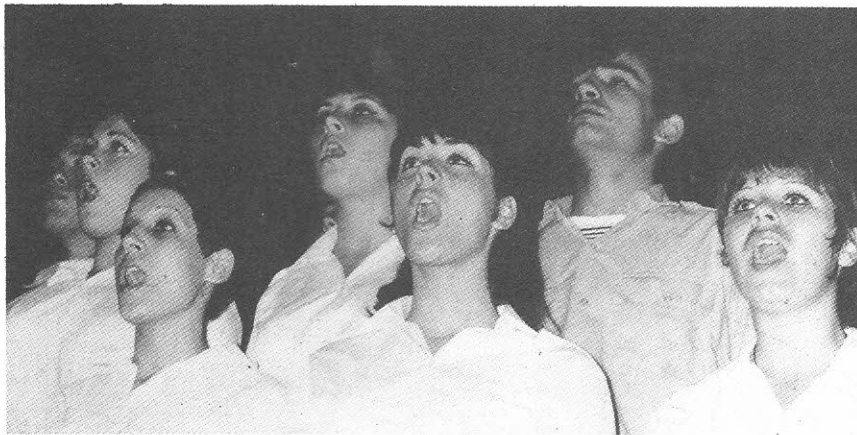
רק בישראל

שבע בנות ושבעה בנים

פגשנו עם חברי הלהקה לשמוע על חוויותיהם. מסתבר, שקציר יכולה של הלהקה, במשך שישה חודשים התבטא ב-160 הופעות, אשר זכו להדים חיוביים ולהערכה רבה. מספר אבי, מפקד הלהקה: "לציבור הרחב נדמה, שחברי הלהקה צבאית 'עושים חיים ומתפרפרים', מופיעים שעתים בערב — וזהו. אך אין הדבר כך. עצם הכנת התכנית והנסיעות הממושכות מדי יום-ביומו לבסיסים המרוחקים — שלא לדבר על ההופעה עצמה — מחייבים מאמץ נפשי וגופני רב, שרק חיילים בסוג בריאות גבוה יעמדו בהם.

"נתקבצנו מכל קצות הארץ, ולאחר מב-חנים קשים ל-200 מועמדים נבחרו 14 חברה, אשר הצטיינו אמנם במשחק, בשירה ובתנועה, אך עדיין רחוקים היו מידע וניסיון בימתיים. דני ליטאי, הבמאי, ויאיר רוזנבלום, המדריך המוסיקאלי, שהינם יוצאי להקות

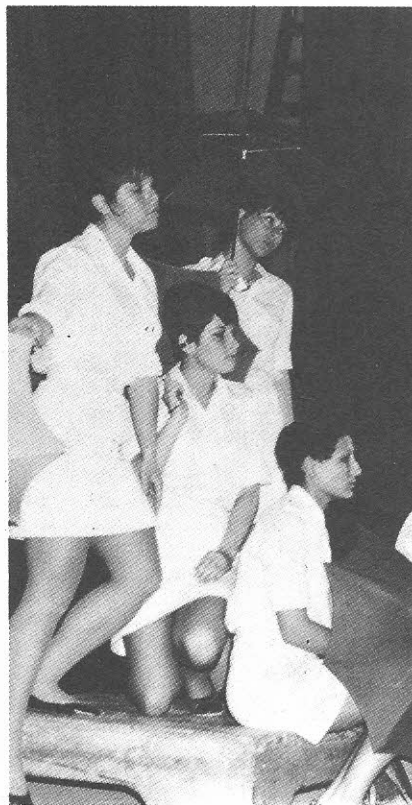
תכנית עצמה היתה מבוססת בעיקרה על הווי ימי, אך היא גם רמזה, שהחיל המבהיק בלובן בגדיו, מתמודד עם משימות ותפקידים קשים. הלהקה היתה מגובשת והצטיינה בדאגה ובעזרה הדדית איש לרעהו, דבר שנתן את ביטויו על הבמה. היו בה חן והתלהבות נעורים, אשר גרמו הנאה לצופים לאורך כל התכנית. יש לציין, שגם הממונים עלינו לא חסכו עמל במתן האמצעים השוריים, בהשגת תאורה משוכללת ומערכת רמקולים, ובהקמת תפאורה חביבה, שבלטה בנושאה הימי ושימשה רקע מלבב לשירים. המדריכים השקיעו עבודה מקצועית מלכתחילה והכינו תזמורים רבים ומגוונים. אך נדמה לי, שלולא אותו הלהט הפנימי של חברי הלהקה, לולא אותו הרצון העז לתת את הטוב ביותר — לא היינו מגיעים להצלחה כה בולטת.

סיור בנמלי עולם

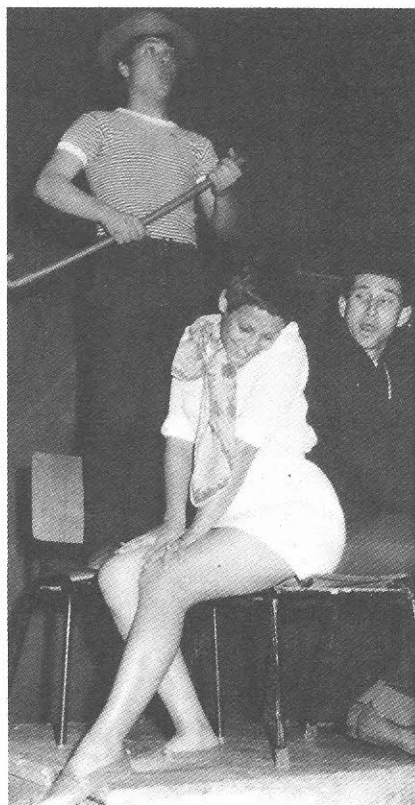
מוסיף רפי: "במרכזה של התכנית נערך 'סיור' של ימאים ישראלים בנמלי העולם — ביפן, ארץ השמש העולה; באיטליה, ארץ השירה והגונדולות; בצרפת, במחיצתן של בנות טולון, וביוון, מולדת 'הסירטאקי'. הפיזמונים הועמדו על-ידי דני בקצב שובה לב, הורקדו בתנועות מסוגנות ויצרו ציורי פנים מבריקים. גם המעברים והמערכונים היו מקוריים ומרתקים, והצליחו להצחיק את הקהל ברוח טובה ותרבותית. נראה היה, שהלהקה מצאה את האיזון הנכון בין הנושאים הימיים לנושאים שמחוץ לצה"ל, כי שקצב הזמן המודרני משמש לשניהם מכנה משותף.

"הפזמון שקצר את ההצלחה הגדולה ביותר היה 'מה אברך'. הוא נתן ביטוי למלחמת ששת הימים והפליא במילותיו ובמנגינתו. היינו מלווים את רבקה במבטי הערצה, כשהיתה משמיעה פזמון זה ומתרגשת כל פעם מחדש."

תורם את חלקו שלומי: "הצטרפתי ללהקה מתוך הרצון ליצירה אמנותית. לא התעמקתי יתר על המידה בנושאי המנהלה מסביב, ולא הרהרתי בקשיים הצפויים. החירות תמו וההופעות החלו. מה שהכביד עלינו היו הנסיעות הארוכות לבסיסים הרחוקים. להתנדנד על משאית, שקפיצה מיועדים להובלת משאות כבדים, משך ששעות ויותר ביממה, אינו מסוג התענוגות הרצויים. אך אין לשכוח, שהוטל עלינו גם נטל נוסף — העמסת התאורה והתפאורה הכבדים במקום היציאה, לפרקם במקום הופעה ולהרכיבם על הבמה. לאחר עמל זה של 'מה בכך' היה עלינו להופיע בפנים שר חקות, לבדר ולשמח. אחר-כך, עם גמר ההופעה, לפרק ולהעמיס — וחוזר חלילה. וכאשר נמשכת פרשת העמסה-פריקה-הרכבה משך חודשים ארוכים, יום אחר יום, אין להתפלא שאדם זקוק למנה גדושה של עצבים בריאים. למרות כל אלה משכנו בעול ברצון, וזאת תודות להצלחתנו לפני קהל החיילים

אלמנות הקש מטולון

שיט בגונדולה

הכל כחול

הווי הלהקה

ולהרגשה, שאנו תורמים בכבוד את חלקנו בהרמת המוראל בצה"ל.

מתלהב דוב'לה: "הופענו במשך שישה חודשים, לאורך הגבולות ובמוצבים המרוחקים. נתכבדנו גם בהפגזות, אחת מהן בישוב ספר בעמק הירדן, שבה שימחנו את יושבי הבונקרים עד עבור 'זעם קטיושות'. לא זנחנו, כמובן, את יחידות חיל-הים, שהתפרסו לאורך הגבולות הימיים, וההופעות לפנייהן היו לחוויות מיוחדות במינן. הרגשנו את רגשי החיבה של חברינו לחיל, המתגאים בנו בכל ליבם. נהגנו בקביעות להישאר ביחידות הקרביות ולנהל 'טרולולולו', שפירושו — ערב הווי לאחר ההופעה הרשמית. למרות הדרישה הרבה לא זכו כמעט אזרחי ישראל לחזות בהופעתנו, שנועדה ליחידות צה"ל בלבד. אלה הראשונים הסתפקו, בליט-ביררה, בשמיעת פזמונינו בתחנות השידור הישראליות וכן מעל גבי תקליט הלהקה, שהוכן משירי התכנית. מספר שירים, שהגיעו לראש מצעד הפזמונים והושמעו תכופות מעל גלי-האתר, הביאונו בסופו של דבר — לאחר משאל באמצעות עיתון-ערב — לבימת 'היכל התרבות', שם הוענק לנו 'כינור דוד' כלהקה צבאית המצטיינת לשנה זו.

"גם 'לאולפן עגול' בטלוויזיה הישראלית הוזמנו, ותגובת הקהל היתה מחמיאה. באולפני 'הרצליה' הוסרטו 30 דקות מ'פזמוני הווי הפנימי של הלהקה להקרנה בטלוויזיה בחו"ל. ובסרט הישראלי, מל-חמה אחרי המלחמה', מסיים פזמונו 'מה אברך' את הסיפור על התקופה שלאחר מלחמת ששת הימים, כשאנו עומדים ושירים לפני לוחמים בבונקר".

סכם אבי: "התמזל מזלנו, וחיי החברה שלנו בנסיעות הארוכות במשאיות וב'מפגשינו לקראת הופעות ולאחריהן, היו תקילי נים ולבביים. כמפקד הלהקה לא נתקלתי, למעשה, בבעיות-משמעת חמורות, והעבירות הזעירות שנעשו תרמו ל'קופה הקטנה' שלנו כמה עשרות ל"י לחודש. איחדה אותנו ה' הצלחה לה זכינו בכל מקום, כשכל אחד מ' הלהקה תורם את חלקו להישג זה.

"לחבר'ה נדבקו כינויים שונים ומשונים. אני עצמי הייתי מוכר כ'טלפון', בעקבות הפרודיה על שיר הטלפון המפורסם, או סתם 'השמן מהלהקה'. שולי נקראה 'גברת שפר' על שם דמות ממערכון של מר קישון, ושמו של דוב'לה הפך ל'פח-פח'. ברור ש' שמה של רבקה'לה זוהר הלך לפנייה. השתרשו עוד שמות חיבה של החבר'ה, כגון: שפי, תמי גילי, דיב ושלומי.

"במסיבת הסיום, בה השתתפו כל ה' מסייעים להקמת הלהקה ולהצלחתה, הוד' גשו ציוני דרך בתקופת קיומה, והכל צחקו מן הצי'בטים שליוו את חברי הלהקה מאז נולדה. כן הושרו הפזמונים, שנתחבבו כל כך על החיילים והקהל הרחב.

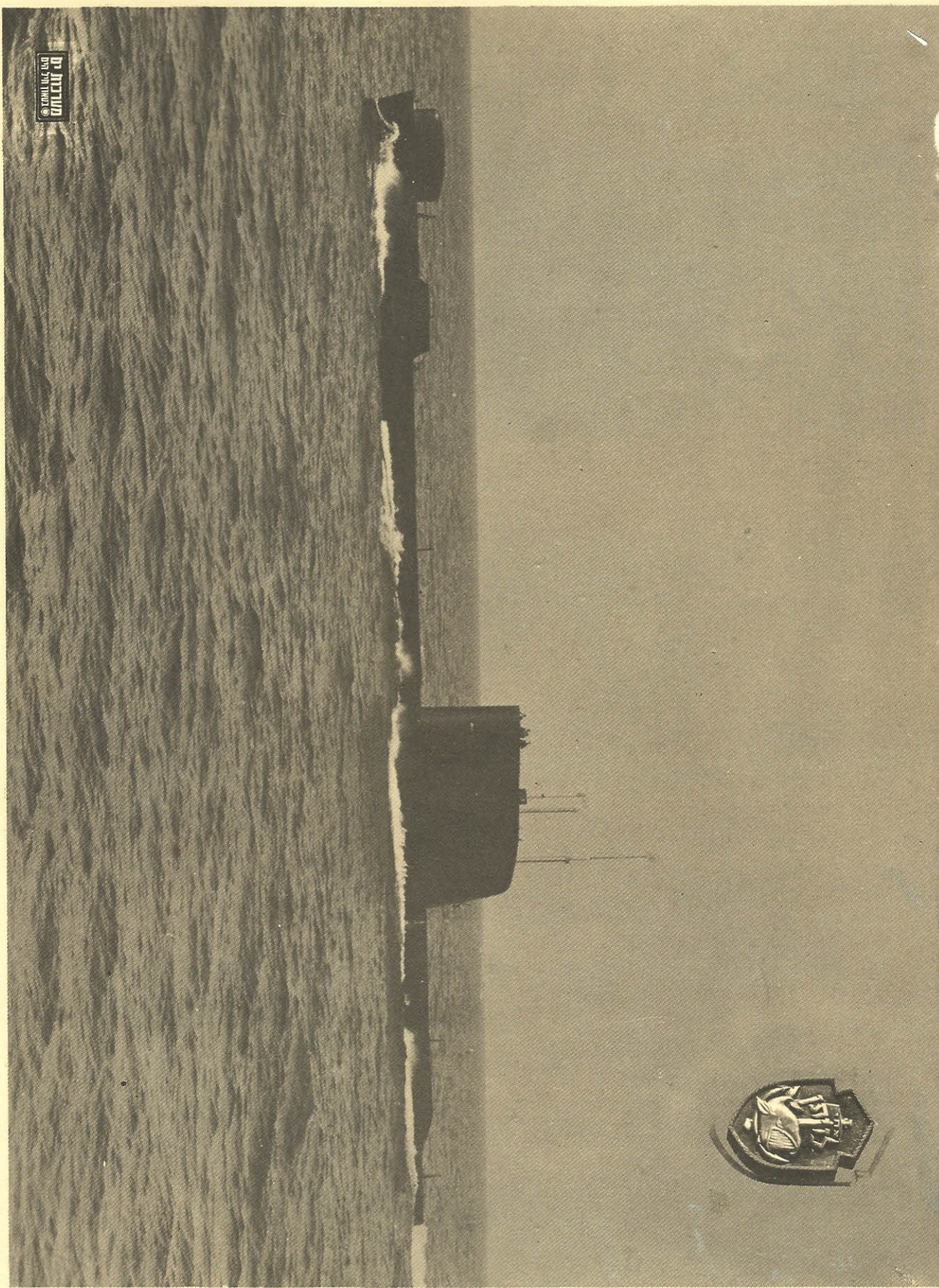
"אכן, תמה תכנית מספר שמונה של להקת חיל-הים. היא תרמה רבות להעלאת המוראל ביחידות חיל, הביאה את דבר חיל-הים לאזרחי המדינה ושיפרה תדמיתו בעינייהם. וזאת גאוותנו. ברור לנו, איפוא, שהתחייבנו למאמץ רב יותר בהכנתה של תכנית מספר תשע".

שיחת חולין

חופשה בירן

© 1971
DODGE
CORPORATION

שבתון חילי

הועדה הרווחת לאמוץ חיל-הים

ב אוירה חגיגית וחמימה נערכה מסיבה למתנדבות של הועד-למען-החייל, לציון מפעל ההגרלה תשכ"ט. מר שלמה תבורי, יו"ר הועד-למען-החייל, חיפה, ציין בדבריו את ההישג המרשים של המתנדבות, הישג שהכניס למעלה מרבע מליון ל"י. הוא שיבח את אלה שנרתמו במסירות ובלהט רב לעזרת החיילים והוסיף, שבית-החייל בחיפה הולך ונבנה, ובקרוב יוכל לשרת נאמנה את ציבור החיילים בעיר. מר תבורי מלא תקווה, שתוגבר התודעה לפעולות הועד-למען-החייל ושרבים מתושבי חיפה יצטרפו לשורות המתנדבים למען חיילי צה"ל.

גב' מלכה לוינזון, נציגת הועד הארצי למען החייל ומנהלת מפעל ההפצה של כרטיסי ההגרלה בחיפה, הודתה בלבביות לחברות על טרחתן והמאמץ הרב שהושקע בזוכנים הרבים בעיר, בחורף ובגשם, והביעה את אמונתה, שבשנה הבאה הן תעלנה על ההישגים של השנה. סא"ל עזריאל בירך, בשם חיל-הים, את ציבור ה"מתנדבות ועמד על הפעולות הברוכות הנעשות בשביל ה"חיילים המשרתים בכלי-השיט ובבסיסים המרוחקים.

בסיום החלק הרשמי של הערב חולקו, על-ידי היו"ר של הועד-למען-החייל, תעודות הוקרה ופרסים. במיוחד צו"ינה גב' שמחה, אשר מחזיקה בשיא הארצי במכירת כרטיסי הגרלות — בסכום של 37,5 אלף ל"י.

טנן אלוף עזריאל מברך בשם החיל

הועד-למען-החייל, ת"א

✳ עשרה מקררים נמסרו כשי ליחידות החיל במפרץ-שלמה על-ידי משלחת של נציגי חברת "הסנה", אשר ביקרה בבסיס. המקררים ניתנו באמצעות הועד-למען-החייל ת"א, לאחר ויתור על הנשף השנתי המסורתי הנהוג בחברה.

מר תבורי, יו"ר ול"ח חיפה, מברך את ציבור המתנדבים. לידו גב' מלכה לוינזון, מנהלת מפעל ההגרלה ומאיה, מזכיר הסניף.

נציגי חיל-הים במסיבת סיום ההגרלה.

הועד-למען-החייל, חיפה

✳ במבצע מיוחד סופקו עשרות מקררים, מאווררים ומיכלים ל-קריר מים ליחידות החיל המרוחקות.

✳ ארבעה מקלטי טלוויזיה ניתנו ליחידות החיל על-ידי מפעלים ומוסדות בחיפה, באמצעות הועד-למען-החייל.

✳ מפגש ייחודי נערך לקציני החיל במועדון הקצינים על-ידי הועד-למען-החייל, בתום חגיגות יום חיל-הים. במפגש הוחלפו דברי ברכה.

ועדת-האימוץ

✳ ארבעה מכשירי טלוויזיה נוספים הוענקו ליחידות החיל על-ידי ועדת-האימוץ, פקידי ופועלי העירייה ועל-ידי חברת "דגון".

✳ "החברה הימית להובלת פרי" תרמה סכום של חמש-עשרה אלף ל"י לרכישת ציוד ל"מועדון חיפה" בבסיס בשארם א-שיך. במגילת ההקדשה צויין שמו של מר אבא חושי המנוח, יוזם אימוץ חיל-הים ומגשימו.

נציגי ול"ח, ועדת האימוץ וח"י נפרדים מרביטון מרדכי.

הרשימה

מסדר בוגרי קורס מדריכי הקומנדו הימי

מעמדם של שר הביטחון, של ראש המטה הכללי ושל מפקד חיליהם, נערך טכס חגיגי ומרשים לבוגרי קורס מדריכי הקומנדו הימי.

לאחר שמפקד החיל, אלוף אברהם בוצר, חשף את סמל העטלף למסיימים פנה לבוגרי הקורס ואמר, שהם מצטרפים למשפחת לוחמי הקומנדו, אשר עוצמתם טמונה בלוח הרצון, בעוז רוח, בדבקות במטרה ובכושף התושיה. מרכיבים אלה הם נשק רב-עוצמה, אשר בעזרתו יכולים לוחמים מעטים לחדור למעוזי אויב ולהשמידו. המפקד הביע אמונו, שבוגרי הקורס יוכיחו עצמם בעתיד, כפי שטעו זאת חבריהם בעבר, בפעלם בשטחי האויב. הם דור חדש של לוחמים, שחונכו על הישגי קודמיהם, אך מחובתם להגיע לרמת ביצוע מעולה יותר, כך שיציבו אתגר חדש של כושר לחימה לבאים אחריהם.

שר הביטחון, מר משה דיין, אמר בין היתר, שהפסקת האש נגודה והשלום נראה מאתנו והלאה. שוב אין לדעת, אם תעלתי-סואץ הינה קו הפסקת אש של גמר מלחמה, או קריזתית של תחילת מלחמה נוספת. יכולת העם לעמוד בהתקפות הנערכות עליו טמונה באמונתו הנחרצת לבנות את ארצו ולעצב את ביטחונה. בהמשך דבריו הדגיש, שבוגרי הקורס מצטרפים לכוחות צה"ל והם נוטלים על עצמם אחריות כבדה — לשמור על הישגי מלחמת ששת הימים ולהפכם מניצחון צבאי בקרב למסד קבע, מסד, שעליו ייבנו וייכוננו נדבכי תקומתנו. בגאווה ובתקווה צופים אל בוגרי הקומנדו הימי, כי אמונתם ורוחם העזה תעמודנה להם לשאת על כתפיהם הצעירות משימות כבדות.

בסיום המסדר ביצעו בוגרי הקורס מפגן יכולת רב-רושם.

טכס הענקת תעודות הוקרה לאזרחים עובדי חיליהם.

שי לצוללים

ארוני החיל

סיום מחזור בניה"ס הימי במבואותיים

בטכס מרשים וחגיגי, במעמד נציגי משרד התחבורה ומשרד החינוך והתרבות, נציגי חיל-הים ומוסדות ימיים, הסתיים מחזור נוסף של ביה"ס הימי במבואותיים.

אלוף-משנה דב הטעים בדבריו, שהבוגרים המסיימים לימודיהם מתחילים למעשה את דרכם החדשה בחיל — דרך שנשללה עליידי קודמיהם, התופסים כיום מקום נכבד בכל הדרגים ואף ממלאים תפקידים בנקודות מפתח.

אין זה סוד, שחיל-הים תופס חלק נכבד בפעולות הביטחון השוטף, ובבלימת התנכלויות האויב לאורך הגבולות הימיים של המדינה, והוא עושה זאת בהשקט, בצנעה ובהצלחה רבה. הצלחות אלה דורשות מחיר, המתבטא ביותר אימונים, ביותר עבודה ובתנאי חיים קשים, שלא היו ידועים בעבר.

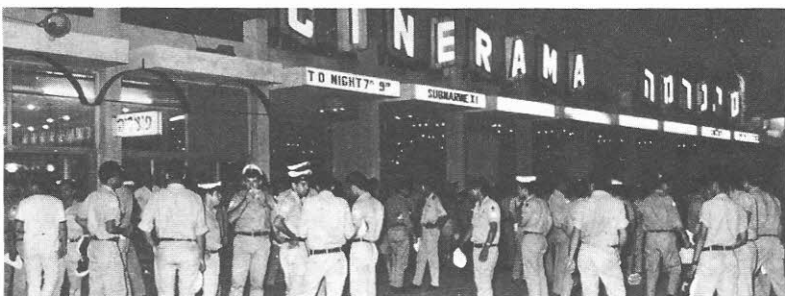
הוא הוסיף ואמר, שזו זכות גדולה לחיל לשתף את המסיימים בנשיאת העול, אך זכות גדולה יותר היא זו לבוגרים — לתרום את חלקם בקידום הישגיו של החיל, בהפעלת כלי-שיט ומערכות-נשק ובפיתוח תורות הקרב ורוח הלחימה. החיל מצפה, שבגלל הישגיו עד היום ישמש לבוגרים המתגייסים קו התחלה, שממנו כל מעשיהם יהיו טובים ומוצלחים יותר.

בטכס צנוע הוענק כתב הערכה לחיילי בסיס הנמל מטעם "מפעליים" חוף השקט". נציגי המפעל מקבלים סמל חניידה.

סיור בת"א

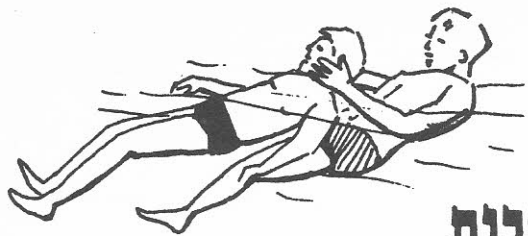
* ביוזמתה הברוכה של נציגת הועד-למען החייל, גב' מלכה לוינזון, נערך סיור של קצינות ונגדות החיל במוסדות תרבות שונים בתל-אביב וסביבתה. 35 המשתתפות נהנו מאד מביקורן באולפני הטלוויזיה הישראלית, במוזיאון ברמת-אביב, במגדל שלום וביפו העתיקה. בשעות הצהריים רחצו בבריכה של מלון "הילטון". האירוח בתל-אביב ניתן בידיהם האמונות של מר סימון, מנהל הועד-למען-החייל בת"א, ומזכירתו נעמי, אשר לא חסכו טורח כדי להנעים למבקרות. היתה זו חוויה מרשימה.

חיילי החיל לפני הקרנת הסרט "צולקת X 1" — שי מטעם הועד-למען-החייל ת"א, הנהלת הסינרמה וחברת הסרטים "יוניטד ארטיסטס".

טכס הענקת תעודת "המטבח הטוב"

משרד החינוך והתרבות רשות הספורט והחינוך הגופני

שמדינת ישראל מבורכת בים רחבידים ובחוף פרוץ לאורך מאות קילומטרים, בו מקומות רחצה למכביר; ונוסף לכך קיימות גם למעלה מ-200 בריכות. חוסר המשמעת של קהל המתרחצים מחייב קידום התנדבותם של המצילים, אשר ילמדו לעזור לזולת בעת מצוקתם; ועלידי הכשרה מתאימה הם יהיו גורם מחנך לטיפוח תודעת הבטיחות ולמניעת אסונות.

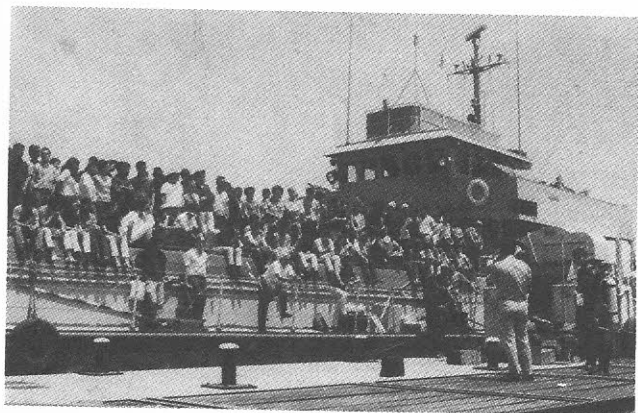
אחד הקצינים הבכירים סקר מגמות התפתחותו והתפרסותו של חיל-הים בתקופה האחרונה והשאיר את רישומו על הנוכחים. ולאחריו ריתק את קהל המאזינים לוחם מ"הקומנדו הימי" בתיאור מבצעים של היחידה.

עם תום החלק הרשמי של הכנס ציפה למצילים המתנדבים יום גדוש של אירועים, שכלל בין היתר הפלגה בנחתת החיל לאורך החוף.

מסגרת פעולות רשות הספורט והחינוך הגופני של משרד החינוך והתרבות, אירח חיל-הים, באחד מבסיסי ההדרכה, 200 מצילים חובבים צעירים.

ישובים באולם מרווח, תוססים ומלאי עליצות וחוץ נעורים ציפו בסבלנות לתחילת יום רב ענין בחיל. פתח מנהל רשות הספורט, מר עשהאל בן דוד, בציינו את מטרות הקורסים השונים למצילים המתנדבים, שהן: חינוך לזהירות ולבטיחות במקומות הרחצה ולימוד יסודות העזרה הראשונה. אך לא פחות מכך חשובה הכרת הים כמרחב לפעולות ספורט ובלילוי נעים.

לאחר ארבע שנות פעילות עברו 5000 נערים ונערות, בגילים 14-17, קורסים למצילים, ורבים מהם משתייכים כיום למועדונים הפזורים לאורך החופים, כדי לעזור למצילים המקצועיים במילוי תפקידם — ולא על מנת לקבל פרס. מנהל הרשות המשיך בהטעימו

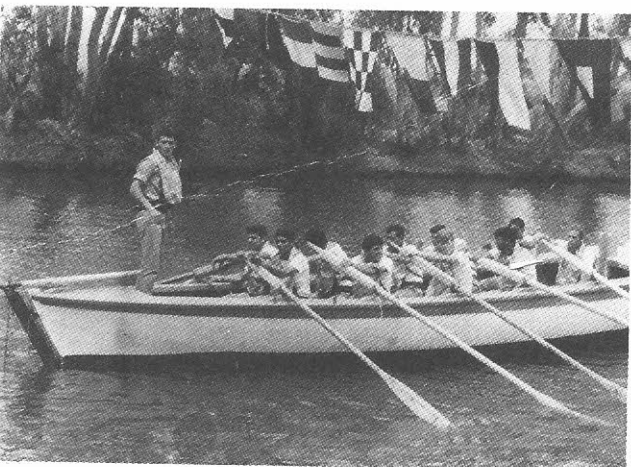

המצילים החובבים מבקרים בנחתת.

נציגי החיל ורשות הספורט בישראל.

נוער ישראלי - עתידך ביים!

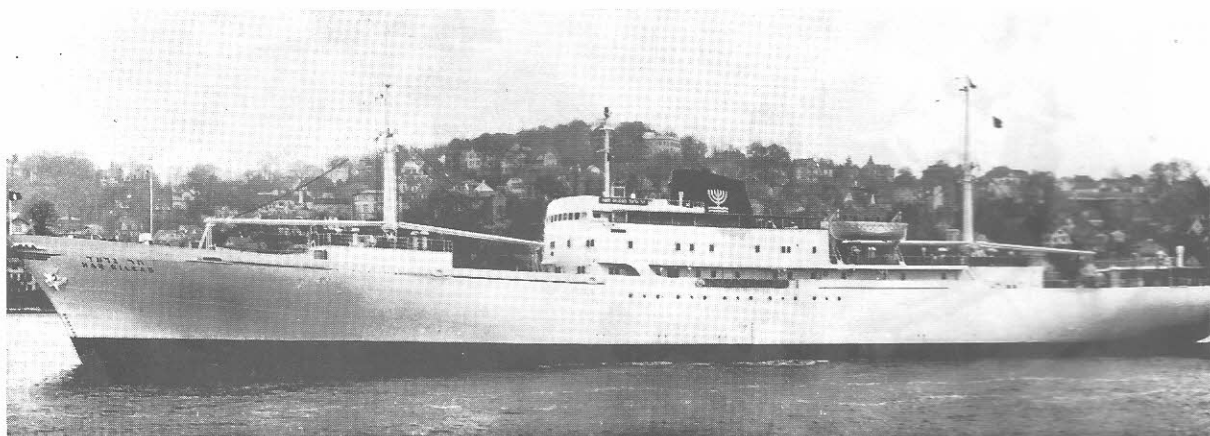

למעלה מ-200 תלמידים
מ"ס בתי"ס יסודיים,
בעלי מגמה ימית,
השתתפו החודש
במפגש ימי על נהר
הירקון, שחזר לרגע
קט אל תקופת זוהרו...

אחת הסירות המשתתפות בתחרות על נהר הירקון.

אונית קירור

א/מ "הר-גלעד"

בשנת 1961 רכשה חברת "אליים" את אונית המשא "הר-גלעד", בת 6415 טונות. זוהי אונית-קירור, המובילה דברי מזון במחסני קירור, בעלי קיבול של 240,000 רגל מעוקבים. הפעלתה מחייבת ידע מקצועי רב.

א/מ "הר-גלעד" מופעלת על-ידי מנוע דיזל בן 8040 כוח סוס, ומהי-רותה — 18 קשר. שני גנרטורים רבי עוצמה מספקים 400 קילוואט לצרכיה. מאפיינת את "הר-גלעד" שיטת "ההקפאה העמוקה", המגיעה עד 20° - צלסיוס.

צוות האוניה מונה 35 ימאים, מהם 11 קצינים ושני מומחי קירור. הימאים משרתים בתנאים נוחים, כאשר לכל איש תא נפרד. בספינה חדרי אוכל ומרגוע מרווחים ובריכת שחיה נאה. לאוניה אין קו הפלגה קבוע, והיא נושאת את דגל ישראל לכל יבשות העולם.

מערכות ים
בטאון חיל הים

התנדב
לקורס
חובלים